

Beantwoording technische vragen Begroting 2024

Technische vragen van:

- [Fractie JA21: vragen 1 t/m 31](#)
- [Fractie GroenLinks vragen 32 t/m 51](#)
- [Fractie ChristenUnie-SGP vragen 52 t/m 58](#)
- [Fractie BBB vragen 59 t/m 148](#)
- [Fractie Partij voor de Dieren vragen 149 t/m 184](#)
- [Fractie VVD vragen 185 t/m 194](#)
- [Fractie PvdA vragen 195 t/m 204](#)
- [Fractie PVV vragen 205 t/m 226](#)

Nagekomen technische vragen van:

- [Fractie 50PLUS vragen 227 t/m 235](#)

Openstaande vragen begrotingsdag 6 oktober:

- [Algemeen financieel beleid vraag 236](#)
- [Programma 7 vraag 237 t/m 241](#)

Technische vragen fractie JA21

Programma 1 Bestuur en Veiligheid

Vraag 1

De provincie neemt deel aan het initiatief 'Risk Factory'. Echter blijft het aantal jonge bezoekers gering. Hoeveel kost deze 'Risk Factory' de provincie per bezoek en hoeveel levert het op?

Antwoord 1

De provincie heeft het initiatief van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) voor een Risk Factory (looptijd 2021 tot en met 2026) ondersteund met een subsidie van € 175.000. Uitgaande van een bezoekersaantal in een bandbreedte van 3500-5000 per jaar kost dit de provincie circa € 5,50 tot € 8,50 per bezoeker. Wat het oplevert is een interactief belevingscentrum dat inspeelt op het verhogen van gezondheid en veiligheidsbewustzijn onder kinderen, het bieden van concrete handelingsperspectieven aan deze groep door middel van belevingsonderwijs. Met als uiteindelijk doel positieve gedragsbeïnvloeding, individueel en groepsgebonden.

Programma 2 Ruimte en Wonen

Vraag 2

De provincie zet erg in op flexwoningen. Op hoeveel van de plaatsen nu gepland en gerealiseerd voor flexwoningen zou ook een permanente woning kunnen komen?

Antwoord 2

Als provincie beschikken we niet over provinciebrede data van locaties waar flexwoningen gepland en/of gerealiseerd zijn. In algemene zin geldt dat de bestemming op de locatie bepalend is of de woning tijdelijk dan wel permanent kan blijven staan. Als de plaatsing van flexwoningen niet binnen het vigerende bestemmingsplan past, vindt realisatie in het algemeen plaats met de zogenaamde kruimelgevallenregeling. De provincie heeft dan geen betrokkenheid in de formele procedure, wel stemmen gemeenten hun ruimtelijke plannen in beginsel in een vroegtijdig stadium af met de provincie. Uitgangspunt voor de plaatsing van flexwoningen is dat deze op een planologisch aanvaardbare plek worden gerealiseerd. Vanuit dat vertrekpunt kunnen veel locaties op termijn wellicht omgezet worden naar permanente bewoning, waarbij dan wel alsnog de procedure voor een permanente vergunning doorlopen dient te worden. In sommige gevallen worden flexwoningen geplaatst op minder geschikte locaties met als onderbouwing dat deze slechts tijdelijk aanwezig zijn. In die gevallen ligt een omzetting naar permanent wonen minder in de rede.

Programma 3 Water en Bodem

Vraag 3

Het KNMI heeft verschillende klimaatscenario's gepresenteerd. Het scenario RCP 8.5 is het meest negatieve scenario. Wordt het beleid van de provincie op dit ergste scenario gebaseerd? Zo ja, waarom?

Antwoord 3

Nee, er is geen expliciete keuze gemaakt voor een van de scenario's. Het beleid zoals opgenomen in de Visie Klimaatadaptatie en het Regionaal Water en Bodemprogramma 2022-2027 richt zich op

de gevolgen van klimaatverandering die zich voordoen in alle vier de scenario's: langdurige perioden van droogte, vaker voorkomende en heviger regenbuien, toenemende hitte en zeespiegelstijging. Op 9 oktober jl. zijn de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI gepresenteerd. Met deze nieuwe klimaatscenario's wordt de urgentie van het aanpassen aan klimaatverandering onderstreept. De mate waarin dit nodig is, is afhankelijk van de mate waarin broeikasgasemissies worden teruggedrongen.

Vraag 4

Wat zijn de kosten voor de vergunningverlening en handhaving om de kleine grondwateronttrekkers te belasten? Gezien de inkomsten, levert dit de provincie geld op of kost het de provincie geld?

Antwoord 4

De kosten en mogelijke inkomsten van het belasten van kleine grondwateronttrekkers zijn niet bekend. Daar wordt in samenwerking met de waterschappen onderzoek naar gedaan. Naar verwachting worden de Staten over dit onderwerp in het voorjaar 2024 nader geïnformeerd.

Vraag 5

De provincie is bezig met rivierverruimingsprojecten en projecten om de primaire dijken te versterken. Is het mogelijk om dit te versnellen? Zo ja, wat is hier voor nodig?

Antwoord 5

Niet de provincie is verantwoordelijk voor de dijkverbeterprojecten. Het Rijk (ministerie I&W en Rijkswaterstaat) en de waterschappen zijn verantwoordelijk. De dijkverbeterprojecten worden geprogrammeerd in het nationale hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP), gefinancierd door het ministerie van I&W en waterschappen. College van GS heeft een goedkeuringsbevoegdheid voor de dijkverbeterplannen in Noord-Brabant. Als een dijkverbetering aangepakt wordt als integrale gebiedsopgave (zoals bij Ravenstein-Lith/Meanderende Maas), kan de provincie partner worden om ook provinciale opgaven gezamenlijk aan te pakken. Het merendeel van de Brabantse dijktrajecten waar verbetering nodig is, lopen al of zijn op korte termijn geprogrammeerd binnen het HWBP. Rivierverruiming is de verantwoordelijkheid van de minister I&W als systeemverantwoordelijke van de grote rivieren. Naar verwachting zal de minister in december aankondigen dat het Rijk in 2026 concrete doelen (inclusief uitvoeringsprogramma) zal vaststellen voor de vergroting van de afvoercapaciteit voor de Maas en de Rijn. De regio, waaronder de provincie Noord-Brabant, wordt betrokken bij de gebiedsgerichte uitwerking om deze doelen voor 2050 te realiseren. Wat betreft lopende rivierverruimingsprojecten is de provincie betrokken bij o.a. de projecten Meanderende Maas en Ruimte voor de Maas bij Oeffelt. Beide projecten bevinden zich in de afronding van de planuitwerkingsfase.

Programma 4 Natuur & Milieu

Vraag 6

Nu de 8 miljard voor de BPLG niet komt, hoe veranderen de plannen ten aanzien van natuur en milieu, om te zorgen dat er geen groot begrotingstekort ontstaat? Hoe wordt het huidige begrotingstekort van €60,5 miljoen opgelost?

Antwoord 6

Voor dit begrotingstekort op het natuurnetwerk wordt aanvullende financiering gezocht, zowel extern als intern. Voor de realisatie van bos binnen NNB is inmiddels € 3 miljoen gevonden. Voor de overige € 57 miljoen is op dit moment nog geen oplossing. Naast BPLG middelen zijn er ook slimme combinaties met Landelijk Programma Natuur (LPN) middelen mogelijk maar daar kunnen we op dit moment nog geen concrete bedragen bij noemen. Mocht blijken dat we het begrotingstekort niet volledig kunnen oplossen dan kunnen we het natuurnetwerk niet afmaken zoals beoogd en daarmee de afspraken uit het Natuurpact met het Rijk en de andere provincies niet nakomen.

Vraag 7

In welk tijdsbestek worden NDA's herzien?

Antwoord 7

Hierover zijn in landelijk verband nog geen afspraken gemaakt en GS zullen hierover een besluit moeten nemen.

Vraag 8

Er is een tekort van 7 miljoen per jaar voor VTH als het gaat om de omgevingsdiensten. Dit tekort is inmiddels structureel geworden. Wie moet er in dit tekort voorzien? Kan dit opgelost worden door efficiënter te werken?

Antwoord 8

De toekomstige, structurele budgetten zijn ontoereikend. Afgelopen mei is PS recentelijk nog geïnformeerd over het a.s. structurele tekort op de taakuitvoering VTH via een [Statenmededeling](#).

Kortgezegd: er is een structureel tekort (€ 7,8 miljoen) door:

- Extra verhoging uurtarieven van omgevingsdiensten door nieuwe CAO (prijs- en loonontwikkelingen). Zie ook [het Statenvoorstel ontwerpbegrotingen 2023 en 2024 omgevingsdiensten](#). Bedrag: € 2,5 miljoen.
- Vanaf 2018 is het provinciale budget voor VTH-taken niet tot nauwelijks geïndexeerd (dat was het provinciaal beleid), terwijl de omgevingsdiensten dat (via hun uurtarieven) wel deden. Bedrag: € 2,1 miljoen.
- Een deel van het budget is incidenteel toegekend: € 1,9 miljoen.
- Een deel van de taken bij de Wet Natuurbescherming blijkt structureel niet via leges verhaalbaar: € 1,3 miljoen.

De omgevingsdiensten functioneren onder de voortdurende druk van al hun deelnemers om zo kostenefficiënt mogelijk te werken. Het is aan Provinciale Staten om te zorgen dat er voldoende dekking is om de structurele, wettelijke taken te kunnen uitvoeren.

Programma 5 Economie, kennis en talentontwikkeling

Vraag 9

Een van de doelstellingen van de provincie is: *"We zorgen voor een organisatorisch sluitende keten voor de ondersteuning van innovatieve starters, groeiers en scale-ups."* Als KPI wordt gegeven dat in 2024 het aantal 'snelle groeiers' in Brabant 5 moet zijn. Hoe wordt een "snelle groeier" gedefinieerd? En in hoeverre heeft provinciebeleid invloed op een 'snelle groeier' ten opzichte van de economische realiteit zoals recessies, rol van banken, wel of geen goede ondernemersideeën dat jaar etc.?

Antwoord 9

In Brabant hanteren we het Venture Building Framework van BOM en Braventure. Binnen dit framework maken we gebruik van het levensfase model. In dit model gaat elke nieuwe onderneming met een innovatief idee, een startup, door 4 levensfasen heen. Elke levensfase kent een aantal mijlpalen. Een startup groeit consistent én succesvol als deze onderneming zich richt op de juiste mijlpalen binnen een levensfase. Indien een startup binnen twee jaar tijd van de ene levensfase doorgroeit naar de volgende levensfase, dan spreken we van een snelle groeier.

Voor meer informatie zie: <https://www.bom.nl/venture-building>.

Programma 6 Energie

Vraag 10

Er wordt veel gesproken over CO₂ reductie. Bedoelt het college hier de CO₂ reductie op papier (waarbij dus bijvoorbeeld biomasse stook wordt meegerekend) of gaat het om de de facto uitstoot reductie?

Antwoord 10

De klimaatmonitor (waarvan wij de cijfers ook gebruiken) gaat uit van CO₂ uitstoot ten gevolge van energieverbruik van fossiele energie. Biomassa wordt daarin meegenomen als hernieuwbare energie.

Vraag 11

In de stukken worden "duurzame" en "hernieuwbare energiebronnen" genoemd, met welke van deze twee wordt het beleid gevormd en wat is de definitie?

Antwoord 11

Hernieuwbare energiebronnen zijn energiebronnen die telkens opnieuw worden aangevuld. Deze bronnen worden ook duurzame energiebronnen genoemd. In basis hanteren wij in het beleid duurzame energiebronnen.

Vraag 12

De provincie heeft doelstelling voor duurzame/hernieuwbare energiebronnen, om CO2 uitstoot te reduceren, hoeveel procent van deze doelstellingen worden bereikt door biomassa/boomverbranding? En hoeveel procent wordt er nu aan biomassa gebruikt in vergelijking tot andere energiebronnen?

Antwoord 12

De afgelopen jaren is de opwek van energie redelijk stabiel gebleven, met een kleine daling in 2021. Het aandeel van biomassa in de totale opwek van hernieuwbare energie is afgenomen. Deze daling is vooral toe te schrijven aan de groei van opwek uit andere hernieuwbare energiebronnen.

	2018	2019	2020	2021
Percentage biomassa ten opzichte van totaal bekende hernieuwbare energie	29%	23%	21%	17%
Totaal bekende hernieuwbare energie (PJ)	20,3	25,7	28,1	29,7
Biomassaverbranding met decentrale elektriciteitsopwekking	1,2	1,6	1,8	0,8
Biomassaketels bedrijven	1,9	1,6	1,3	1,5
Houtkachels woningen	2,8	2,8	2,8	2,8
Houtskool	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal biomassa (PJ)	5,9	6,0	5,9	5,1

Bron: <https://klimaatmonitor.databank.nl/>

Vraag 13

In de programmeringsdocument was sprake van een provincie als 'betrokken partner' en als 'betrouwbare partner', in hoeverre zijn dit verschillende rollen?

Antwoord 13

Ongeacht de rol (het geheel aan verantwoordelijkheden, activiteiten en bevoegdheden) is provincie een partner. Betrokken zegt iets over deel uitmaken van. Betrouwbaar betreft waar je vertrouwen in hebt.

Vraag 14

In de documentatie worden doelen uitgedrukt in 'opgesteld vermogen', welke capaciteitsfactor gebruikt u bij uw planning?

Antwoord 14

Uw vraag is ons niet duidelijk. Wij vermoeden dat u vraagt hoe er van opgesteld vermogen (MW) gekomen wordt tot productie (MWh). In beginsel wordt de gerealiseerde productie gebruikt. Wanneer deze niet bekend is, wordt deze benaderd, waarbij de landelijke afspraken uit het begrippenkader NP RES worden gebruikt.

Programma 7 Landbouw en voedsel

Vraag 15

Een indicator van dit hoofdstuk is "Vestiging nieuwe bedrijven en/of bovengemiddelde groei van bestaande bedrijvigheid in de high tech agrofoodsector / aantal toonaangevende bedrijven (Programma EKT)". Vervolgens wordt er als streefwaarde een 'substantiële groei' aangegeven. Wat houdt deze substantiële groei in? Op welke manier kan dit ten koste gaan van bestaande bedrijven?

Antwoord 15

We interpretern substantiële groei als volgt: meer dan 5 bedrijven per jaar. De economie is continu in beweging; het is niet uit te sluiten dat een bestaand bedrijf wordt weggedrukt door een nieuwkomer. Tegelijkertijd is de opvatting dat door innovatie en economische vernieuwing de economie als geheel meer competitief wordt of blijft.

Vraag 16

De streefwaarde van het ondersteunen van veehouders bij besluitvorming LBV(+) is 500. Echter komen er maar 265 Brabantse boeren in aanmerking voor deze aanpak. Welke boeren vallen nog meer onder deze regeling?

Antwoord 16

Er zijn 265 potentiële deelnemers aan de LBV+. In deze streefwaarde zijn ook de potentiële deelnemers aan de LBV meegenomen. De totale omvang LG van deze doelgroep is niet bekend. Het getal is gebaseerd op een raming.

Vraag 17

Wat is het aantal slachtoffers van het stikstofbeleid? Het gaat dan om 1) pasmelders, 2) positief geweigerden en 3) de boeren die voor 1 oktober 2023 een vergunning hebben ingediend op basis van een stalsysteem dat nog geen "passende beoordeling" heeft gekregen.

Antwoord 17

De staten worden periodiek geïnformeerd over de verschillende ontwikkelingen rondom stikstof via de Statenmededeling actualiteiten stikstof die ieder kwartaal wordt aangeboden. De laatste versie is via deze [link](#) te benaderen. Binnenkort wordt een nieuwe statenmededeling verwacht. Hierin wordt informatie verstrekt over de PAS-meldingen, extern salderen en uitvoering vergunningverlening. Op 13 oktober zijn via een memo door gedeputeerde Dirken de staten geïnformeerd over hoeveel aanvragen zijn ontvangen in de weken voor 1 oktober jl. De memo kunt u via deze [link](#) bekijken.

Programma 8 & 9 Basisinfrastructuur mobiliteit, mobiliteitsontwikkeling

Vraag 18

Heeft de stikstofproblematiek invloed op het uitvoeren van wegenonderhoudswerkzaamheden in de provincie? Zo ja, kunt u specificeren welke werkzaamheden worden beïnvloed en een onderbouwing geven gebaseerd op stikstofdata?

Antwoord 18

De onderhoudswerkzaamheden provinciale wegen zijn / worden op een tweetal manieren beïnvloed:

1. Realisatie projecten waarbij reconstructies gecombineerd worden met onderhoudswerkzaamheden zijn uitgesteld door vertraging van reconstructies als gevolg van de stikstofproblematiek. Voorbeelden hiervan zijn N629 Dongen – Oosterhout en N284 Reusel – Bergeijk. De onderhoudswerkzaamheden uit deze projecten worden nu met prioriteit opgepakt. Het uitgangspunt werk-met-werk is daarom losgelaten bij de herijking van KOPI. De meerjarige onderhoudsplanning van hoofdrijbanen is nu leidend.
2. Er is een Handreiking Beheer en Onderhoud (Bouwend Nederland) die we hanteren voor het mogelijk maken van het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden. Desondanks gelden er een aantal beperkingen voor de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden als gevolg van de stikstofproblematiek. Er mag geen nieuwe levenscyclus van een object (bijv. asfaltconstructie) worden gestart en daarmee is het onderhoud hoofdzakelijk beperkt tot het vervangen van de deklaag, terwijl in een aantal gevallen meer nodig is om het areaal op de gewenste kwaliteit te brengen of te houden.

Kleinschalige verkeerskundige maatregelen (verkeersveiligheid) kunnen niet zomaar worden meegenomen met de onderhoudswerkzaamheden vanwege de stikstofproblematiek.

Vraag 19

Uit de prognose van het SWOV blijkt dat de verwachting is dat het aantal verkeersslachtoffers met 40% groeit tot aan 2040. De begroting stelt dat het aantal verkeersslachtoffers in 2030 moet halveren t.o.v. 2020. Hoe is die doelstelling te rijmen met de prognose van het SWOV?

Antwoord 19

We realiseren ons dat de ambitie zeer ambitieus is, maar voelen ons moreel verplicht om zo hoog in te zetten. De maatschappelijke kosten (emotioneel én financieel) zijn immers enorm. De doelstelling is afgeleid van het Landelijke Verkeersveiligheidsplan 2030, waar we ons als provincie Noord-Brabant aan geconformeerd hebben. De inzet op verkeersveiligheid zal dus flink moeten zijn. Daarvoor wordt een nieuw Brabants Verkeersveiligheidsplan (BVVP) 2024-2027 vastgesteld.

Vraag 20

Kunt u een lijst geven van alle projecten en initiatieven waar de provincie/SmartwayZ bij betrokken is wat betreft slimme mobiliteit (zoals carpoolapps en initiatieven zoals bv F'kes)?

Antwoord 20

Hiervoor verwijzen we naar de [voortgangsrapportage gedeelde mobiliteit](#) en het [projectenoverzicht SmartwayZ.NL juni 2023](#).

Vraag 21

Volgens TNO, is bij normale verkeersdrukke op een 130 km/u-weg de NOx-uitstoot van een Euro 6-personenauto 36,9 procent lager dan wanneer hij in een file rijdt. De CO2-uitstoot is dan 46,7 procent lager. Ook op vastzittende N-wegen bestaat dit effect. Hoeveel extra stikstof stoot de vastgelopen N629 uit ten opzichte van de geplande nieuwe N629 Bundeling-Noord die beter doorstroomt?

Antwoord 21

We zien geen structurele problemen op gebied van doorstroming op de N629 (zie staat van mobiliteit brabant). De vlotte doorstroming op de N629 wordt primair bepaald door de aanwezige kruispunten (dus beperkt tot reguliere verkeersopstoppen als gevolg van kruispunten) alsook eventuele filevorming op de A27 op specifieke momenten.

Vraag 22

Hoeveel meer stikstof stoot de geplande N629 Bundeling-Noord uit als gevolg van de extra auto's door de veronderstelde verkeersaanzuigende werking?

Antwoord 22

De stikstofberekeningen voor het project N629 laten voor de gebruiksfase een toename van stikstofdepositie zien op 9 Natura 2000 gebieden. De verwachting dat de nieuwe N629 aan een vlotte verkeersafwikkeling in de regio zal bijdragen, doet daar niets aan af. Daarnaast behelst de uitkomst van de stikstofberekeningen een toename ten opzichte van de situatie zoals die nu is, dus inclusief een minder vlotte verkeersafwikkeling tijdens piekmomenten op de bestaande N629.

Wij willen nogmaals benadrukken dat U ervan uit mag gaan dat de specialisten op het stikstofdossier al het mogelijke hebben onderzocht om het PIP voor de N629 tot uitvoering te brengen. Tot op dit moment moeten wij concluderen dat dit, gegeven de huidige stand van wet-, regelgeving én van de natuur, vooralsnog niet mogelijk is.

Vraag 23

In de programmeringsdocumenten gepresenteerd in 2022 en daarbij behorende begroting 2023 stond dat er een tekort van 140 miljoen zou zijn om de plannen uit te voeren. Is er nog steeds sprake van een tekort? Zo ja, hoeveel?

Antwoord 23

In de [programmering mobiliteit 2024-2043](#) is een tekort gepresenteerd van € 205 mln.

Programma 10 Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd

Vraag 24

Wat is het proces om te komen tot toekenning van meerjarige subsidies voor professionele amateurkunsten? En wat zijn hier de criteria voor?

Antwoord 24

Gedeputeerde Staten zullen voor de jaren 2025-2028 subsidieregelingen vaststellen waarin is aangegeven aan welke vereisten en criteria moet worden voldaan om voor subsidie in aanmerking te komen en hoe het beoordelingsproces eruit ziet. De subsidieregeling 2021-2024 wordt als uitgangspunt gebruikt voor de nieuwe regeling. (invoegen: link naar statenmededeling februari). Naar verwachting stellen Gedeputeerde Staten medio 2024 vast welke aanvragen van professionele en amateurinstellingen wel en niet worden gehonoreerd.

Vraag 25

Er is een samenwerking tussen verschillende gemeenten en de provincie op in de openbare ruimte sport te promoten. Niet alle gemeenten doen mee aan deze samenwerking. Er wordt geprobeerd gemeenten toch mee te krijgen in dit programma. Hoeveel kost het om dit programma bij deze gemeenten ook te promoten?

Antwoord 25

Het programma loopt 4 jaar. Voor de eerste 15 gemeenten is hiervoor het bedrag 300K beschikbaar gesteld voor ondersteuning van innovatieve planontwikkeling. Gedurende de uitvoering van het programma zal de opgedane kennis met zówel de deelnemende als niet deelnemende Brabantse gemeenten worden gedeeld. Hiervoor is een bedrag van 35K per jaar geraamd.

Algemeen financieel beleid

Vraag 26

De provincie zet grote stappen met digitalisering, wat zal deze efficiëntieslag opleveren aan bespaarde FTE's?

Antwoord 26

Volgt

Vraag 27

Waarom liggen de verhogingen van de leges met bijvoorbeeld 17,6% omgevingswet water en ontgrondingen, 12,3% omgevingsrecht en 14,2% milieuvergunningen aanzienlijk hoger dan de inflatie van 4,6% waar u zelf meer rekent?

Antwoord 27

Dit komt doordat de werkelijke kostenstijgingen van de omgevingsdiensten ten opzichte van één jaar eerder aanzienlijk zijn gestegen. Dit geldt met name voor de uurtarieven van de omgevingsdiensten. De legestarieven worden kostendekken vastgesteld op grond van de in de begroting geraamde lasten. Voor het indexeren van de meerjarenraming zijn beleidsuitgangspunten geformuleerd, waarbij de exploitatie-uitgaven die gefinancierd worden door algemene middelen worden geïndexeerd, zoals opgenomen in pag. 179 in de begroting.

Vraag 28

Hoeveel geld kan worden bespaard wanneer de provincie het onroerend goed van het Noord-Brabant museum af zou stoten?

Antwoord 28

Bij verkoop van het onroerend goed Museumkwartier (waaronder Noord-Brabants Museum) vervallen de afschrijvingslasten van jaarlijks circa 1,2 mln. De onderhouds- en beheerskosten worden nu volledig gedekt door huurinkomsten, dus deze hebben per saldo geen financiële consequenties. Daarnaast levert het saldo van de verkoop van het onroerend goed minus de boekwaarde een opbrengst op voor de Provincie. E.e.a. natuurlijk afhankelijk van de hoogte van deze opbrengst en de dan geldende boekwaarde. NB. De boekwaarde van het Museumkwartier per 1/1/2024 betreft € 33,3 mln.

Vraag 29

Een veelvoorkomende situatie wanneer er arbeidskrapte is bij publieke organisaties, is dat deze organisaties consultants inhuren tegen hoge kosten om hun personeelstekort op te vangen. Hoeveel externe adviseurs en consultants huurt de provincie in?

Antwoord 29

Volgt

Vraag 30

Kunt u een schatting geven van de extra kosten die de provincie maakt voor het inhuren van deze externe adviseurs en consultants, in vergelijking met wanneer deze in dienst van de provincie zijn?

Antwoord 30

Volgt

Vraag 31

De opcenten worden voor 2024 verhoogt. Ondanks dat dit geld in de algemene pot komt: Hoe groot deel van deze verhoging komt omgerekend overeen met extra investeringen in de Brabantse wegeninfrastructuur?

Antwoord 31

We kunnen alleen een overzicht geven van geraamde opcenten in de begroting 2023 t.o.v 2024. In 2023 was dit € 282,1 mln. en in 2024 is dit gestegen naar € 289,2 mln. (gebaseerd op het doortrekken van het bestaande beleid). De opcenten zijn algemene dekkingsmiddelen van de provincie en zijn daarmee niet gekoppeld aan bestedingen voor mobiliteit. De investeringen in de Brabantse infrastructuur worden gedekt uit de reserve Spaar- & Investeringsfonds (SIF). De reserve bedraagt per 1-1-204 ruim € 772 miljoen.

Technische vragen fractie GroenLinks

Programma 2 Ruimte en wonen

Vraag 32

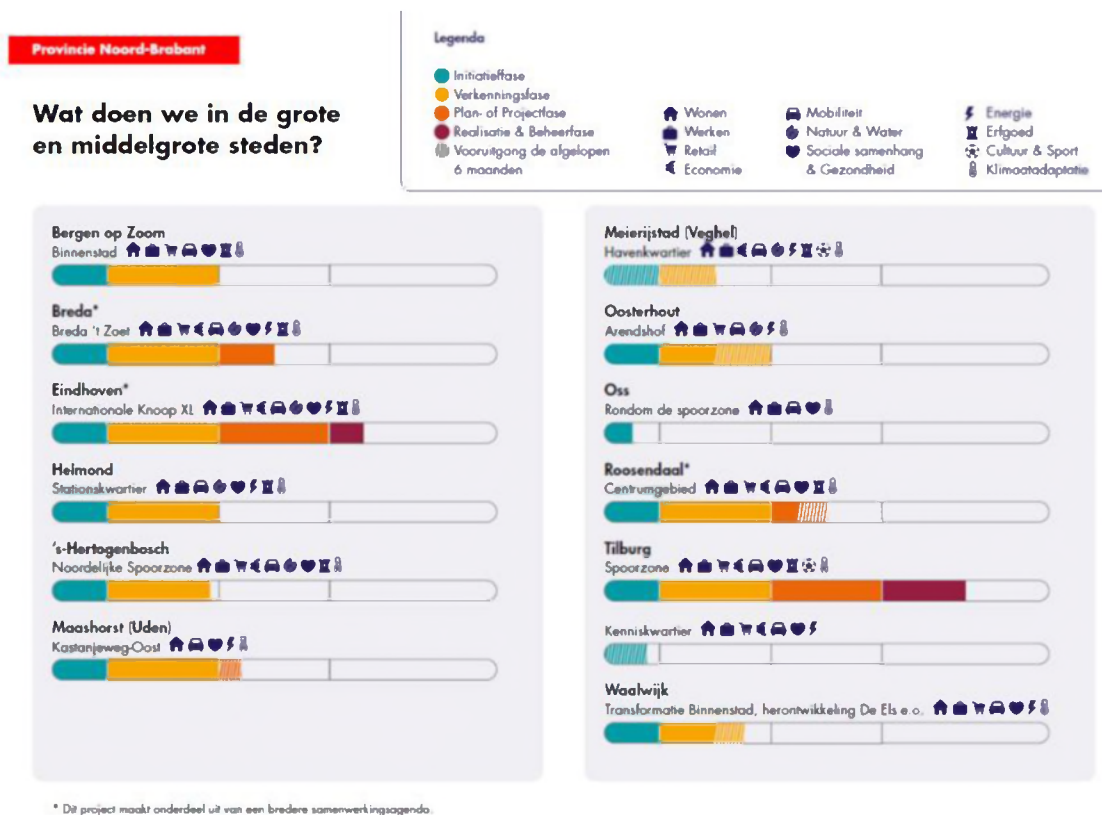
In welke stedelijke transformaties is de provincie momenteel betrokken en met welke inzet (capaciteit, financiële middelen, gronden en dergelijke)?

Antwoord 32

In 12 grote en middelgrote steden werkt de provincie op dit moment samen aan stedelijke transformaties. Dat doen we op basis van de betreffende [bestuursopdracht](#) uit 2020. De fase (zie figuur hieronder, zie daarvoor ook deze [link](#)) waarin de samenwerking verkeert, verschilt per stad. Ook de provinciale rol verschilt (richting geven, beweging creëren en/of mogelijk maken).

Inzet capaciteit

In de bestuursopdracht 'terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties' d.d. 18 februari 2020 (statenvoorstel 18/20A), zijn voor de periode tot eind 2023 voor 9 fte aan middelen toegekend voor capaciteit voor het werken aan transformatieopgaven (de aanpak leegstand, inclusief het kennisprogramma 6,8 fte) en de aanpak van de woningbouwopgave (2,2 fte). Ook is voor 3,4 fte aan middelen voor capaciteit toegekend voor het ontwikkelbedrijf. De 6,8 fte vanuit beleidsprogramma WWL/gebiedstransformaties heeft betrekking op de rol richting geven en beweging creëren (inclusief het kennistrace) en de 3,4 fte heeft betrekking op de rol mogelijk maken vanuit het Ontwikkelbedrijf.

Figuur: fasen van samenwerking bij de diverse transformatieopgaven

Inzet financiële middelen

Gebiedsontwikkeling	Planontwikkelingskosten (procesgeld)	Investering/garantstelling incl. risicoafdekking	opmerkingen
Eindhoven - Internationale Knoop XL	€2,1 mln.	Via deelneming in op te richten BV. € 28 mln. gereserveerd voor garantstelling richting BV t.b.v. dekken eventueel negatief exploitatieresultaat. Geen directe investeringen PNB (grond/lening).	
Breda - 't Zoet & samenwerkingsagenda	€1,5 mln.	€ 11 mln. grondaankoop (investering), € 8,4 mln. risicoafdekking (op de grond)	De samenwerking met Breda 't Zoet is onderdeel van een bredere samenwerkingsagenda.
Tilburg - Kenniskwartier			In de transformatie van de spoorzone (centrum) werken we al langer samen met Tilburg via de beleidslijn Erfgoed. Deze transformatie is in de realisatiefase. De samenwerking aan de transformatie van het kenniskwartier bevindt zich nog in de verkennende fase.
's-Hertogenbosch - Spoorzone			De samenwerking met Den Bosch mbt transformatie spoorzone bevindt zich in de verkennende fase.
Helmond - Centrum+	€ 180.269		
Bergen op Zoom - Centrum	€ 110.000		
Roosendaal - Rondje Roosendaal	€ 77.500		
Oosterhout - Arendshof	€ 83.000		
Waalwijk - Centrum	€ 87.500		

Gebiedsontwikkeling	Planontwikkelingskosten (procesgeld)	Investering/garantstelling incl. risicoafdekking	opmerkingen
Maashorst - Kastanjeweg-Oost (Uden)	€ 72.500		
Meerijstad - gebiedstransformatie (havenkwartier Veghel)	€ 33.700		
Oss - Spoorzone			De samenwerking met Oss mbt transformatie spoorzone bevindt zich in de verkennende fase

In het Meerjarenperspectief van het Ontwikkelbedrijf zijn samenvattingen van de projecten.

Vraag 33

Hoe wordt PS betrokken bij de uitvoering van de Plannen van Aanpak van de Grote Oogstlocaties? Is er een monitorings-/evaluatiemoment?

Antwoord 33

Er is ten tijde van deze beantwoording een memo gedeputeerde in routing richting PS, waarbij PS wordt geïnformeerd over de voortgang van het project Grote Oogst als geheel. Vervolgens zullen we 2 x per jaar PS informeren via een Statenmededeling over de voortgang van de Plannen van Aanpak. Een bredere evaluatie/monitoring van de effecten van de Grote Oogst aanpak is niet eerder voorzien dan eind 2026. Dit omdat implementatie van diverse uitvoeringsmaatregelen tijd kost.

Vraag 34

Wat wordt bedoeld met: 'Daarnaast zijn er mindere uitgaven (...) de aflopende bestuursopdracht' (p.26)

Antwoord 34

Het betreft hier de bestuursopdracht 'Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties' (PS 18/20). Deze bestuursopdracht loopt t/m 2023. Derhalve zijn hiervoor in 2024 zeer beperkte middelen beschikbaar (alleen tbv afronding deze opdracht) en is daarmee de terugval van budget verklaard.

Vraag 35

De ruimtebehoefte voor bedrijventerreinen blijkt fors groter dan bij de vorige prognose verwacht werd. Wordt er bij de actualisatie van de regionale afspraken bedrijventerreinen ook een afweging gemaakt welke soort bedrijvigheid we wel extra willen faciliteren en welke niet?

Antwoord 35

Ja, onderdeel van de actualisatie van de regionale afspraken is om als regio na te denken over welke (soort) bedrijven(terreinen) het regionaal ecosysteem aanvullen of versterken. Vervolgens worden deze profielen vastgelegd in de regionale afspraken.

Programma 4 Natuur & Milieu

Vraag 36

P50 Beperken van geluidsoverlast. "Geluidshinder heeft een sterke invloed op de gezondheidsbeleving van Brabanders. Daarom voeren we de komende jaren een provinciale subsidieregeling uit om bewoners langs provinciale wegen in staat te stellen hun woningen te voorzien van geluidwerende maatregelen, als zij veel geluid ontvangen vanwege deze wegen."

Komen bewoners langs Rijkswegen ook in aanmerking voor deze subsidie of zijn er al andere subsidieprogramma's voor hen? En hoe zit het Brabanders die last hebben van geluidsoverlast door vliegverkeer?

Antwoord 36

Komen bewoners langs Rijkswegen ook in aanmerking voor deze subsidie of zijn er al andere subsidieprogramma's voor hen?

De Omgevingswet voorziet in de aanpak van hoge geluidbelastingen van elke bronsoort. De geluidwetgeving is echter zeer sectoraal geregeld. Elke overheid is verantwoordelijk voor de effecten die worden veroorzaakt door haar eigen geluidsbronnen. Voor de provincie zijn dit de provinciale wegen. De subsidieregeling is daarom niet van toepassing op bv Rijkswegen. RWS en ProRail zijn verantwoordelijk voor de aanpak van hoge geluidbelastingen langs de Rijks(spoor-)wegen.

En hoe zit het Brabanders die last hebben van geluidsoverlast door vliegverkeer?

Bestaande woningen binnen de 40 Ke-geluidcontour van bestaande militaire vliegvelden zijn al voorzien van geluidwerende voorzieningen. Bestaande woningen binnen de 56-Lden geluidcontour van bestaande civiele luchthavens zijn al voorzien van geluidwerende voorzieningen. Nieuwbouw van woningen en geluidsgevoelige gebouwen is, behoudens enkele in de regelgeving specifiek bepaalde uitzonderingen, niet toegestaan binnen de genoemde contouren.

Indien er sprake zou zijn van nieuwe luchthavens en er woningen en geluidsgevoelige gebouwen liggen binnen de berekende genoemde contouren is het aanbrengen van geluidwerende voorzieningen aan de orde.

(zie voor nadere toelichting op geluidmaten <https://www.vliegtuiggeluid.nl/overzicht-geluidindicatoren>)

Vraag 37

Waarom zijn niet alle Natura 2000-gebieden onderdeel van de GGA? De N2000-gebieden die nog niet onder een GGA vallen, wanneer wordt hiervoor een GGA opgestart?

Antwoord 37

De 17 categorie 3 GGA-gebiedsprocessen lopen in en rondom 14 stikstofgevoelige N2000-gebieden en 3 gebieden met onder andere complexe wateropgaven. Daarnaast worden er volop herstelmaatregelen in alle N2000-gebieden voorbereid en uitgevoerd. Als er een gebiedsgerichte aanpak nodig is gebeurt dit in de zogenaamde categorie 1 en 2-gebiedsprojecten.

Vraag 38

Welke acties worden ondernomen om specialistische kennis over ecologie en de Wet natuurbescherming aan te trekken voor VTH-taken? Welk (ecologische) risico's zijn er als er niet voldoende specialisten zijn voor bijvoorbeeld het beoordelen van een vergunningaanvraag of het verrichten van toezicht?

Antwoord 38

In algemene zin voldoen de omgevingsdiensten ten minste aan de landelijke kwaliteitscriteria voor vergunningverlening, toezicht en handhaving, alsmede de geldende kwaliteitscriteria uit de Wabo, het Bor en de Mor. De diensten rapporteren in de termijnrapportages over het voldoen aan deze criteria. Jaarlijks wordt PS hierover geïnformeerd in een [statenmededeling](#). Om aan dit aspect van de provinciale opdracht te kunnen voldoen zorgen de diensten in hun personeelsbeleid dat voldoende kennis aanwezig is en blijft, en dat deze kennis van voldoende inhoudelijk niveau is. Hier wordt rekening mee gehouden bij werving en opleiding. De diensten voldoen aan deze criteria. Specifiek in het kader van soortenbescherming geldt dat de dienst (ODBN) er alles aan om voldoende mensen binnen te halen, te houden en op te leiden. De dienstverlening stond de afgelopen jaren onder druk met als gevolg dat de doorlooptijden lang waren. Middels een verbeterplan (waarover u eerder bent geïnformeerd via een [statenmededeling](#)) is het afgelopen jaar geïnvesteerd om deze achterstanden op te lossen en om te borgen dat de dienst in de toekomst wendbaarder kan omgaan met wisselende omstandigheden. Hierdoor is de dienstverlening inmiddels op peil.

Vraag 39

Wanneer zijn de eerste resultaten te verwachten van het interbestuurlijk programma naar aanleiding van het advies van de Commissie van Aartsen?

Antwoord 39

Het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel loopt nog. Het programma heeft al enkele producten opgeleverd en veel loopt nog. We komen uiterlijk in Q1 2024 uitgebreid terug op de gevolgen van het Interbestuurlijk Programma (opvolging commissie Van Aartsen) en de impact hiervan voor de Brabantse omgevingsdiensten.

Vraag 40

De kosten van schade-uitkeringen, schadepreventie, faunabeheer en de faunabeheereenheid nemen toe. Hoe verhouden zich de uitgaven voor schade-uitkeringen ten opzichte van preventie?

Antwoord 40

Het nemen van preventieve maatregelen is een voorwaarde om voor schade-uitkering in aanmerking te komen maar deze hoeven, anders dan beheermaatregelen, wettelijk gezien niet geregistreerd te worden. Daardoor bestaat er geen volledig overzicht van preventieve maatregelen en de kosten daarvan.

Vraag 41

De omgevingsdiensten beoordelen de vijfjaarlijkse verplichte Vermijdings- en reductieprogramma's. Wordt daarbij duidelijk in beeld gebracht wat per stof de absolute afname is (bv. door nieuwe technieken, ander proces)? Wordt in de programma's ook ingegaan op pZZS?

Antwoord 41

In het Vermijdings- en reductieprogramma (VRP) wordt een trendmatige emissiesituatie opgevraagd, hierin is dus (mogelijk) een afname te zien over de afgelopen jaren. De ervaring leert echter dat informatie over de emissies uit het verleden niet altijd aanwezig is bij bedrijven. Een absolute afname is dan ook niet inzichtelijk te maken.

Tevens zijn de omgevingsdiensten bezig met de eerste ronde van VRP's, dus is de vraag wat je gebruikt als 'baseline' als het neerkomt op absolute afname. In 2026 bij de tweede ronde VRP's is het makkelijker vergelijken, bijvoorbeeld na het introduceren van een techniek door een bedrijf.

Bij het opvragen van de VRP's verzoeken de diensten ook om informatie omtrent pZZS. Echter is dit geen wettelijke verplichting, wij zijn dus voor het aanleveren van deze informatie sterk afhankelijk van de goodwill van bedrijven zelf.

Programma 5 Economie, kennis en talentontwikkeling

Vraag 42

Uitvoeringsagenda circulaire economie: De Uitvoeringsagenda circulaire economie loopt in 2023 af. In hoeverre zijn de doelstellingen gehaald? Zoals voor de Ketenaanpak consumptiegoederen en Verbinden en versnellen van de aanpak kunststof verpakkingketen? Veel acties uit deze UA hebben een verkennend of onderzoekend karakter. Wat zijn de kansen voor het versterken van de circulaire economie die naar boven zijn gekomen in de verkennende en onderzoekende activiteiten?

Antwoord 42

De verkenning ketenaanpak consumptiegoederen is uitgevoerd en in het eindrapport zijn drie aanbevelingen gedaan. De eerste is dat we als provincie de rol kunnen pakken als innovatief opdrachtgever richting de Brabantse omgevingsdiensten. Daarmee kunnen zij circulariteit in ketens stimuleren en worden zij een kennispartner voor ons. De tweede is de rol van provincie als regisseur, om kennis over repareerbaarheid en recyclebaarheid aan de achterkant van de keten te verbinden

met partijen (bedrijven) die aan het begin van deze ketens staan. De derde is de rol als facilitator, om circulaire initiatieven van bedrijven te ondersteunen in de uitvoering (in samenwerking met o.a. Midpoint). Deze aanbevelingen worden gebruikt bij de totstandkoming van een nieuwe uitvoeringsagenda voor circulaire economie.

Ook is er een verkenning gedaan naar het verbinden en versnellen van de aanpak kunststofverpakkingsketen. Daaruit volgde dat er kansen liggen bij het verminderen en vergroenen (biobased grondstoffen) van plastics, en op het verminderen van het aantal soorten plastics. Deze informatie wordt nu gebruikt om te bepalen waar we de komende jaren op inzetten binnen het thema kunststoffen.

Programma 6 Energie

Vraag 43

Verduurzaming gebouwde omgeving (p71). "In totaal gaat 35% van het totale Brabantse energieverbruik naar Brabantse woningen en gebouwen. De provincie wil hier verandering in brengen. Haar uiteindelijke doel is 100% energieneutrale Brabantse woon- en werkomgeving in 2050. Om dat einddoel te halen, zet de provincie in op projecten die het gebruik van duurzame energie en energiebesparing in de gebouwde omgeving bevorderen."

Hoe wordt omgegaan met gebouwen zoals historische panden die lastig te verduurzamen zijn?

Antwoord 43

Monumenten zijn een bijzondere categorie binnen de verduurzamingsopgave. Om deze categorie gebouwen te verduurzamen zijn er meerdere initiatieven. De [website van het Rijk](#) geeft een beeld van welke regelingen er allemaal zijn voor Rijks-, provinciale en gemeentelijke monumenten.

Vanuit de provincie geven wij uitvoering aan de landelijke regelingen specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed met het [Brabants Ontzorgingsloket Maatschappelijk Vastgoed](#). Hieronder vallen ook monumenten met een specifieke functie, zoals buurthuizen. Het loketontzorgt en begeleidt eigenaren van de kleine maatschappelijk vastgoed tot het moment van het al dan niet laten uitvoeren van maatregelen om hun vastgoed te verduurzamen. Daarnaast kunnen eigenaren van monumenten ook een beroep doen op de [monumentenwacht](#) (via het Loket Duurzame Monumenten) voor procesbegeleiding. De Monumentenwacht onderhoudt contact met het Brabants Ontzorgingsloket Maatschappelijk Vastgoed van de provincie en het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Monumenten van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Tenslotte werkt een vijftal gemeenten samen aan het verduurzamen van monumenten vanuit het AIAC-programma 'Verduurzamen bestaand Brabants vastgoed'. Hierin trekken zij samen op met het Loket Duurzame Monumenten en zal opgehaalde kennis voor de rest van Brabant beschikbaar worden gesteld via de Energiewerkplaats Brabant.

Gemeenten hebben de regie op het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Zij doen dit onder andere door uitvoering te geven aan het [Nationaal Isolatie Programma](#) welke zich richt op de labels E, F en G. Vaak hebben historische panden labels in die categorieën. Er lopen dan ook vaak op zowel regionaal als lokaal niveau initiatieven om isoleren en te verduurzamen.

"Hoe wordt omgegaan met gebouwen zoals historische panden die lastig te verduurzamen zijn?"

Voor elk pand zijn er bepaalde mogelijkheden om door aanpassingen (bijvoorbeeld heel dunne isolatie aan de binnenkant) aan te brengen minder energie te gebruiken en/of energie (terug) te winnen. Ook kan door het gebied wat groter te maken dan alleen historische panden ruimte ontstaan om elders een (groot) deel van de benodigde energie te produceren.

Een bekende casus daarvan is die van ontwerper [Andy van den Dobbelsteen](#) die voor de historische panden in het centrum van Amsterdam een locatie (buiten de grachtengordel) heeft gevonden waar een aanzienlijke deel van de (na besparing nog) benodigde energie voor deze historische panden kan worden geproduceerd. Vanaf deze locatie wordt de energie via kabels en buizen in de grachten naar deze historische panden gebracht.

Vraag 44

Ook thema gezondheid blijvend agenderen (p74). "Dat betekent dat vanuit het programma ook in 2024 aandacht is voor het voorkomen van de toekomstige negatieve gezondheidseffecten van klimaatverandering, de Brabanders minder luchtwegklachten hebben, zij minder stress en onzekerheid ervaren van de energietransitie, zingeving ervaren door hun inzet op klimaatverandering en er minder Brabanders leven in energiearmoede."

Hoe worden deze gezondheidseffecten gemeten? Hoe wordt bijvoorbeeld zingeving gemeten en het aantal Brabanders bijgehouden dat in energiearmoede leeft? Wordt klimaatstress (angst over de klimaatcrisis) onder voornamelijk jongeren ook meegenomen in de monitoring?

Antwoord 44

Gezondheidseffecten worden gemeten door organisaties zoals [GGD](#), [CBS](#) en [RIVM](#). De rapportages die daaruit voortkomen vormen input voor het formuleren van beleid en het nemen van maatregelen op het gebied van [gezondheid](#).

Programma 7 Landbouw en voedsel

Vraag 45

Er wordt met een indicator gekeken naar de verhouding tussen de bewerkte mest en de gewasbehoefte in Nederland. Wat is de verhouding tussen bewerkte mest en gewasbehoefte in Brabant? En is het einde aan derogatie meegenomen in het opstellen van de indicator? Heeft het einde aan derogatie nog andere gevolgen voor de uitvoeringsagenda Mest?

Antwoord 45

De eerdere inschatting ten aanzien van het beëindigen van de Derogatie bij het opstellen van de UA mest was dat de gevolgen voor Brabant beperkt zouden zijn, m.n. omdat in Brabant relatief beperkt van derogatie gebruik werd gemaakt. Inmiddels bereiken ons signalen dat de gevolgen groter zijn dan eerder verwacht. We overwegen of het nodig is om die cijfers te herzien.

Programma 8 Basisinfrastructuur mobiliteit

Vraag 46

Transitie gedeelde mobiliteit (p94): "We zorgen voor voldoende aanbod van vormen van gedeelde mobiliteit dat aansluit bij de vraag van reizigers. Dit doen we door experimenten binnen en buiten de bestaande concessies: minimaal 3 pilots en/of experimenten per jaar opgestart"

Wat voor pilots betreft dit en hoeveel geld is er gemoeid met deze pilots?

Antwoord 46

Voorbeelden zijn opgenomen in de [voortgangsrapportage gedeelde mobiliteit](#).

De inzet van provinciale middelen is beperkt. De insteek is namelijk steeds dat de provincie ervoor zorgt dat pilots, experimenten en initiatieven worden opgestart / gestimuleerd, maar dat er op termijn sprake moet zijn van een sluitende businesscase (eventueel met beperkte inzet van provinciale middelen).

Vraag 47

P96 Wat gaan we daarvoor doen? - duurzaamheid

Klopt het dat deze doelen (energie- en CO₂-reductie, materiaalgebruik/hergebruik, LED verlichting langs provinciale wegen) niet gepaard gaan met indicatoren? Hoe wordt de voortgang gemonitord?

Antwoord 47

Er wordt gestreefd naar 50% reductie van de CO₂-footprint en gebruik van primaire grondstoffen ten opzichte van 2010. Met deze indicatoren sluiten we aan bij de landelijke monitoringssystematiek op het gebied van duurzaamheid waarin de provincie participeert.

Programma 10 Vrijetijd, Sport, Cultuur en Erfgoed

Vraag 48

Er wordt in 2024 een nieuw instrumentarium ontwikkeld om minder bereikte doelgroepen alsnog te bereiken (p107). Wordt dit meegenomen in nieuwe Uitvoeringsagenda?

Antwoord 48

In de uitvoeringsagenda zal hier inderdaad aandacht voor zijn. Het nieuwe instrumentarium zal via separate besluiten door GS worden vastgesteld.

Vraag 49

Op welke vijf innovatieve projecten wordt gedoeld onder het kopje 'Inzetten innovatie om maatschappelijke en economische waarde van sport te vergroten'? En waar bestaat die ondersteuning uit?

Antwoord 49

- Innovaties voor topsport en talentontwikkeling:
 - o Follow up innovatiechallenge PSV Vrouwen uit 2023 in samenwerking met de High Tech Campus. In 2024 worden 2 ideeën vanuit challenge verder doorontwikkeld
 - o Follow up geven aan de samenwerking met Cycling Class NL rond de opgezette leerlijn techniek en tactiek aanverwante productontwikkeling verder te onderzoeken en te realiseren
- Innovaties verduurzamen topsportevenementen: In 2024 pakken we het duurzaamheidsthema bezoekersmobiliteit op
- Innovaties (technologie) voor de Brabantse burger uit te dagen om te sporten en bewegen (vitaal en gezond)

Ondersteuning wordt uitgevoerd door BrabantSport en bestaat uit het primair aanjagen van projecten en deels het faciliteren van concrete projecten afhankelijk van welke vraag eruit de markt komt.

Vraag 50

Er wordt verkend of de regeling Stimulans voor Bewegen wordt gecontinueerd. Wordt dit ook meegenomen in de nieuwe Uitvoeringsagenda?

Antwoord 50

Ja, dit wordt meegenomen in de uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024 – 2027.

Gezondheid

Vraag 51

Welke koppelkansen met andere beleidsterreinen zijn er verzilverd sinds het vaststellen van het beleidskader gezondheid? Op welke koppelkansen wordt op dit moment ingezet vanuit de andere beleidsprogramma's en verwachten we in 2024 resultaat?

Antwoord 51

De Provinciale Raad Gezondheid van Brabant Advies schreef in haar recente adviesrapport 'Van pact naar impact: reflectie op het provinciale gezondheidsbeleid' het volgende over de meekoppelkansen:

Met de eerste Uitvoeringsagenda Gezondheid maakte de provincie een start met het realiseren van een gezonder Brabant. Het Beleidskader en de Uitvoeringsagenda Gezondheid expliciteren de rol die de provincie voor zichzelf weggelegd ziet in het bewerkstelligen van gezondheidswinst. Middels meekoppelkansen in de begrotingsprogramma's is gezondheid verankerd als onderdeel van breder provinciaal beleid. Via de Dag van de Gezondheid, evenals de doorstart van De Gezonde Brabander en de aansluiting bij het platform [1SocialDomein](#) is ook een begin gemaakt met de rol die de provincie buiten de eigen muren kan hebben in netwerkopbouw, kennisdeling en inspiratie. De ambitie 'Drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030' als stip op de horizon illustreert bovendien het bewustzijn van de noodzaak en de intentie om gezondheidswinst te bewerkstelligen.

Een van de verzilverde meekoppelkansen is de subsidieregeling 'Stimulans voor Bewegen'. Daarmee ondersteunt de provincie kleinschalige initiatieven die stimuleren dat meer Brabanders voldoen aan de

beweegnorm, juist ook degenen die er nu nog niet aan voldoen. Doordat Brabanders meer gaan bewegen komen we ook dichterbij het doel van de provincie op het gebied van gezondheid, namelijk drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030.

Een ander voorbeeld is samenwerken aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Meer dan twintig Brabantse gemeenten hebben het schone luchtakkoord ondertekend en streven samen met de provincie naar 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016.

De provincie gaat voor een steeds betere verankering van gezondheid in al haar beleid.

Begrotingsprogramma's hebben een eigen verantwoordelijkheid in deze verbeteringslag. Het team gezondheid monitort twee keer per jaar de voortgang van het meekoppelen van gezondheid en kijkt samen met de begrotingsprogramma's welke nieuwe meekoppelkansen er zijn. Op deze wijze worden de begrotingsprogramma's ondersteund in hun uitdaging.

Technische vragen fractie ChristenUnie-SGP

Programma 2 Ruimte en Wonen

Vraag 52

Pagina 22 Indicator: Nader te bepalen o.b.v. actualisatie Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof. Welke doelstellingen heeft u met betrekking tot Ruimte en Wonen in het oog?

Antwoord 52

De Brabantse ontwikkelaanpak Stikstof wordt geactualiseerd en hierin worden de doelen en indicatoren opgenomen. Het gaat hier over het terugdringen van stikstof, natuurherstel en mogelijk maken van gewenste maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Binnen het mogelijk maken van de gewenste maatschappelijke en economische ontwikkelingen vallen de doelen zoals genoemd bij wonen, werken en stedelijke ontwikkeling.

Vraag 53

Pagina 23: Positie van campus in ecosystemen te versterken en daarmee toename van bedrijvigheid en aantal werknemers: Aantal bedrijven: 2024 > 2023 Aantal werknemers: 2024 > 2023. Waarom is een toename van bedrijvigheid een indicator?

Antwoord 53

Het aantal bedrijven dat zich heeft gevestigd op de campussen is een indicator voor de behoefte aan en aantrekkelijkheid van de campus als werkomgeving. Ook vergroot een hoger aantal bedrijven de mogelijkheden voor kennisuitwisseling. Dit geldt vooral voor campussen die nog in ontwikkeling zijn.

Programma 5 Economie, kennis en talentontwikkeling

Vraag 54

Pagina 63: Wat is een spanningsindicator op Brabantse arbeidsmarkt? En wat wil de provincie concreet hiermee bereiken?

Antwoord 54

De spanningsindicator geeft de spanning (ook wel krapte genoemd) op de arbeidsmarkt weer. UWV berekent deze spanningsindicator op landelijk, provinciaal en regionaal niveau door het *geschatte aantal openstaande vacatures* te delen door het *aantal personen dat op hetzelfde moment korter dan 6 maanden WW ontvangt*. De arbeidsmarkt is 'zeer krap' bij een waarde van >4. Dit houdt in dat er 4 (of meer) vacatures per direct beschikbare werkzoekende openstaan.

Deze indicator geeft ons dus aan hoe gespannen de (Brabantse) arbeidsmarkt op een bepaald moment is. Gegevens komen vanuit het UWV:

<https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/dashboards/spanningsindicator>.

Vraag 55

Pagina 64: Realisatie en inzet van het talentdashboard om inzicht te krijgen in de braindrain/gain in Brabant in relatie tot de kraptesectoren. Wanneer zal dit klaar zijn?

Antwoord 55

Dit dashboard is reeds ontwikkeld en te vinden via: <https://arbeidsmarktinzicht.nl/talentedashboard-noord-brabant>. In 2024 wordt dit dashboard doorontwikkeld, er komt bijvoorbeeld een mogelijkheid om de situatie te vergelijken tussen Noord-Brabant en andere provincies.

Programma 6 Energie

Vraag 56

Pagina 69 (Onder de afbeelding): Het programma Energie kijkt vanuit elektriciteit, stoffen en warmte.

a) Wat is hier de verhouding tussen? b) Waarom staat hier ook stoffen bij? c) Waarom zijn stoffen belangrijk voor het energiesysteem?

Antwoord 56

De toelichting onder de afbeelding geeft aan dat de provincie naar alle vormen van duurzame energie kijkt.

(b) Waarom staat hier ook stoffen bij? Inzet op zowel elektriciteit, stoffen en warmte is nodig om de doelstelling van duurzame energie en CO₂-reductie te halen. Stoffen (zoals waterstof en groengas) zijn daarbij belangrijke items in de mix van energiedragers die zijn in te zetten.

(c) Waarom zijn stoffen belangrijk voor het energiesysteem? Stoffen vervullen een belangrijke rol om een grote hoeveelheid energie over een grote (internationale) afstand en/of tijdspanne (opslag voor bijvoorbeeld zomer - winter) te kunnen overbruggen.

(a) Wat is de verhouding? In [het overzicht 'Energie in cijfers-2022'](#) geeft Energie Beheer Nederland aan dat het primaire verbruik van het Nederlandse energiesysteem bestaat uit stoffen (aardgas, aardolie, steenkool), hernieuwbare bronnen (o.a. elektra uit zon en wind, groengas uit biomassa) en kernenergie. Het eindverbruik wordt uitgedrukt in een bepaalde hoeveelheid elektriciteit, warmte en transport(brand)stoffen.

Dit maakt duidelijk dat er twee soorten percentages te noemen zijn. Zowel voor 'primaire verbruik (cq primaire productie)' als voor 'eindverbruik'. [In de 1e fase systeemstudie van DNV](#) is dit 'eindverbruik' (2020) van Brabant weergegeven als: 72,0 PJ (25%) energiestoffen, 104,7 PJ (36%) elektra en 113,6 PJ (39%) warmte= totaal 290,3 PJ per jaar.

Er is nog geen visie ontwikkeld voor het gebied Brabant waar alle partijen achter staan omtrent naar welke hoeveel primaire productie of eindgebruik in 2030 of 2050 valt te groeien. Nochtans kan op basis van de 1^e en 2^e fase systeemstudie, het streven van het Rijk zoals aangegeven in het [concept Nationaal Plan Energiesysteem \(NPE\)](#) en een interne expert inschatting hier iets over gezegd worden.

Door in te zetten op besparing (o.a. zuiniger ontwerpen van producten zoals de verandering van gloeilamp naar ledlamp) zou Brabant uit kunnen komen op een eindgebruik van 195 PJ/jaar in 2050 voor de functies wonen, werken en verplaatsen. Dit is een indicatieve hoeveelheid die mede is afgeleid van [de 2^e fase systeemstudie van CE Delft](#).

Hoe dit zich dan zal voordoen in de verdeling van stoffen, elektra en warmte staat hieronder indicatief aangegeven. Merk op: dit is geen vigerend beleid van de provincie maar een indicatieve richting op basis van een aanname van het toekomstig energie eindverbruik. Elke aanname over deze lange termijn (circa 30 jaar) maakt dat er een andere uitkomst is. Hierbij is nog op te merken dat het Expertteam Energiesysteem 2050 ([ETES2050](#)) de minister voor Klimaat en energie heeft geadviseerd voor het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) in te schatten dat de infra in Nederland, als richtinggevende maatstaf, gedimensioneerd zou kunnen worden op 70% elektra(net), 15% warmte(net) en 15% stoffen(net). Vanuit onze eigen verkenningen waaronder de 2^e fase systeemstudie opteren wij vooralsnog meer naar de verhouding 60-20-20. Mede omdat er een verschil is tussen 'de primaire productie' en het 'eindverbruik'. Immers het 'eindverbruik warmte' kan op meerdere manieren worden aangevoerd via de infra. Hoe meer 'warmte' geleverd kan worden via een warmtenet door meer lokale warmtebronnen te exploiteren. Hoe minder elektra (of stoffen) infra er nodig is.

En het is juist deze infra (en te plaatsen installaties voor onder andere conversie en opslag) waarmee de provincie -via het ruimtelijk spoor- te maken heeft. Tegelijkertijd speelt: hoe beter de tuning tussen aanbod en vraag tot stand kan komen hoe minder er verlies in het systeem hoeft te zijn. Dus door het systeem van infra van stoffen, elektra en warmte goed in samenhang te ontwerpen cq op te bouwen kunnen maatschappelijke kosten worden voorkomen en wordt bijgedragen aan betaalbaarheid. Andersom geldt: hoe minder goed de samenhang is ontworpen hoe meer verlies (zoals grotere afstanden/meer materiaal, meer omzettingen en minder efficiënt in te zetten installaties). En dus maatschappelijke kosten die niet bijdragen aan het voorkomen van energiearmoede. In onderstaande figuur is een impressie van de verhoudingen bij bepaalde aannames over het eindgebruik in 2050 weergegeven.

	Primaire productie	Eindverbruik
	Typering: Diverse bronnen leveren via infra stoffen, elektra en/of warmte af ter plaatse van een deelgebied van Brabant. Oftewel wat komt 'langs zij'.	Typering: In welke (energie)vorm wordt hetgeen 'langs zij' komt daadwerkelijk gebruikt bij de functies (wonen, werken en verplaatsen) in een deelgebied.
	Aanbod (via infra) 195 PJ/jaar in 2050	Gebruik totaal 195 PJ/jaar in 2050
Stoffen	20% (39 PJ/jaar)	27,8 PJ (14%)
Elektra	60% (117 PJ/jaar)	86,9 PJ (45%)
Warmte	20% (39 PJ/jaar)	80,3 PJ (41%)
	Opmerkingen: 1-In verband met verliezen in het systeem (bijv. transport, omzettingen) zal de hoeveelheid primaire productie groter moeten zijn dan het eindverbruik. Nu is dat voor deze impressie weggelaten.	Opmerking: 1-Hoe meer warmte betrokken kan worden van een warmtenet (waarop meerdere soorten (lokale) warmtebronnen zijn aangesloten) hoe minder dat van andere infra gebruik gemaakt hoeft te worden. Waardoor de verhoudingen omtrent 'wat

	Primaire productie	Eindverbruik
	2-Dit is exclusief de hoeveelheid die voor 'doorvoer' door Brabant naar bijvoorbeeld Duitsland nodig is via bijvoorbeeld de Delta Rhine Corridor.	langs zij' moet komen bij een deelgebied van Brabant verandert. Voorbeelden van een deelgebied zijn: een woonwijk, campus of industrieterrein.

Figuur: Verhoudingen impressie - verschillend bij 'wat via infra komt' en 'wat eindgebruik is'.

Programma 1 Bestuur en veiligheid

Vraag 57

Op pagina 14 wordt de Brabantse monitor Gezondheid genoemd. Waar kunnen we die monitor vinden?

Antwoord 57

De monitor is vanaf 1 november openbaar toegankelijk via de [pagina gezondheid op de website van de provincie](#).

Programma 2 Ruimte en Wonen

Vraag 58

Is het al bekend wanneer de Omgevingswet ingaat? In hoeverre zijn de Begroting en programma's robuust hierbij?

Antwoord 58

De landelijke invoeringsdatum voor de omgevingswet is 1 januari 2024. Elk programma bereidt zich voor op de omgevingswet zoals in begroting staat vermeld. Met het Ruimtelijk voorstel werken we uit wat er verder benodigd is om onze regie op de ruimtelijke vraagstukken op te pakken.

Technische vragen fractie BBB

Algemeen inleidend hoofdstuk

Vraag 59

Digitalisering en datagedreven werken. P8 Wij lezen dat u de ICT omgeving toekomstbestendig en cloudbased wilt gaan werken. We herinneren allemaal de hack op citrix. Cloud based maakt kwetsbaar.

- Heeft de provincie een mirror server draaien?
- Zo ja, hoeveel is daar voor gereserveerd?
- Zo nee, hoe garandeert u de ICT veiligheid in de cloud?

Antwoord 59

Volgt

Programma 1 Bestuur en Veiligheid

Vraag 60

P11 tweede volzin spreekt u over we werken aan een goed en integer openbaar bestuur?

Antwoord 60

In het eerste kwartaal ligt besluitvorming op het beleidskader toekomstbestendig bestuur voor bij uw Staten. Daarmee wordt kader gegeven aan de provinciale inzet op het gebied van bestuur en veiligheid.

Vraag 61

Voor drugsdumpingen is een bedrag van € 380.455 als incidenteel opgenomen. Is dit bedrag toereikend?

Antwoord 61

Dit bedrag (beschikbaar gesteld door het Rijk) is gebaseerd op ervaringscijfers en is in beginsel toereikend voor de drugsafvaldumpingen die we doorgaans zien. Voor excessieve drugsafvaldumpingen met naar rato hoge kosten voor bodemsanering is dit bedrag niet toereikend en is daarvoor ook niet bedoeld. Hierover vindt overleg plaats met het Rijk.

Vraag 62

Is het bedrag van 4,2 miljoen € voldoende gebleken voor het programma Veilig en weerbaar Brabant?

Antwoord 62

Ja, dit bedrag - genoemd in de financiële tabel, kolom 2023, van de bestuursopdracht Veilig en Weerbaar Brabant - was voor het jaar 2023 toereikend.

Vraag 63

P13: U zet behoorlijk in op brede welvaart. Zonder dekking in afwachting van het bestuursakkoord. Realiseert u hiermee niet al een opname in de BURAP QI? Is dit een gewenste situatie?

Antwoord 63

Brede welvaart is in het Addendum van het vorige bestuursakkoord geladen, binnen een programma met tijdelijke financiering lopend tot eind 2023. De uitkomst van het bestuursakkoord was bepalend om te bezien of en in welke mate brede welvaart zou terugkeren. Voor 2024 is een overhevelingsverzoek gedaan om voortgang (voor de eerste maanden) te borgen en naar een gewenste situatie te gaan van structurele borging. Om de ambities uit het bestuursakkoord waar te maken komen we met een claim richting de perspectiefnota. Gezien de afspraken rondom de begrotingsprocessen is dit de voorgeschreven route.

Vraag 64

P19: Om welke reden is er geen bedrag voor Brede welvaart gereserveerd voor 2024 brede welvaart terwijl u wel voor (zie P4) voor Landbouw en Voedsel en aanpak stikstof voor de uitvoering 2024 wel middelen beschikbaar stelt. Om welke reden is dit gedaan?

Antwoord 64

De middelen die overgeheveld zijn in BURAP 2 2023 zijn voldoende om de huidige ambitie en uitvoeringsagenda voort te zetten. Om de ambities die in het bestuursakkoord voor brede welvaart zijn opgenomen vorm te geven, zal er een voorstel worden ingediend bij de perspectiefnota.

Programma 3 Water en Bodem

Vraag 65

Pagina 32 Uitvoeren Deltaprogramma Maas. De Maas-koploperprojecten (rivierverruimingsprojecten) Oeffelt en Meanderende Maas lopen tegen uitvoeringsuitdagingen aan ten aanzien van stikstof en inflatie. Kunt u de problematiek van stikstof nader duiden?

Antwoord 65

De stikstofuitstoot bij project Ruimte voor de Maas bij Oeffelt betreft alleen uitstoot in de aanlegfase. Er is geen stikstofuitstoot in de gebruiksfase.

Er wordt momenteel onderzocht of een vergunning Wet natuurbescherming (Wnb) nodig is in verband met de stikstofdepositie tijdens de aanlegfase.

Wat betreft project Meanderende Maas blijkt uit berekeningen dat er na interne saldering geen toename van stikstofdepositie in Brabant is, wel een geringe toename in Gelderland. In de gebruiksfase is door interne saldering een afname van stikstofdepositie. De vergunningsprocedure loopt nu.

Vraag 66

U heeft als provincie ten doel met agrarische ondernemers bodemverbeteringsmaatregelen door te voeren. Kunt U omschrijven hoe u dat wilt doen?

Antwoord 66

Via het project BodemUP 2.0 begeleiden we Brabantse boeren bij het nemen van maatregelen om de bodem- en waterkwaliteit en het productievermogen te verbeteren. Daarnaast zetten we in op kennisontwikkeling, -deling en verspreiding, samenwerking met het onderwijs (MBO, HBO, WO), innovatie, digitalisering, het versterken van de verdienmodellen voor duurzaam bodembeheer en duurzame gronduitgifte. In het Regionaal Water en Bodemprogramma 2022 - 2027 is onze aanpak uitgebreider beschreven.

Programma 4 natuur en Milieu

Vraag 67

Beheer van Natuurnetwerk Brabant. Het is alom bekend dat de provincie en TBO's alle natuurgebieden niet kunnen en ook niet willen beheren. De kosten voor het beheren van de natuurgebieden zijn niet meer te behappen. Door het inschakelen van agrariërs voor het beheer van een deel van de natuur kunnen de kosten omlaag. Echter daar zit de crux, de agrariërs willen wel, maar door het toestaan van bijvoorbeeld JacobsKruisKruid, distels en doornappels is het voor agrariërs niet meer interessant om graslanden te beheren.

- a) Is de provincie en de TBO's bereid om maatregelen te nemen voor passend beheer op met name JacobsKruisKruid?

Door steeds wisselende eigenaren van de natuurgebieden ontstaat er geen eenduidig beleid.

- b) Kan de provincie een tool ontwikkelen waarin staat hoe de gronden beheert mogen/moeten worden?

Antwoord 67a

Nee. Binnen het natuurbeheer heeft de beheerder de verantwoordelijkheid én ruimte om het beheer op een juiste manier vorm te geven en omstandigheden te creëren, of maatregelen te treffen, om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen of tegen te gaan. Wij zouden graag zien dat meer agrariërs (met beheersubsidie) natuurbeheer uitvoeren op hun gronden binnen het natuurnetwerk. Beheersubsidie is beschikbaar voor alle nieuwe natuur die binnen het natuurnetwerk wordt gerealiseerd. Naast de TBO's zijn er al veel particulieren en agrariërs die aan natuurbeheer doen. Met name bij het beheer van graslanden schakelen de TBO's waar mogelijk al agrariërs in, bijv. door gronden in gebruik te geven. De kosten voor beheer zijn daarbij al lager doordat bij bepaling van de vergoeding reeds rekening wordt gehouden met de inkomsten van o.a. ingebruikgeving.

Antwoord 67b

Nee. Hoewel het natuurbeleid eenduidig en onafhankelijk van het eigendom is, is natuurbeheer net als landbouw geen kwestie van één vast stappenplan of routine volgen. Wat het juiste beheer is, is afhankelijk van vele parameters waaronder de plaatselijke omstandigheden, invloeden vanuit de omgeving en het ontwikkelstadium. Dat is een van de redenen dat voor het ontvangen van de

beheersubsidie een certificaat natuurbeheer vereist is. Op basis van uitwisseling van ervaring wordt wel kennis en literatuur ontsloten: zo is met betrekking tot het beheer van kruidenrijk grasland door Part-Ner in samenwerking met de agrarische collectieven een veldgids ontwikkeld. (<https://part-ner.nl/wp-content/uploads/2023/01/Nieuwsbrief-1-jaargang-2023.pdf>).

Vraag 68

Verbeteren Kwaliteit en Kwantiteit van habitattypen en soorten. Na bestudering van de NatuurDoelAnalyse (NDA) door andere partijen dan Arcadis. Hieruit blijkt dat de inrichting van de NDA in Noord-Brabant anders is dan dat de EU voorschrijft. Als men zich aan de voorschriften van de EU gehouden had, dan had Noord-Brabant niet op slot gemoeten.

Is de provincie er van op de hoogte dat men met de samenstelling van de NDA's andere richtlijnen gehanteerd heeft dan die van de EU?

Antwoord 68

De natuurdoelanalyses (NDA's) zijn een verplichting uit de wet Stikstofreductie en natuurverbetering (2021) en er zijn dan ook geen voorschriften voor vanuit de EU. Door IPO en LNV is voor de makers van de NDA's (provincies, Rijkswaterstaat en Defensie) een handreiking opgesteld, die is getoetst door de Ecologische Autoriteit. Deze handreiking is door de provincie Noord-Brabant toegepast en ook de Brabantse NDA's worden door de Ecologische Autoriteit getoetst. Noord-Brabant houdt zich daarmee aan de landelijke richtlijnen.

Vraag 69

Bossen aanleggen

- a) Hoe staan we er voor met aanleggen van nieuwe bossen?
- b) Worden de vele bossen bestaande uit dennen nu versneld verduurzaamd met inheemse bomen?
- c) Is er beschreven hoeveel bossen er inmiddels zijn herbeplant met inheemse soorten?

Verschillende bossen zijn particulier bezit. Hier moet ook verduurzaming plaats vinden.

- d) Kan de provincie inzicht geven hoe ver men gevorderd is in deze gebieden in particulier bezit?

Antwoord 69 a

Vanaf 2020 is 1.500 ha nieuw bos aangelegd en zijn meer dan 57.000 solitaire bomen en bomen in rijen aangeplant.

Antwoord 69 b

Het revitaliseren van bossen gebeurt op verschillende manieren, waaronder het introduceren van inheemse bomen, maar ook het herstellen van hydrologische omstandigheden en het toepassen van steenmeel om de verzuring tegen te gaan. De snelheid van deze maatregelen wordt voornamelijk bepaald door de, vooralsnog beperkte, beschikbaarheid van financiële middelen en de capaciteit en animo bij boseigenaren om daar uitvoering aan te geven.

Antwoord 69 c

Nee, wel is bekend op hoeveel hectares bosrevitaliseringsmaatregelen zijn uitgevoerd, namelijk minimaal 3.000 hectare sinds 2020.

Antwoord 69 d

Via de koepelorganisaties Brabants Particulier Grondbezit en Bosgroep Zuid is uitvraag gedaan bij alle (particuliere) boseigenaren. De resultaten worden te zijner tijd met u gedeeld.

Vraag 70

Stimuleren vergroening van de wijk. Is het voor de provincie zichtbaar of en in welke mate vergroening in de steden plaats vindt?

Antwoord 70

Ja, de mate van vergroening is redelijk nauwkeurig te volgen. We zijn nog bezig met de juiste definitie van een goed onderbouwde indicator en hiervoor staan ons bronnen ter beschikking zoals gegevens van het CBS of de groenindex van waarstaatjegemeente.nl.

Vraag 71

Zeer zorgwekkende stoffen. Er worden verschillende stoffen als zorgwekkend ervaren. BBB mist de stoffen die vrijkomen door vliegverkeer.

a) Heeft de provincie inzicht in de uitstoot van het vliegverkeer?

Er zijn plannen om vliegveld De Peel opnieuw te openen.

b) Is er enig zicht wat voor uitstoot er is indien dit vliegveld geopend wordt?

Antwoord 71

Ad a. Nee

Ad b. Nee, niet voor wat betreft ZZS. Alleen is in opdracht van het ministerie van Defensie, de te verwachten stikstofdepositie berekend.

Vraag 72

Ontwikkelingen en onzekerheden.

De beschikbare middelen om de doelstellingen te bereiken ontbreken, door de inflatie lopen de kosten op. De uitvoeringskracht van de partners is tanende. Bij VTH is er een jaarlijks terugkerend tekort.

Door de beperkte financiële middelen is het nog maar de vraag dat de doelstellingen op het gebied van Natuur en Milieu bereikt kunnen worden.

Hoe denkt de provincie deze problematiek te tackelen?

Antwoord 72

Als gevolg van een besluit van Provinciale Staten in 2020 is de bezuiniging van 40 miljoen op programma natuur doorgevoerd, alsook jaarlijks 10 miljoen na 2027. Het budgetrecht komt toe aan PS. Met minder provinciale middelen heeft het programma natuur noodgedwongen geprioriteerd. Met als gevolg dat er mogelijk vertraging zal ontstaan op het realiseren van het NNB en is voor EVZ besloten dat deze later gereed zullen zijn (in 2035).

Het is aan PS om te oordelen of de ontstane problematiek in relatie tot de staat waarin de natuur zich bevindt, opgelost kan worden door de beschikbare middelen binnen de provinciale begroting af te wegen binnen de wettelijke verantwoordelijkheden en de provinciale doelstellingen.

Vraag 73

Er ligt nog een opgave om 7200 ha gronden in te richten voor natuur en 3600 ha gronden te verwerven. Kunt U aangeven om welke bedragen het hier gaat, dus graag apart voor de 7200 ha inrichten en 3600 ha voor aankoop?

Antwoord 73

Voor 7200 ha in te richten NNB gronden gaat om € 122 miljoen (op basis van een gemiddeld normbedrag van € 17.000 per hectare), waarvan 50% voor rekening van de provincie en 50% voor rekening van externe initiatiefnemers.

Voor 3600 ha te verwerven NNB gronden gaat het om € 281 miljoen (2900 ha Rijks NNB waar de provincie 85% aan bijdraagt en voor 700 ha provinciaal NNB waar de provincie 50% aan bijdraagt).

Vraag 74

Voor herstelmaatregelen van de N2000 gebieden is in 2023 14,7 miljoen begroot, de jaren daarna neemt dit bedrag af tot 5,7 miljoen, waarom worden die bedragen verlaagd?

Antwoord 74

De (grote) herstelprojecten uit de 1e fase voor N2000 beheerplannen zijn of worden afgerond in 2023 (Westelijke Langstaart 1e fase, Peelvenen en een aantal projecten bij waterschap de Dommel). Op dit moment hebben we voor 2024 en verder een raming van ruim 5 mln. opgenomen voor N2000-herstelmaatregelen. Op basis van de natuurdoelanalyses worden nieuwe Natura 2000-beheerplannen opgesteld. Op basis daarvan en op basis van de benutting van middelen uit de 2de tranche voor Landelijk Programma Natuur (LPN), kan bepaald worden hoeveel middelen nog aanvullend op de LPN-middelen benodigd zijn vanuit het N2000 budget. Dit zal gedekt worden vanuit het reservecompartiment voor Natura 2000-herstelmaatregelen. Op basis van de nieuwe natuurbeheerplannen zal de raming bijgesteld worden. Mogelijk zijn de beschikbare middelen vanuit de reserve niet toereikend.

Vraag 75

Kunt U aangeven wat U met de herstelmaatregelen bedoeld? Waar bestaan die herstelmaatregelen uit?

Antwoord 75

In de [beheerplannen](#) staat welke herstel- en beheermaatregelen er nodig zijn per gebied om de natuur en zeldzame dier- en plantensoorten voor de toekomst te behouden. Het beheerplan beschrijft het pakket van maatregelen, waarmee de biodiversiteit haalbaar en betaalbaar in stand gehouden kan worden. Ook staat in de plannen welke (recreatie en ondernemings-) activiteiten schade kunnen toebrengen aan de natuur en wanneer een Natuurbeschermingsvergunning nodig is; kortom hoe natuurbescherming kan samengaan met wonen, werken en recreëren.

Maatregelen zijn bijvoorbeeld: het aanpassen van het waterpeil, het opschonen van vennen, het hermeanderen van een beek, het verbeteren van de waterkwaliteit, een keer extra maaien of een gebied laten begrazen door schapen of koeien. Wat precies nodig is, hangt af van de opgave. In de plannen staat ook vermeld wie verantwoordelijk is voor het uitvoeren van maatregelen. Dat kunnen overheidsorganisaties zijn, maar ook terreinbeheerder en collectieven.

Vraag 76

Voor de ontwikkelopgave NNB is jaarlijks een bedrag van 45 miljoen begroot. Wat kunnen we jaarlijks doen voor dit bedrag, anders omschreven waarvoor wordt dit bedrag besteedt?

Antwoord 76

Dit bedrag wordt besteed aan de verwerving en inrichting van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) voor zowel het Rijksdeel als het provinciaal deel.

Vraag 77

Voor het beheer van NNB is jaarlijks een bedrag van ongeveer 27,4 miljoen beschikbaar, waar wordt dit geld aan besteedt?

Antwoord 77

Dit bedrag wordt grotendeels besteed aan beheer subsidies in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap - onderdeel natuurbeheer (SNL-N) en de bijbehorende uitvoeringskosten. Ook worden hier de betalingen op geboekt van de 'oude' regelingen: de provinciale subsidieregeling natuurbeheer (PSN) en de subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) waarvan de afhandeling nog via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) loopt.

Programma 5 Economie kennis en talentontwikkeling

Vraag 78

Innovatiecoalitie. Er word gesproken over innovatiecoalities, Nucleaire energie is 1 van die innovaties. Kunt u aangeven of er nog meer van deze innovatiecoalities zijn en welke dat zijn?

Antwoord 78

Er zijn 10 innovatiecoalities gestart. Naast de innovatiecoalitie 'Nucleaire energie voor de toekomst' zijn dit:

- Digitale weginfrastructuur
- Solar maakindustrie voor Brabant
- De batterij van en voor de toekomst
- Medische Technologie
- Regeneratieve Geneeskunde
- AI, data en IT als motor voor het stuwend Mkb en de startups van morgen
- Next Level Logistics
- Smart Industry 4.0
- Toekomstbestendig Ecosysteem Eiwittransitie Brabant

Vraag 79

Leren en ontwikkelen. Minimaal 5000 Brabanders krijgen de mogelijkheid om zich jaarlijks gesubsidieerd om- en bij te scholen richting kansrijke beroepen en t.b.v. krapte- en transitie sectoren. Kan de provincie een indicatie geven over 1 hoeveel Brabanders er in 2023 aan hebben deelgenomen en hoeveel subsidie dit heeft opgeslokt?

Antwoord 79

De resultaten tot en met september 2023 (vanaf eind maart 2023) zijn als volgt: in totaal hebben in 2023 tot nu toe 3782 Brabanders een scholingstraject via Brabant Leert gevolgd. Hiervoor is €3.055.422 aan scholingsmiddelen via het Brabant Leert Scholings Fonds besteed. In 2022 hebben via Brabant leert gedurende het hele kalenderjaar 7867 Brabanders scholingstrajecten gevolgd of ontwikkeladviezen gekregen.

Vraag 80

Ontwikkelingen en onzekerheden. De huidige krapte op de arbeidsmarkt, de impact van de gevolgen van de stikstofmaatregelen, de druk op de beschikbare ruimte en congestie op het net zullen invloed hebben op de innovatie- en groeikansen van de Brabantse economie. Wat gaat de provincie doen om deze ontwikkelingen tegen te gaan?

Antwoord 80

We zetten via innovatie in op de verduurzaming van de industrie in koppeling met de klimaatdoelstellingen. We focussen ons daarbij op de vermindering van algehele uitstoot van broeikasgassen.

Daarnaast zetten we in op behoud en aantrekken van (internationaal) talent en het vergroten van arbeidsproductiviteit, onder andere door robotisering en digitalisering.

Met betrekking tot congestie op het elektriciteitsnet werkt de provincie samen met gemeenten, waterschappen en de netbeheerders aan infrastructuurprojecten die nodig zijn voor de energietransitie. Daarvoor zijn zeven energie-infrastructuurprojecten geselecteerd met de grootste maatschappelijke impact voor Brabant. Aangezien vernieuwingen voor energiebesparing en

energieopslag nog belangrijker zijn, ondersteunen we initiatieven voor de opslag van energie en warmte.

Onze maatschappelijke opgaven kunnen we alleen realiseren door consequent in te zetten op gecombineerd en duurzaam ruimtegebruik. Dat betekent bijvoorbeeld het opwekken van energie op bedrijfsdaken en kantoren boven distributieruimtes.

Vraag 81

Pagina 61. RIS, RCI. Welke voordelen levert dat de gemiddelde Brabander het komende jaar op?

Antwoord 81

Het is belangrijk de economische KPI's in de Burap in samenhang te bezien. Samen weerspiegelen ze onze inzet voor een innovatieve en internationaal concurrerende economie die bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven en daarmee aan de brede welvaart van de Brabantse bevolking. Elk van de KPI's is bovendien een samengesteld geheel van nationaal en regionaal beleid.

De RCI of concurrentiekracht (bredere vestigingsvoorwaarden) is in bredere zin relevant voor bedrijven, kennisinstellingen en talent. Daar waar de RIS vooral van belang is binnen de kenniseconomie en laat zien hoe aantrekkelijk de voorwaarden zijn om in onze provincie te innoveren of met spelers uit onze regio samen te werken bij innovatie. Zowel in algemene zin als op het gebied van innovatie is sprake van een grote (inter)nationale concurrentie. Dat geldt voor bestaande bedrijven, starters en (nieuw) talent uit eigen regio en voor partijen van buiten. Als het ondernemersklimaat voor (kennis-gerelateerde) bedrijven en het woon-, werk- en leefklimaat voor werkenden niet aantrekkelijk zijn, kiezen zij voor andere regio's en verliezen wij op termijn aan (brede) welvaart. Met een hoge score behouden we bedrijven (denk aan start-ups) en talent voor onze regio en trekken we die aan van buiten.

Onze activiteiten in 2024 zijn niet altijd in hetzelfde jaar zichtbaar. De inspanningen uit het verleden leveren de gemiddelde Brabander volgend jaar betere producten op, bijv. binnen de gezondheidszorg, en/of minder milieuschade en/of een betere baan voor zichzelf of zijn of haar kinderen. De inspanningen die wij in 2024 doen om innovatief en concurrerend te blijven leveren dat soort brede welvaart op in de jaren daarna.

Vraag 82

Pagina 61 en presentatie. U heeft het over adaptief werken. Wat is hiervan de praktische invulling? Graag een antwoord met betrekking tot de 4 verschillende niveaus

- a. Uitrollen
- b. Anticiperen
- c. Combineren
- d. Ontwerpen

Antwoord 82

We moeten wendbaar en weerbaar zijn en adaptief inspelen op de veranderende economische en maatschappelijke context. Om als provincie adaptief te blijven is het van belang oog te hebben voor toekomstige ontwikkelingen, een sterke informatie- en kennispositie te vergaren en een passende interactie met de omgeving te hebben. Bijvoorbeeld door proactief aandacht te hebben voor ontwikkelingen en trends door gesprekken met kennisdragers en triple helix-organisaties. Daarnaast

door het versterken van de eigen informatie- en kennispositie en meer data toe te passen in beleid- en besluitvorming. We maken hierbij geen onderscheid in de door u genoemde 4 niveaus.

Vraag 83

Pagina 9 / Presentatie. Als we kijken naar de reserves in de presentatie is er nog 40,5 miljoen beschikbaar voor Economie, echter in TOTAAL stoppen we 317,8 miljoen er in, maar halen we er 471,1 miljoen uit. Hoe verhoudt dit zich tot elkaar?

Antwoord 83

Voor Economie is er in reserves nog ongeveer € 40 mln. beschikbaar, voor de totale provincie is er per 1/1/2024 echter nog beschikbaar/ stand van de reserves ad € 4,19 miljard. (€ 4,19 miljard is verdeeld in € 0,2 miljard algemene reserve, € 2,8 miljard reserve Essent en € 1,2 miljard overige bestemmingsreserve.) Aan dit totaal wordt in 2024 € 317,8 mln. onttrokken en € 471,12 mln. toegevoegd waardoor de stand provinciebreed 31/12/2024 naar verwachting dus 4,135 miljard zal bedragen. ($€ 4,189,45 + € 317,8 - € 471,1 = € 4.035,9$)

Vraag 84

Pagina 62. Circulaire Economie. Er komt geen specifiek agrofoodvoice-programma gericht op alleen agrofood-projecten. Enkel 2 (2!) concrete initiatieven van agrofoodVOICE worden uitgevoerd met behulp van contracten en vouchers.

Wat houdt dat in? Welke negatieve gevolgen neemt dat met zich mee?

Antwoord 84

Het Agrofoodvoice-programma alleen gericht op agrofood-projecten wordt niet als zodanig uitgevoerd. De consequentie daarvan is dat we geen agrofood reststromen hebben weten op te werken naar specifiek naar voedseltoepassingen omdat hier niet het accent op is gelegd. Dit legt dus een andere nadruk op andere toepassingen dan die van voedsel. De 2 concrete food-projecten die wel zijn uitgevoerd, zijn -als meekoppelkans- meegenomen vanuit een ander project, te weten Biovoice (zoals bijv. een voedselreststroom van Cargill).

Vraag 85

Pagina 63. In vergelijking met de andere provincies staat Brabant op plek 6 als het gaat om arbeidsparticipatie met 75,3%. Wat doen de provincies met meer arbeidsparticipatie anders?

Antwoord 85

Bruto arbeidsparticipatie geeft het aandeel van de (werkzame én werkloze) beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking) weer. Dit getal is afhankelijk van de samenstelling van de bevolking in een bepaald gebied en zegt dus niets over het aandeel werklozen ten opzichte van het aantal werkenden. Daarvoor gebruiken we de netto arbeidsparticipatie, het aandeel van de *werkzame* beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Hierop scoort Noord-Brabant (73,8% in Q2 2023), waarmee we boven het Nederlands gemiddelde zitten (72,7%

in Q2 2023) en een gedeelde derde plaats innemen, onder de provincie Utrecht en Gelderland. De netto arbeidsparticipatie in Noord-Brabant stijgt daarbij al verschillende jaren op rij.

<https://arbeidsmarktinzicht.nl/content/states/index/1911>

Vraag 86

Pagina 63. Brabant is koploper als het gaat om het aantal patentaanvragen. Hoeveel van deze patenten zijn bewezen succesvol gebleken? Graag een overzicht.

Antwoord 86

Het aantal patentaanvragen is één van de subcriteria die wordt gebruikt in het Regional Innovation Scoreboard. Het is een indicatie van de Brabantse innovatiekracht, en zo gebruiken we het dan ook. Patenten vormen een onderdeel van het vermogen van bedrijven om nieuwe producten te ontwikkelen, en het zijn daarmee bouwstenen in hun concurrentievermogen. Wij hebben geen gegevens over de succesvolheid van individuele patenten. Ons beleid is er op gericht om ontwikkelde kennis voor Brabant te laten werken. Of dat wordt vastgelegd in een patent, is uiteindelijk een beslissing van het betreffende bedrijf.

Vraag 87

Stikstofuitstoot en netcongestie, maar ook de internationale situatie levert veel problemen op. Dat klopt, kijk maar naar MSD, Versteden, NEG, ALDEL of OCI. Stuk voor stuk het resultaat van een gebrek aan steun voor de industrie. U gaf tijdens de presentatie aan dat u geen signalen krijgt van bedrijven dat geld nodig is i.r.t. netcongestie en stikstof. Doch kosten alle oplossingen geld en dus bij deze nogmaals de vraag.

Hoeveel geld is er nodig om Brabantse bedrijven nu écht te verzekeren op een goede toekomst in Brabant i.r.t. deze uitdagingen? Hierbij gaat het dus niet (alleen) om investeringen in bedrijven zelf, maar het integrale totaalbeleid wat hiervoor nodig is, dus voor in een goed energienet, balans in de stikstofuitstoot en de energieprijzen die bedrijven ten boven gaan.

Antwoord 87

Signalen met betrekking tot geld hebben we niet zozeer gekregen, maar signalen om de (toekomstige) problemen rondom die thema's te overkomen natuurlijk wel, om ontwikkel- en groeimogelijkheden niet in de weg te staan. Er is echter geen eenduidig antwoord te geven over hoeveel geld daar in totaliteit voor nodig is. Kosten zitten bijvoorbeeld in bijdragen voor innovatieve oplossingen, belastingmaatregelen, aanleg van infrastructuur, verduurzamingsmaatregelen, etc. En dat is derhalve niet enkel een Brabantse aangelegenheid. In opdracht van de Nederlandse netbeheerders is al eens voorgerekend dat de komende 30 jaar ten minste 102 miljard euro benodigd is alleen al voor een duurzame energievoorziening.

Vraag 88

Pagina 64. Nergens in de begroting en de presentatie wordt er gesproken over het nationaal belang en participatie van VMBO of Praktijkopleidingen (tot MBO-1) en ook het VSO, IVIO, VAVO worden niet meegenomen.

- a) Waarom niet en als het er wel is, waar kunnen wij dit dan vinden?

Daarop aansluitend, we zien dat het aantal mensen met een hoog opleidingsniveau stijgt, terwijl het aantal personen met een middelbaar of laag opleidingsniveau (zoals dat dan wordt benoemd) daalt.

- b) Gezien de spanningen op de arbeidsmarkt voor een groot aandeel speelt bij de transport en logistieke beroepen, welke nadelen neemt dat voor zich mee voor onze arbeidsmarkt?

Antwoord 88

- a. De provincie werkt samen met de Brabantse ROC-instellingen verenigd in het Kennispact MBO Brabant. Het VMBO alsook VSO, IVIO en VAVO maken deel uit van de genoemde ROC-instellingen.
- b. De spanningen op de arbeidsmarkt spelen in alle sectoren in Brabant. Op alle niveaus en in alle beroepen. Daarom is er veel aandacht voor het om- en bijscholen van Brabantse werknemers om hun beroep nu en in de toekomst te kunnen blijven uitoefenen. Op www.brabantleert.nl is er specifiek aandacht voor deze beroepen. (<https://www.brabantleert.nl/sectoren/logistiek>)

Vraag 89

Pagina 65. Europese en internationale samenwerking. Brussel wil export van technologie aan banden leggen om ondermijning van Europese economie te bestrijden en komt hoogstwaarschijnlijk dit jaar met een voorstel voor een verbod. Ook werken ze aan een contract met Australië m.b.t. grondstoffen. Hoeveel geld is er gereserveerd voor anticipatie op deze en mogelijk meer van dit soort veranderingen?

Antwoord 89

Momenteel is hier geen geld voor gereserveerd. Allereerst moet duidelijk worden wat de effecten van dit soort maatregelen zijn en of we als Brabant een rol daarbij spelen.

Vraag 90

Pagina 65. Op deze pagina worden vele projecten benoemd. *Realiseren van sterkere clusters door Europese en internationale samenwerking: Aantal gelande projecten (35 p/jaar)*

Aantal projecten met een impact op gezondheid via Efra/Interreg (gezondheidsindicator): 8

- a) Welke projecten zijn reeds bekend?
- b) Welke projecten worden onderzocht?

Op deze pagina worden ook vele gesprekken benoemd.

Investor Relations gesprekken 140

Trade Relations gesprekken 60

- c) Welke gesprekken zijn reeds bekend en/of ingepland?
- d) Welke gesprekken worden onderzocht?
- e) Welke deelnemende bedrijven / kennisinstellingen zijn verbonden met het stimuleren van internationale handel?

Antwoord 90

90a. wordt nog aangevuld met projecten uit EFRO

De volgende projecten zijn goedgekeurde LSH projecten Interreg VI-A Vlaanderen-Nederland Call 1 periode 2021-2027.

Samen aan Zet: Samen aan Z wil het behoud van zorg- en welzijnsmedewerkers vergroten door de wendbaarheid en het innovatief vermogen van zowel medewerkers als -organisaties te verbeteren <https://interregvlandeu/samen-aan-z/over-ons>

Crosscare: Het CrossCare-project (2023-2026) stimuleert en faciliteert innovaties in de ruime zorg- en welzijnssector. 8 zorgproeftuinen verenigen zich in dit project. Zij ondersteunen en begeleiden KMO/MKB's die innovaties voor de zorg ontwikkelen. <https://interregvlandeu/crosscare-2-0/over-ons>

PRosPERoS II : PRosPERoS-II zet – in navolging van PRosPERoS (2016-2020) - haar traject verder en wil nieuwe patiënt-specifieke implantaten en orthesen ontwikkelen die een lange levensduur kennen en het genezings- en revalidatieproces versnellen en verbeteren <https://interregvlandeu/prosperos-1/over-ons>

Smart Light: Smart Light wil aan het einde van de projectperiode een betrouwbaar en geoptimaliseerd instrument voor specifieke röntgenanalysetechnieken dat gebruikt kan worden door de Nederlandse en Vlaamse onderzoeksgemeenschap en dat vervolgens kan worden uitgebreid tot een volwaardig onderzoeksinstrument. De aandacht gaat daarbij uit naar fluorescentie, diffractie, verstrooiing, spectroscopie en tomografie. <https://interregvlandeu/smart-light-2-0/over-ons>

StimulanZ: StimulanZ zet in op een sterke grensoverstijgende samenwerking tussen onderwijsinstellingen om, via hybride leeromgevingen, de verbinding tussen onderwijs en noden vanuit de zorg-arbeidsmarkt te versterken. <https://interregvlandeu/stimulanz/over-ons>
Goedgekeurde LSH projecten Interreg VI-A Deutschland –Nederland periode 2021-2027

BioNanGel Met de resultaten van dit project zal een consortium van 5 mkb-bedrijven en 2 universitaire ziekenhuizen producten ontwikkelen voor drie veel voorkomende en gerelateerde aandoeningen: chronische bijholteontsteking, blaaspijnsyndroom en stress-urine-incontinentie

MedCamAI Het doel van dit project is een innovatieve niet-invasieve IR-scanner te ontwikkelen voor het diagnosticeren van afwijkingen, t.b.v. de 1e- en 2e lijnszorg. Infraroodthermografie (IRT) is een nieuwe diagnostische methode met veel potentie, die geen fysiek contact vereist (voorkomen van diabetische voet).

De volgende projecten zijn goedgekeurd als OPZuid-EFRO projecten.

Patch Foundry

Het patch foundry project betreft het opzetten van een productie-lijn voor medical patches in Brabant. Daarnaast wordt deze productie-lijn tijdens het project 'getest' met een aantal concrete en relevante end user cases.

https://www.stimulus.nl/opzuid-2021-2027/avada_portfolio/patch-foundry/

ZorgBots

In dit project zullen hightech en zorg intensief samenwerken om te laten zien welke impact robotica kan hebben op het dagelijks werk van zorgmedewerker en patiënt in de praktijk. De robotica-toepassingen in dit project laten zien hoe technologie kan bijdragen aan meer persoonlijke zorg: enerzijds door niet-patiënt-gerelateerde taken uit handen te nemen, anderzijds door de cliënt meer vrijheid te geven.

https://www.stimulus.nl/opzuid-2021-2027/avada_portfolio/zorgbots/

PRESSURE

Het doel van het project wat uitgevoerd wordt door FreeSense Solutions, SmartQare, TU/e en Eurocept is het binnen 3 jaar ontwikkelen van een prototype van een innovatief draagbaar en volledig draadloos systeem voor continue cuff-less bloeddrukmonitoring voor o.a. de cardiovasculaire zorg gebaseerd op photoplethysmography (PPG) en validatie van dit systeem als service voor zowel in-patients als out-patients.

https://www.stimulus.nl/opzuid-2021-2027/avada_portfolio/pressure/

Continue bloeddrukmeting door middel van bio-impedantie

Gedurende dit project zullen de aanvragers samenwerken voor de ontwikkeling van een bloeddrukpatch, de BPatch, waarmee het mogelijk wordt om een continue bloeddrukmeting uit te voeren. Door inzet van de beoogde BPatch wordt het mogelijk om bloeddruk op een non-invasieve manier voor langere tijd (tot 14 dagen continu) te monitoren. Dit zorgt voor de beschikbaarheid van zeer waardevolle informatie over het welzijn van de patiënt, waardoor zorg sneller en beter kan worden verleend. Daarmee heeft het project een significante impact op de gezondheidstransitie. Medicatie kan op persoonlijk niveau ingesteld worden en preventieve maatregelen kunnen eerder genomen worden.

https://www.stimulus.nl/opzuid-2021-2027/avada_portfolio/continue-bloeddrukmeting-door-middel-van-bio-impedantie/

STA-OP

Eierstokkanker is één van de dodelijkste vormen van kanker bij vrouwen. De behandeling bestaat uit een combinatie van chemotherapie en een grote operatie. De ziekte komt bijna altijd terug. Dan is alleen levensverlengende chemotherapie nog een optie. De behandeling met chemotherapie gaat vaak gepaard met veel bijwerkingen. Door middel van het "STA-OP" project willen we een doelgerichte, meer op maat gemaakte therapie ontwikkelen, die de levensduur en -kwaliteit van leven voor deze vrouwen zal behouden. In dit project gaan we met een nieuwe techniek (OncoSIGNal) kijken welke kanker groei stimulerende activiteiten zich in de cel bevinden. Zodra duidelijk is welke activiteit(en) te hoog actief zijn, kan hiertegen een specifiek medicijn gegeven worden om deze activiteit te remmen en dus ook de kankergroei te remmen.

https://www.stimulus.nl/opzuid-2021-2027/avada_portfolio/sta-op/

Emotie Intelligente Zorgrobot

Veel mensen met dementie of een verstandelijke beperking vertonen onbegrepen gedrag, zoals controleverlies, zelfbeschadiging of apathie. Stress is een belangrijke oorzaak, cliënten kunnen dit echter niet altijd goed uiten. Daarnaast neemt de zorgvraag door demografische ontwikkelingen alleen maar toe. Met de Emotie Intelligente Zorgrobot kan er eerder en beter worden geanticipeerd op stress bij cliënten. De inzet van een autonome zorgrobot leidt tot meer persoonsgerichte zorg, waarmee complexe situaties kunnen worden voorkomen en de werkdruk bij de zorgmedewerkers kan worden verlaagd.

https://www.stimulus.nl/opzuid-2021-2027/avada_portfolio/emotie-intelligente-zorgrobot/

90b.

Enkel goedgekeurde projecten worden bekendgemaakt. Dit gebeurt voor de Interreg projecten via: [Onze projecten | Interreg Vlaanderen-Nederland \(interregvland.eu\)](#) en [Project-database - INTERREG \(deutschland-nederland.eu\)](#) Via [Projecten - OPZuid 2021-2027 \(stimulus.nl\)](#) is het actuele overzicht van alle OPZuid-EFRO projecten te vinden.

90c.

De BOM voert voor ons deze investor en trade relations gesprekken. Dit zijn uitgebreide gesprekken met buitenlandse en Nederlandse bedrijven over ontwikkelingen, groei, innovatie en internationalisering. Zowel het aantal investor relations gesprekken als het aantal trade relations gesprekken zijn reeds behaald voor 2023. Van alle gesprekken op trade en invest worden analyses gemaakt t.b.v. vestigingsklimaat en internationaliseringsbehoefte.

90d.

De BOM richt zich voor zowel de gesprekken op innovatieve Brabantse bedrijven binnen de Brabantse topsectoren HTSM, Life Sciences, Energie, ICT/AI en Agrifood. Ook passend binnen de thema's van de BOM op energie, gezonde toekomst, duurzaam voedsel en sleutel technologieën. Dat kan van start-up tot multinational zijn, waarin bedrijven die beginnen aan internationalisering meer behoefte hebben aan ondersteuning dan de grotere bedrijven.

90e.

BOM richt zich op het stimuleren van internationale handel, dat doen zij in nauwe samenwerking met kennisinstellingen als TNO en de universiteiten en hogescholen. Daarnaast werken ze intensief samen met partijen als o.a. Brainport Industries, HightechNL, Photon Delta, VNO-NCW, campussen. Op landelijk niveau werken ze ook samen binnen het netwerk van Trade & Innovate onder voorzitterschap van RVO en in Brabant ook met de regionale ontwikkelingsmaatschappijen, uiteraard de provincie en incidenteel de steden.

Vraag 91

Presentatie. In de Brabantse samenleving plukt iedereen de vruchten van economisch succes. Welke financiële vruchten plukt de gemiddelde Brabander in 2024 door deze begroting? Met andere woorden, wat voelt de Brabander in zijn portemonnee in 2024?

Antwoord 91

Als provincie staan we aan de lat voor een goed lopende regionale economie en dit is cruciaal voor de welvaart van de Brabander, daarbij zien wij welvaart breder dan alleen "financiële vruchten".

In tegenstelling tot beleidsmaatregelen van het Rijk en gemeenten is de inzet van de provincie als midden bestuur niet eenduidig door te rekenen naar de portemonnee van de Brabander. De provincie kent immers nauwelijks direct sociaaleconomisch beleid meer wat de koopkracht kan beïnvloeden, sinds eerdere decentralisering. Wel is de idee dat Brabantse innovatieve oplossingen en innovaties op gebied van bijvoorbeeld zorg en gezondheid een bijdrage leveren aan de brede welvaart. Bovendien dat het succes van economische groei en toegevoegde waarde ook neerslaan in Brabant.

Vraag 92

Presentatie. Tijdens de presentatie gaf u aan dat er als indicator gekeken wordt naar welke meerwaarde een bedrijf heeft voor Brabant i.p.v. hoe vroeger werd gekeken namelijk hoeveel bedrijven naar Brabant kwamen. Volume to Value.

- a) Welke aspecten van een bedrijf worden hierbij bekeken?
- b) Wanneer heeft een bedrijf meerwaarde?
- c) Wanneer heeft een bedrijf minderwaarde?

Antwoord 92

In plaats van louter acquisitie plegen op aantallen bedrijven is er een groot aantal zaken die als meerwaarde beschouwd kunnen worden. Met name of het bedrijf een bijdrage levert aan maatschappelijke opgaven, past binnen Brabantse topclusters, zorgt voor groei en kwaliteit van werkgelegenheid, mate van duurzame bedrijfsvoering, positie in (toeleverings)keten, verbetering van strategische autonomie, etc. De door u genoemde minderwaarde zou op deze thema's het tegenovergestelde betekenen.

Vraag 93

Presentatie. U had het in de presentatie over structurele middelen (ca. 25 miljoen), inclusief omvormingen. Deze omvormingen zijn zoals u aangaf werkpakketten welke doorlopen door innovatie, wat soms langer duurt.

- a) Welke projecten behoren tot deze omvormingen?
- b) Wat is de waarde van deze projecten i.r.t. de 25 miljoen aan structurele middelen? Graag per project uitdrukken.

Antwoord 93

- a. Bij bestuursakkoord 20-23 is afgesproken dat de begrotingsprogramma's vanaf 2025 een bezuinigstaakstelling in zouden vullen. Voor programma 05 EKT bedraagt deze omvorming of taakstelling (vanaf 2025) € 2,11 mln.. De invulling hiervan wordt gerealiseerd door aframing van € 1,11 mln. van de post Arbeidsmarktbeleid en € 1 mln. van de post Reap's.

- b. Waarde van totaal aan omvormingen is dus ongeveer 8%. Per project is dit niet aan te geven.

Programma 6 Energie

Vraag 94

Inleiding. Begroting (blz 73) staat "Doorpakken warmte transitie" (Wet collectieve warmte voorziening en publiek eigendom")

In het coalitie akkoord staat (blz 29) We investeren risicodragend in de ondersteuning van de warmte transitie met het huidige financiële instrumentarium.

Op pag. 73 staat onder "Wat gaan we er voordoen" de warmtebuis van Moerdijk naar Geertruidenberg.

- a) In hoeverre verhoudt zich dit tot nationaalplan Warmte met betrekking tot de geadviseerde temperaturen van warmtenetten en positie van de warmtebronnen t.o.v. de afnemers?
- b) Wat zijn de te verwachten incidentele en structurele kosten ten laste van de provincie als de warmtebuis aangelegd wordt?
- c) Zijn alternatieven voor het warmtenet in beeld als de regionale warmtebuis niet aangelegd wordt?

Antwoord 94

Ter verduidelijking: wij gaan ervan uit dat u met de term nationaalplan Warmte doelt op het [Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie](#) (NPLW). Dit betreft een ondersteunend Rijksprogramma om gemeenten te ondersteunen bij de warmtetransitie. Het NPLW stelt naast kennisdeling van 2023 tot en met 2025 jaarlijks € 9 miljoen euro beschikbaar om regionale samenwerking te versterken. Hierdoor kunnen gemeenten beter kennis delen en de warmtetransitie versnellen. Dit programma houdt naast kennisdeling geen verband met temperaturen van warmtenetten of de positie van warmtebronnen richting afnemers.

Antwoord 94 b)

Op dit moment is er geen sprake van dat de provincie de warmtebuis van het industrieterrein Moerdijk naar het Amernet gaat bekostigen. Primair verantwoordelijke voor de warmtelevering van het Amernet is Ennatuurlijk.

Op pagina 73 onder "Wat gaan we er voordoen" de warmtebuis van Moerdijk naar Geertruidenberg staat daar inderdaad benoemd, maar enkel in de context dat de warmtebuis als nieuw onderdeel wordt meegenomen in de pilot MIEK Moerdijk.

Antwoord 94 c)

Uw staten zijn op 18 september 2023 geïnformeerd over het rapport van OverMorgen/Arcadis over de alternatieve mogelijkheden om het Amernet van warmte te blijven voorzien als RWE de warmtelevering per 1 januari 2027 stopt. In die omstandigheid zijn de opties voor alternatieve warmtebronnen beperkt.

Vraag 95

Inleiding. Begroting blz 70 "Warmtetransitie" "Het potentieel van groen gas ter vervanging van aardgas in de bebouwde omgeving is momenteel lastig in te schatten"

- a) Wat, of beter gezegd, hoe gaan we dit in beeld krijgen en wat mag dit kosten? En is hier rekening mee gehouden in de begroting. Kunt U een nadere toelichting geven?
- b) Beschouwd de provincie de opdracht van de minister van de 20% bij mengplicht en de opgave van 2 bcm groengas per jaar in Nederland als een opgave. En hoe groot ziet de provincie de opgave voor groen gas in brede bronnen en productie systemen als de potentie en opgave dit Brabant op zich kan nemen.

Antwoord 95 a)

Het potentieel van groen gas is sterk afhankelijk een aantal factoren, waaronder de marktwerking, beschikbare ruimte en de beschikbaarheid van biomassa, in dit geval betreft dit met name mest. De toekomstige beschikbare mest is afhankelijk van de ontwikkeling van de veehouderij in Brabant. Uw staten hebben recentelijk de [uitvoeringsagenda Mest](#) vastgesteld. In de uitvoeringsagenda mest staat: Productie van biogas (en idealiter groen gas) uit mest kan een belangrijke bijdrage leveren aan energietransitie en duurzaamheid (minder methaan en stikstofemissie). Ook levert dit een extra verdienmodel op voor de veehouder. Momenteel wordt slechts 2% van de mest in Nederland ingezet voor biogasproductie, en nog veel minder voor de productie van groen gas (CBS, 2018). Bewerking van dagverse mest uit nieuwe stalsystemen maakt hogere biogasopbrengsten mogelijk, wat het verdienmodel onder mestbewerking versterkt. Met subsidie vanuit de Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++) is monomestvergisting inmiddels financieel aantrekkelijk vanaf 100 koeien of 2.800 vleesvarkens (bron: DLV, 2022). Door de voorgenomen bijmengverplichting van 20% groen gas zal mestvergisting nog sneller rendabel worden.

Het is de verwachting dat door de 2BCM opgave in combinatie met mestbewerking het financieel aantrekkelijker gaat worden om biogas te gaan produceren. Het initiatief om te komen tot een mestbewerkingsinstallatie ligt bij de veehouderij in kwestie en zal moeten voldoen aan de kaders van de Omgevingsverordening. De omgevingsverordening geeft nu al ruimte voor grote groen gas installaties op bedrijventerreinen. Wat de potentie van groen gas is wordt momenteel op hoofdlijnen onderzocht.

Voor het bepalen van de beschikbare en nog te realiseren mestbewerkingscapaciteit wordt momenteel een locatiestudie uitgevoerd, die een beeld moet geven van de beschikbare capaciteit en de nog te verwachten behoefte aan extra capaciteit voor industriële mestbewerking op verzamellocaties. Deze studie moet ook een beeld geven van wat het potentieel is van de te realiseren capaciteit voor de productie van groen gas op deze locaties.

Antwoord 95 b)

De 2BCM opgave is nu verankert in het programma groen gas van het Rijk. In IPO-verband wordt onderzocht of de provincies een rol hebben en hoe groot die rol kan zijn. De resultaten van het onderzoek naar de potentie van groen gas in Brabant zal in dit proces worden ingebracht. Potenties zijn echter geen enkele garantie voor realisatie. De uiteindelijke productie van groen gas zal afhankelijk zijn van marktwerking en de mogelijkheid om de benodigde installaties ruimtelijk in te passen.

Vraag 96

Inleiding aanvullende vraag: In het coalitie akkoord wordt op blz 32 geschreven dat men geen maatschappelijke exclusieve afhankelijkheid ontstaat van groengas uit monovergisters.

- a) Is dit ingegeven door bijv de ervaringen met het opzeggen van het contract van RWE als exclusieve leverancier aan het Amernet of zijn er andere redenen?
- b) Welke aanpak ziet men om deze exclusiviteit te voorkomen? Gaat het de richting veel eisen stellen, Of het net gekoppeld houden tot aan ondergrondse opslag van groengas zoals nu met het huidige aardgassysteem

Antwoord 96 a en b

Het verdienmodel voor de productie van groen gas (biogas) door mestbewerking is niet zodanig dat dit een incentive is om de veestapel te vergroten. Het kan wel bijdragen om de bedrijfsvoering rendabeler te maken.

Vraag 97

Inleiding: Begroting blz. blz 72 "Doorpakken afspraak Wind op land 2020" De verdubbel opgave via de RES-uitvoering is volgens deze begrotingstekst haalbaar.

Met de huidige problemen op het netwerk dat nog 5 a 10 jaar aanhoud en als men zon op dak ruimte wil laten houden om maximaal te kunnen leveren, betekend dat het net door windstroom gevoed kan worden op de tijden dat er ruimte is op het netwerk.

Gaat de provincie of de overheid dit soort keiharde afspraken maken met nieuwe en eventueel ook bestaande windturbine parken (wel of geen onderdeel van een energiehub) dit soort afspraken maken?

Antwoord 97

De landelijke afspraken wind op land 2020 inclusief verdubbelopgave, zijn in 2022 gerealiseerd. De provincie ondersteunt nu gemeenten binnen de RES-regio's met het realiseren van de RES-opgaven 2030. Dit betreft zowel wind- als zonprojecten. De provincie kan geen afspraken maken met eigenaren van zon- en windparken of en wanneer elektriciteit aan het net kan worden geleverd. Dit kan alleen de netbeheerder op vrijwillige basis.

Vraag 98

Inleiding: In Nederland in met name ook in Brabant is er veel ervaring met de processen rondom windturbine parken en hoe de burger dit op diverse aspecten (negatief) ervaart.

Gaat Brabant ,als het toch moet, een leidende rol spelen om:

- a) Betrokkenheid van burgers beter te organiseren?
- b) Ervaren hinder beter in kaart te brengen en al lerend hiervoor actief oplossingen (tot aan maatwerk) te zoeken?
- c) Lasten te beperken en de Lusten te reduceren bij de grondeigenaar en rechtvaardig en substantieel weg te leggen in de omgeving?

Antwoord 98

Zowel PS als GS heeft zich een aantal jaren geleden al uitgesproken dat de besluitvorming over windparken zoveel mogelijk bij gemeenten moet worden gelegd. Reden hiervoor is dat de gemeente het dichtst bij de bewoners staat. De provincie ondersteunt gemeenten met ervaringen uit het windproject A16. Daarbij gaat het zowel om participatie van omwonenden en belangroepen bij het

proces als het zorgen voor de uitwerking van de 25% lokaal eigendom (conform afspraak Klimaatakkoord en nu verhoogd naar 50%) van de gerealiseerde windparken. Alleen in die gevallen waar de provincie bevoegd gezag is, kunnen we de kwaliteiten (zoals vormgegeven bij de A16) ook toepassen op andere locaties. Overheden hebben geen invloed op de (financiële) afspraken die tussen grondeigenaren en windturbineontwikkelaars worden gemaakt.

Vraag 99

Inleiding. Begroting blz 72 "Maatwerkoplossing per RES-regio"

Hier wordt gesproken over afstemming van vraag en aanbod op het energie netwerk per RES regio. Maar als we de congestie rapporten die beschikbaar zijn van Enexis komen er aanwijzingen dat de stroom file problematiek met name speelt op de hoog-laag spanning stations en in eerste instantie minder bij Enexis zelf.

Is als dit beeld dat zich zo aftekent misschien beter om aandacht te richten om bepaalde netwerken die zich hiervoor lenen onder een hoog-laag station om deze (decentraal) versneld zoveel mogelijk zelfvoorzienend te krijgen en de aansluitbeperkingen hiermee weg te nemen.

Antwoord 99

Voor de langere termijn wordt via een tweejaarlijks provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK) vraag naar en aanbod van elektriciteit zo goed mogelijk afgestemd op de noodzakelijke investeringen van de netbeheerders in het elektriciteitsnetwerk en vice versa. Via de provinciale Taskforce netschaarste wordt daarnaast, in samenwerking en afstemming met partijen als VNO-NCW, de BOM en Enexis, gewerkt aan de realisatie van Energyhubs: o.a. bedrijventerreinen waar lokale vraag en aanbod van energie zo veel mogelijk op elkaar wordt afgestemd met gebruik van o.a. energieopslag. Deze samenwerking is dit jaar opgestart en moet zich de komende tijd gaan bewijzen.

Vraag 100

Inleiding: Blz 72 "Wat willen we bereiken?" Hier wordt gesproken over verduurzaming van de energieopwekking en wordt bij "wat gaan we daarvoor doen?" In de koppen 2x de RES-regio benoemd (Specifiek m.b.t. de RESen)

(Ook conform de adviezen vanuit het gevoerde burgerforum in RES westbrabant.)

- a) Waarom wordt er niet in gegaan op de taakuitvoering met betrekking tot de wettelijke taakstelling voor groengas en de rol van de RESen hierin?
- b) Waarom wordt er niet ingegaan op de opschaling van diverse energie opslagsystemen. Bijv. warmteopslag systemen die om een wijkaanpak vragen en regie bij een bredere overheid past dan de autonome gemeenten?
- c) Wordt de rol van volksvertegenwoordigers en burgers in en na RES 2.0 versterkt? (Denk zoals in de geest van de nieuwe wet met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen m.b.t volksvertegenwoordigers. En (nieuwe) democratische gedachte richting burgers)
- d) Welke overleg tafels zijn er in de Ressen en wat zijn hier de procedures en wat is de planning? (Wetende dat het erg complex is en breed kan zijn.)

Antwoord 100

- a. De RES'en hebben geen verplichte rol met betrekking tot groen gas. Wel kan groen gas een rol spelen in de transitievisies warmte van de verschillende gemeenten. Via die lijn wordt het

belang van groen gas ook weer meegenomen in enkele RES'en 1.0. Wij wijzen hierbij specifiek naar de RES 1.0 van West Brabant.

- b. Hoewel niet genoemd, wordt dit wel meegenomen in ons beleid. Als het gaat om opslag van elektriciteit, is dat een onderdeel van de Taskforce Netschaarste. Gaat het om wijkgebonden opslag, van elektriciteit en warmte, verwijzen wij graag naar het project SIE2, waar dit een expliciet onderdeel van de aanpak is.
- c. De RES 1.0 is vastgesteld door alle gemeenteraden van de Brabantse gemeenten, alsmede de AB's van de waterschappen en GS na consultatie van PS. Bij de opstelling van de RES 1.0 hebben alle regio's zich ingespannen om inwoners te betrekken bij de RES 1.0.
- d. Deze vraag is inderdaad breed en complex omdat iedere regio een (deels) andere inrichting kent. Gemeenschappelijk is, dat de RES geen eigen bevoegdheid kent en dus alle besluiten genomen worden in een gemeenschappelijke regeling (waarvoor de colleges van B&W mandaat verstrekken aan de aanwezige wethouder), dan wel in de afzonderlijke colleges of (indien van toepassing) raden of PS.

Programma 7 Landbouw en Voedsel

Vraag 101

Actualisatie en uitvoeren routekaart stalaanpassingen 2024. Er zijn verschillende routes denkbaar naar het hervatten van de vergunningverlening in de veehouderij: De Pilot Real Time meten en monitoren is hier 1 pijler van.

- a) Wat zijn de kosten tot nu toe van deze Pilot?
- b) Wat word bedoeld met de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij, Akkerbouw en Zoogdierenhouderij?
- c) Kunt U nadere informatie geven wat het doel is en hoe men dit gaat bereiken?

Antwoord 101

- a. De som van de lopende en afgeronde opdrachten voor de pilot betreft totaal € 675.000. Deze worden gedekt vanuit beschikbaar gestelde Rijksmiddelen vanuit LNV (de zogenaamde versnellingsgelden).

- b. en c)

Deze instrumenten zijn zogenaamde KPI instrumenten. Daarmee sturen we op doelen en stimuleren van goede prestaties. Een stimulerende benadering om te werken aan grote opgaven in de landbouw als biodiversiteit, het klimaat en de kwaliteit van water, bodem en lucht.

De Brabantse Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij is een samenwerkingsproject binnen Brabants Bodem (www.brabantsbodem.nl) en heeft tot doel samen met een groeiende groep melkveehouders duurzaamheidsprestaties zichtbaar te maken en de melkveehouders te belonen voor die prestaties. Dit doen we aan de hand van KPI's die worden vertaald naar een score. Hoe hoger de score hoe hoger de beloning. Daarnaast bewerkstelligen we andere beloningen vanuit de markt of vanuit regelgeving zoals de uitzondering in de Omgevingsverordening voor natuurinclusieve veehouderijen. Het project is in 2020 gestart, toen voor drie jaar en wordt nu verlengd tot 2028. Komend jaar verbreden we samen met de partners van Brabants Bodem de BBM naar de zoogkoeienhouderij. Voor meer informatie zie [hier](#).

De Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw is gebaseerd op hetzelfde gedachtegoed. In Brabant wordt een regiopilot uitgevoerd als onderdeel van IBP-VP-Zuidwestelijke Delta gebiedsprogramma:

<https://vitaalplattelandzwd.nl/projecten/biodiversiteitsmonitor-akkerbouw-zuidwestelijke-delta/>. Dit betreft nu een pilot met 30 akkerbouwers, die wordt opgeschaald naar 100+ in 2024. Nadere informatie over de biodiversiteitsmonitor akkerbouw als KPI instrument voor meetbaar, stuurbaar, communiceerbaar beloonbaar en mogelijk ook afrekenbaar maken voor kringlooplandbouw-prestaties in de akkerbouw vindt u hier: <https://www.bo-akkerbouw.nl/files/Pdfs-Kennis-en-Innovatie/BiodiversiteitsMonitor-Akkerbouw-Brochure.pdf>. Tot slot, meer over KPI's kringlooplandbouw en KPI projecten in Nederland vindt u hier: <https://www.boerenkpi.nl/publicaties>.

Vraag 102

Natuur- en landschapsinclusief in 2030/ Biologische landbouw. Het is een bekend gegeven dat de natuurinclusieve- en biologische landbouw nog geen verdienmodel hebben. Sterker nog het aantal bedrijven daalt.

- a) Hoe gaat de provincie een halt toeroepen aan deze daling?
- b) Hoe gaat de provincie het verdienmodel op een peil brengen dat gangbare bedrijven gaan omschakelen naar natuurinclusief of biologisch?

Antwoord 102

Biologische en natuurinclusieve bedrijven opereren in een markt. Ontwikkeling van de markt is onderdeel van de transitie van het landbouw- en voedselsysteem. Als provincie is onze rol beperkt tot stimuleren en faciliteren. Andere overheden (Rijk, EU) hebben een stevigere positie en zetten ook in op de groei van (de markt voor) biologisch en natuurinclusief. Als ondernemer is het een behoorlijke uitdaging om een verdienmodel te ontwikkelen voor natuurinclusieve en biologische producten. Het is echter zeker geen onmogelijkheid, ter illustratie: over de periode 2019-2021 hebben grote biologische melkveehouderijen meer verdiend dan hun gangbare collega's. Op dit moment zijn de marktomstandigheden inderdaad uitdagend. Daarnaast hebben met name biologische bedrijven een sterk afwijkende bedrijfsstructuur, wat maakt dat het op veel fronten een uitdaging is om in die richting te ontwikkelen. Het huidige instrumentarium van de provincie zet vooral in op het ontwikkelen van goede plannen voor bedrijven die deze beweging willen maken, op kennisuitwisseling en op kostenbesparing (pacht, grondfonds, uitzondering IOV). Het BPLG en het bestuursakkoord geven aanleiding om de komende periode ook aan andere instrumenten te werken (b.v. grondfondsen), om de uitgangspositie van natuurinclusieve en biologische bedrijven te versterken.

Vraag 103

Aanpak piekbelasting. Het is inmiddels duidelijk dat er een heel erg klein aantal rundveebedrijven vrijwillig meedoen aan de LBV+ regeling. Heeft de provincie nagedacht hoe we dan de reductie van Ammoniak willen halen?

Antwoord 103

Op dit moment is het aantal melkveehouders dat zich gemeld heeft voor de regelingen relatief klein. Het is echter nog te vroeg om de aanmeldingen en de verdeling over de sectoren te relateren aan het doelbereik ten aanzien van ammoniakreductie. Zoals u weet sturen wij, onder andere middels de IOV, ook op andere manieren dan de LBV en de LBV+ op de reductie van de uitstoot van ammoniak.

Daarnaast is in het bestuursakkoord aangegeven dat het bestuur ook eventuele stoppers wil faciliteren die niet mee kunnen doen aan de LBV en LBV+.

Programma 8 Basisinfrastructuur Mobiliteit

Vraag 104

Blz 92. Lagere reizigersopbrengsten door achterblijvend herstel van reizigers en ontwikkelingen rondom studenten vergoedingen (SOV)

- a) Waarom blijven reizigers aantallen achter ?
- b) Wat is de aanpak om deze weer te verhogen ?
- c) Samenwerking met gemeenten ?

Antwoord 104

- a) Voor een nadere analyse zie dit recent verschenen onderzoek: [Waar is de OV-reiziger gebleven?](#)

Er is niet 1 specifieke groep te noemen. Een verklaring is o.a. thuiswerken met name onder de groep die gebruik maakt van het OV, aanschaf van e-fietsen en een daling van het aantal studenten dat gebruik maakt van het OV.

- b) Allereerste prioriteit is weer een betrouwbare dienstregeling rijden. Daarnaast proberen we voor de korte termijn samen met de vervoerders via marketing en acties mensen te verleiden om gebruik te maken van het OV. Voor de langere termijn voorzien we een groeiend OV. Om de toenemende vraag naar mobiliteit door de autonome bevolkingsgroei en om de verstedelijkingsopgave mogelijk te maken zetten we stevig in op de mobiliteitstransitie (stimuleren van actieve en gedeelde vormen van mobiliteit). Het OV gaat een belangrijk netwerk zijn in het toekomstige mobiliteitssysteem.
- c) Zie b) hierin werken we ook samen met gemeenten door voor de nieuwe concessies een gezamenlijke transitiestrategie uit te werken.

Vraag 105

Noodzakelijker om een nadrukkelijker rol te nemen in de concessies. Hoe ziet de provincie die nadrukkelijker rol ?

Antwoord 105

Die rol is gericht op de continuïteit van de concessies te waarborgen en een level playing field te creëren naar de markt. Te denken valt daarbij aan een rol in de financiering van (Zero-Emissie) materieel en busremises op strategische locaties (in eigendom en/of beheer door de provincie) en met voldoende netaansluitingen voor het realiseren van de Zero-Emissie ambities.

Vraag 106

Betrouwbare dienstregeling is rand voorwaardelijk. Personeelstekorten bemoeilijken dit, wil de provincie hierin naar de vervoerders een rol spelen ?

Antwoord 106

Het personeel is de verantwoordelijkheid van de vervoerder. Vanuit de rol van concessieverlener spreken wij de vervoerders hierop aan. Als onze concessies worden ontworpen door personeelstekorten sturen we daar binnen de mogelijkheden van de vervoerders op. We zien op dit moment dat de arbeidsmarkt nog steeds erg krap is en dat de vervoerders er alles aan doen om extra personeel aan te trekken: o.a. inzet van studenten als buschauffeurs, inhuur bij touringcarbedrijven, veel open dagen organiseren en mensen mee laten rijden op een bus, etcetera.

Met de vervoerders zijn afspraken gemaakt over een Plan van Aanpak voor opschaling van de dienstregeling.

Vraag 107

Geen garantie dat er achterstallig onderhoud van wegen zal ontstaan.

- a) Brabant is provincie met hoogste aantal dodelijke verkeersslachtoffers, zelfs toename van 41.5 %. Hoe kunt u dan nu al stellen dat er achterstallig onderhoud zal ontstaan ?
- b) Onderhoudskosten uit andere voorzieningen beschikbaar stellen ?
- c) Consequenties van achterstallig onderhoud ?

Antwoord 107

- a) Er wordt niet gesteld dat er achterstallig onderhoud zal ontstaan, maar we kunnen het niet langer garanderen dat het op geen enkele plek voorkomt. De oorzaak is met name dat een aantal reconstructieprojecten, waarin onderhoudswerkzaamheden zijn opgenomen, zijn vertraagd vanwege de stikstofproblematiek. De gecombineerde onderhoudswerkzaamheden zijn hierdoor ook uitgesteld en loopt de onderhoudskwaliteit verder terug. Met de herijking van de Kwaliteitsnota Onderhoud Provinciale Infrastructuur (KOPI) is daarom het uitgangspunt van werk-met-werk losgelaten en is de meerjarige onderhoudsplanning leidend. De projecten met uitgesteld onderhoud worden met prioriteit opgepakt om de gewenste kwaliteit te kunnen behouden en de kans dat er daadwerkelijk sprake is van achterstallig onderhoud te beperken.
- b) Zie beantwoording a): de dekking is niet het direct probleem. Voor de onderhoudsprogrammering 2023 - 2027 zijn op dit moment voldoende middelen beschikbaar.
- c) Zie beantwoording c): de projecten worden met prioriteit opgepakt. Mogelijke consequentie van het optreden van achterstallig onderhoud is het moeten uitvoeren van zwaardere en duurdere onderhoudsmaatregelen en eventueel een (tijdelijke) verkeersonveilige situatie. Dat laatste proberen we te allen tijde te voorkomen.

Vraag 108

Blz 93. Nieuwe vormen van onderhoudscontracten worden in het voorjaar van 2024 vergund. Is er al een programma van eisen ?

Antwoord 108

Ja, de aanbesteding is reeds opgestart.

Vraag 109

Een van de steunpunten is verbeterd en verduurzaamd in 2024. En de timing voor de andere steunpunten?

Antwoord 109

De provincie beschikt over een vijftal steunpunten. In de afgelopen jaren zijn er reeds 2 steunpunten (Oud Gastel en Helmond) verduurzaamd. In 2024 is steunpunt Uden aan de beurt. De resterende 2 steunpunten (Eethen en Westerhoven) worden in de komende jaren verduurzaamd.

Vraag 110

Werk met werk maken. Graag toelichting wat dit betekent/ hoe dit werkt ?

Antwoord 110

Werk-met-werk betekent dat als er toch al onderhoud nodig is er tegelijk ook aanpassingen aan de weg (verkeerveiligheid, leefbaarheid, doorstroming) worden meegenomen. Door de werkzaamheden te combineren kan in de praktijk efficiënter en goedkoper worden gewerkt en wordt de overlast voor de omgeving beperkt. Door de stikstofproblematiek is dit uitgangspunt bij Kwaliteitsnota Onderhoud Provinciale Infrastructuur (KOPI) losgelaten en is de meerjarige onderhoudsplanning leidend.

Vraag 111

Transitie mobiliteit minimaal 3 pilots per jaar.

- a) Worden deze samen met bedrijfsleven en gemeenten opgezet ?
- b) Hoe zullen deze vorm krijgen ?

Antwoord 111

Voorbeelden zijn opgenomen in de [voortgangsrapportage gedeelde mobiliteit](#).

- a) *De pilots kunnen samen met marktpartijen, vervoerders en gemeenten worden geïnitieerd. Maar ook maatschappelijke initiatieven zijn mogelijk, er zijn ook initiatieven die bijvoorbeeld ontstaan vanuit een dorpsraad.*
- b) *De insteek is steeds dat de provincie ervoor zorgt dat pilots, experimenten en initiatieven worden opgestart / gestimuleerd, maar steeds gericht op een sluitende businesscase op lagere termijn (eventueel met beperkte inzet van provinciale middelen).*

Vraag 112

Goed functionerend MaaS-platform in stedelijke regio's en in het landelijk gebied voor minimaal 1 concessie. Wat houdt MaaS-platform in en waar in te zetten ?

Antwoord 112

MaaS = Mobility as a Service. Dit is opgenomen in de visie 'gedeelde mobiliteit is maatwerk', daarin wordt het mobiliteit als dienst genoemd. Voor de uitvoering van de visie gedeelde mobiliteit is MaaS een belangrijke verbindende schakel, waarbij verschillende vormen van mobiliteit bij elkaar worden gebracht tot één aanbod (bv OV, flexvervoer, deelfiets, deelauto). Een MaaS-platform heeft als doel om zo veel als mogelijk de verschillende vervoersvormen te combineren tot een optimaal reisadvies en dit ook te koppelen aan reservering en betalingsmogelijkheden op termijn. De eerste stappen hierop zullen gemaakt worden in West-Brabant, waar via een multimodale reisplanner een reis met OV en aansluitend flexvervoer geboekt kan worden vanaf half 2025. Op basis van de ervaringen hier wordt dit verder uitgerold in heel Brabant.

Vraag 113

Toename van 41.5 % dodelijke verkeersslachtoffers. We informeren de staten over de duurzaam veilige inrichting van de provinciale infra structuur. Eerder is aangekondigd blz 92 "geen garantie achterstallig onderhoud" hoe verhouden deze gezegden zich ?

Antwoord 113

"geen garantie achterstallig onderhoud" is het gevolg van vertraging in met reconstructies gecombineerde onderhoudswerkzaamheden. Bij de herijking van KOPI is de meerjarige onderhoudsplanung daarom weer leidend gesteld. Deze projecten worden nu met prioriteit opgepakt, want achterstallig onderhoud willen we voorkomen in verband met mogelijk verkeersonveilige situaties voor de weggebruiker. Dit staat in beginsel los van de inrichting, maar het betreft de technische toestand of staat van het areaal.

Vraag 114

Blz 97. Netschaarste kan ervoor zorgen dat de ZE ambities niet realiseerbaar zijn

- a) Aanpak om te voorkomen ?
- b) Alternatieven om de ZE ambities wel te halen ?

Antwoord 114

- a) We proberen netschaarste te voorkomen door op sommige plaatsen een duidelijke rol in de concessie te pakken met bijvoorbeeld het realiseren van een busremise (zoals Breda). Hiermee waarborgen we de continuïteit van de concessies en het realiseren van de ZE-ambities (beschikbaarheid netaansluiting). Zonder deze randvoorwaarden zien we namelijk dat vervoerders terughoudend worden om in te schrijven op een nieuwe concessie. Maar op sommige plaatsen is het nu onmogelijk om een stroomaansluiting te krijgen en op die plaatsen zijn we aan het onderzoeken welke alternatieven er zijn om te kunnen waarborgen dat de ZE-ambities gerealiseerd kunnen worden.
- b) De ZE-ambities in het OV kunnen gerealiseerd worden met de inzet van elektrische bussen. De beschikbaarheid van een netaansluiting is daarbij randvoorwaardelijk. Door netschaarste kan dat in een aantal gevallen niet mogelijk zijn en dat proberen we te voorkomen of te omzeilen door bijvoorbeeld gebruik te maken van batterij-opslag of laden op momenten dat

er geen schaarste is. Of door remise- of laadcapaciteit in handen te krijgen of te ontwikkelen op plaatsen waar er wel een toereikende netaansluiting aanwezig is. Dit zijn we wel nog aan het onderzoeken.

Vraag 115

Begroting toont toenemende onttrekking aan reserves.

- a) Zijn deze op andere manieren te voorkomen ?
- b) Andere keuzes binnen totale begroting maken ? Bijvoorbeeld geen grondaankopen.

Antwoord 115

Jaarlijks worden er (gelijke) bedragen toegevoegd aan de reserves van mobiliteit (reserve Verkeer & Vervoer en reserve SIF) en die bepalen de jaarlijkse lasten. Op basis van afspraken en de meerjarige planning worden er middelen uit de reserve onttrokken en op de meerjarige begroting geraamd. Het meerjarige inzicht in de besteding van de reserves wordt gegeven via de programmering mobiliteit. Reserves zijn er juist voor bedoeld om fluctuaties in de bestedingen op te kunnen vangen.

In de laatste programmering (20 jaar) is er een tekort gepresenteerd. De komende tijd herijken we de programmering en zullen de Staten informeren over de update.

Vraag 116

SIF (spaar en investeringsfonds) loopt tot 2034. Hoe is de compensatie daarna ?

Antwoord 116

De reserve SIF is op basis van formele besluitvorming ingesteld tot en met 2030. In het bestuursakkoord is opgenomen dat de reserve SIF verlengd zal worden. Richting de Perspectiefnota zal hiervoor een voorstel worden uitgewerkt. Na dat moment zal er geen jaarlijks bedrag meer in de reserve gestort worden, tenzij anders wordt besloten. Het betreft dus op dit moment een tijdelijke reserve.

Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling

Vraag 117

Blz 99. Een aantal besluiten moet worden genomen over het tekort van de programmering. Wat zijn de prioriteiten ?

Antwoord 117

De [uitgewerkte bestuursopdracht](#) met een prioriteringssysteem geeft ons daarbij een bruikbare leidraad. De komende tijd zullen we deze prioriteringssysteem aan de hand van het beleidskader mobiliteit en de afspraken in het bestuursakkoord vertalen naar de programmering mobiliteit. De Staten worden geïnformeerd over de update van de programmering mobiliteit.

Vraag 118

Er ligt een bestuursopdracht. Hoe zal deze ten uitvoer worden gebracht, welke keuzes en prio's ?

Antwoord 118

Zie antwoord vraag 117. De [uitgewerkte bestuursopdracht](#) laat in ieder geval zien dat maatregelen gericht op mobiliteitstransitie een belangrijk onderdeel zijn van het huidige mobiliteitsbeleid.

Vraag 119

Blz 100. Opdracht voor realisatie Maaslijn is gegund. Wat is de timing?

Antwoord 119

De aanbesteding is opgestart en zal naar verwachting eind 2023 worden gegund.

Vraag 120

Pauzeren voor onbepaalde tijd van de N629. Is dit een besluit?

Antwoord 120

Ja, maar dit is een direct gevolg van de stikstofproblematiek. Het project N629 is vanwege stikstofdepositie en het tijdelijk stopzetten van de vergunningverlening in Brabant aanvankelijk gepauzeerd voor onbepaalde tijd. Aangezien er op korte termijn geen zicht is op een vergunning is daarna besloten om het project in de huidige vorm te stoppen. De Staten zijn [hierover geïnformeerd](#). Er wordt nu verder onderzocht op welke manier er invulling kan worden gegeven aan de opgave in het gebied resulterend in een besluit hierover in 2024.

Vraag 121

Blz 101. Vervolgafspraken over de realisatie van truckparkings. Wat zijn de plannen en criteria ?

Antwoord 121

Samen met partners (Rijk, gemeenten en private partners) blijven we mogelijkheden en kansrijke locaties om truckparkings te realiseren op de corridor onderzoeken. Hierbij blijft het lastig voor exploitanten om de benodigde positieve business case voor het realiseren en uitbaten van een truckparking rond te krijgen. Daarnaast is lokale medewerking voor de ruimtelijk inpassing van een truckparking van groot belang. We zien als laatste dat handhaving (geen provinciale verantwoordelijkheid) een belangrijk element is in de uitwerking om te voorkomen dat verkeerd parkeren leidt tot overlast en onveilige verkeerssituaties.

Vraag 122

Vervolgafspraken over de corridor Zuid n.a.v. startbeslissing. Wat zijn de plannen en timing ?

Antwoord 122

Inmiddels is corridor Zuid een nieuw corridorprogramma geworden waarin de betrokken provincies (Noord-Brabant, Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Holland) samen de vier zeehavens in de provincies (Moerdijk, Vlissingen, Rotterdam en Amsterdam) samenwerken voor beter multimodaal goederenvervoer. Er zijn veel overlappen met het bestaande Goederenvervoercorridorprogramma Oost-Zuidoost en daarom dat er op vele onderwerpen samenwerking is. Momenteel wordt gekeken of en zo ja, hoe de twee programma's in elkaar kunnen opgaan tot één programma. Aangezien Brabant is beide programma's betrokken is, lijkt dit laatste een logische vervolgstap.

Vraag 123

Ontwikkeling modal-split. Wat zijn de aanpassingen en wat zijn de kosten?

Antwoord 123

Modal-split gaat over zowel personenvervoer als goederenvervoer.

Op het gebied van personenvervoer gaat het vooral over de mobiliteitstransitie (stimuleren van actieve en gedeelde vormen van mobiliteit zoals fiets, lopen en OV). Dit vormt een belangrijk deel van het totale mobiliteitsbeleid zeker nu de realisatie van infrastructurele projecten moeilijker is vanwege stikstof. We zorgen voor de uitvoering van OV-concessies en ontwikkelen het fietsnetwerk en de mobiliteitshubs verder door.

Op het gebied van goederenvervoer stimuleren we het duurzaam vervoeren van goederen over spoor en water. We richten ons daarbij op de ontwikkeling van 2 corridors. We dragen daarin vooral bij vanuit een regiefunctie, maar zetten ook in op het daadwerkelijk 'shiften' van vrachten door het subsidiëren van MCA Brabant (het kennis- en expertisecentrum voor multimodal vervoer in Brabant). Qua financiële inzet richten we op enerzijds het faciliteren van een beter infrastructuur (bv. door cofinanciering op kademuren) en anderzijds op digitalisering om bedrijven in de supply chain beter en data-gedreven met elkaar te laten samenwerken.

Vraag 124

Regionale Mobiliteitspakketten (RMP's). Wat is de status en voortgang ?

Antwoord 124

In de regionale mobiliteitspakketten leggen we ieder jaar de afspraken met regio's vast (uitvoering). We informeren uw staten na afloop van de omgevingsdagen over de status en gemaakte afspraken uit de RMP's.

Vraag 125

Blz 102. Herorientatie Smart Mobility. Wat is de aanleiding en opdracht?

Antwoord 125

De programmaraad SmartwayZ.nl heeft opdracht gegeven voor een heroriëntatie, omdat de context de afgelopen jaren veranderd is (o.a. door stikstof, grote woningbouwopgave, enz). In de strategische heroriëntatie wordt bepaald hoe we optimaal kunnen blijven bijdragen aan het bereikbaar houden van Zuid-Nederland, en wat dit vraagt qua organisatie, maatregelen en acties. Wat houden we vast, wat willen we verbeteren en wat laten we los?

Vraag 126

Fietsstimulering via werkgevers. Nog andere plannen met werkgevers zoals “vernieuwend denken” incl pilots?

Antwoord 126

Gedragmaatregelen zijn een steeds belangrijker onderdeel van de mobiliteitsaanpak. We streven ernaar om de werkgeversaanpak integraler te laten zijn (zoals we bijvoorbeeld verkeersveiligheid hebben geïntegreerd). Vernieuwing is inherent aan de werkgeversaanpak. Ook wordt er een (landelijke) duurzaamheidsscore voor werkgevers uitgewerkt.

Vraag 127

Toegezegde cofinanciering kan haalbaarheid van opgaven en projecten beïnvloeden

- a) Wat zijn de bedragen?
- b) Zijn er onverhoopt alternatieven?

Antwoord 127

- a) Hiermee geven we aan dat we graag (toekomstige) opgaven samen oppakken én financieren. We zien dat de financiële druk bij verschillende partners is toegenomen en we daarmee in het algemeen minder voor elkaar kunnen krijgen.
- b) Ook bij de provincie zijn de beschikbare financiële middelen beperkt. We zullen nog duidelijker moeten kiezen waar we wel en waar we niet van zijn.

Vraag 128

Enorme stijging van onttrekking aan reserves tot 2025 daarna daling? Wat is de reden hiervan?

Antwoord 128

Alle financiële middelen voor programma 9 Ontwikkelagenda Mobiliteit zitten in beginsel in de reserve. Op basis van afspraken worden de middelen pas op de meerjarige begroting geraamd. Dat betreft dus met name projecten (of een bijdrage daaraan) die de komende jaren tot realisatie komen. Voor opgaven en projecten die verder weg liggen moeten de definitieve afspraken vaak nog gemaakt worden.

Vraag 129

Enorme stijging SIF tot 2025 daarna daling. Wat is de reden hiervan?

Antwoord 129

Dit heeft te maken met de meerjarige planning van een aantal grote projecten waaraan de provincie een financiële bijdrage levert (zoals PHS, Maaslijn en Wilhelminakanaal).

Daarnaast is door de stikstofproblematiek een aantal projecten tijdelijk gepauzeerd. De grote uitgaven voor de realisatie zijn daarmee ook naar later verschoven (zoals N65, N629 en N279).

Vraag 130

Blz 104. RMP's en MIRT besluiten

- a) Wanneer besluiten over het vervolg?
- b) Wat als . . . zijn er alternatieven?

Antwoord 130

Wij interpreteren dat het hier gaat over het project N65.

Er is een taskforce die een aantal mogelijkheden voor een vervolg in kaart heeft gebracht. Betrokken partijen moeten hierover met elkaar in overleg. Het besluit hierover wordt begin 2024 verwacht. Uiteindelijk is het een rijksverantwoordelijkheid, omdat de N65 een rijksweg betreft.

Vraag 131

Verloop van de stand reserve. Wat zijn de consequenties van de dalende lijn ?

Antwoord 131

Een reserve is bedoeld om pieken en dalen in de bestedingen te kunnen middelen in de tijd. Een bepaalde trend over een beperkt aantal jaren zegt daarom niet zo veel. Bovendien is hierin alleen opgenomen hetgeen wat reeds op de meerjarige begroting is geraamd.

In de [programmering mobiliteit](#) wordt breder inzicht gegeven in de langjarige besteding van de reserves van mobiliteit. Hierin is te zien dat de programmering mobiliteit op dit moment een tekort laat zien.

Paragraaf 2 Provinciale heffingen

Vraag 132

P124 nazorgheffing Om welke redenen wordt het onderzoeksrapport steeds vooruit geschoven?

Antwoord 132

Indien er met het onderzoeksrapport wordt bedoeld de ALM-studie, deze wordt niet vooruit geschoven. Deze voeren wij 5 jaarlijks uit overeenkomstig het beleid zoals aangegeven in reeds

eerder gedane statenmededelingen. Zoals aangegeven is er gestart met een ALM-studie 2023 waarbij naar verwachting afronding einde dit jaar zal plaatsvinden en de uitkomsten worden vastgesteld door gedeputeerde Staten.

Indien met de onderzoeksrapporten de onderzoeken worden bedoeld ter verlaging van de doelvermogens, deze onderzoeken voert de provincie niet uit, maar de exploitanten van de Wm-stortplaatsen. Wij voeren daar geen regie op en initiëren deze niet, maar wij adviseren gedurende het proces.

Vraag 133

Worden de uren die niet ingezet worden voor NB vergunningen in mindering gebracht bij de omgevingsdiensten?

Antwoord 133

Jaarlijks wordt een VTH-opdracht opgesteld, inclusief de bijbehorende opdrachtwaarden. Provinciale Staten wordt hierbij ook jaarlijks betrokken en hierover jaarlijkse geïnformeerd.

Wat betreft de Wet Natuurbescherming (onderdeel gebiedsbescherming): door stikstofproblematiek zijn minder taken rondom vergunningverlening bij de Wet Natuurbescherming verhaalbaar via leges.

Op een specifiek onderdeel bij de Wet Natuurbescherming (onderdeel gebiedsbescherming) komen via leges minder inkomsten binnen vergeleken met de uitvoeringskosten. Redenen hiervoor zijn dat juridische kaders onduidelijker zijn, frequent wijzigen en de uitvoering complexer is geworden. Het gevolg is dat uitvoeringscapaciteit anders wordt ingezet; er zijn ten opzichte van voorheen relatief meer taken nodig om vergunningverlening mogelijk te maken ten opzichte van vergunningverlening zelf. Hier is dus sprake van een andere samenstelling van taken.

Mochten per saldo minder taken worden uitgevoerd dan geprogrammeerd, dan vindt op het eind van het jaar een verrekening plaats. Dit gebeurt op het totaalniveau van de opdracht per omgevingsdienst. Provinciale Staten wordt jaarlijks, na afloop van het jaar, hierover geïnformeerd via een Statenmededeling.

Vraag 134

Bent u voorbereid als onverwijld de Omgevingswet alsnog niet op 1 januari 2024 in werking treedt?

Antwoord 134

De provinciale heffingen (leges) in de begroting 2024 en de bijbehorende tabel sorteren inderdaad voor op het in werking treden van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Als de Omgevingswet onverhoopt niet in werking mocht treden dan geldt de constructie zoals vorig jaar, toen we in een soortgelijke omstandigheid verkeerden. We gingen toen immers uit van het in werking treden van de Omgevingswet per 1 januari 2023. In dat geval wordt de legestabel op enkele onderdelen iets anders, en dat geldt met name voor het wegvallen van leges op milieubelastende activiteiten; hier is sprake van bij de Omgevingswet, maar dit is niet aan de orde in de situatie dat de Omgevingswet niet in werking treedt. Op de tarifiering van de vergunningen heeft het geen impact.

Vraag 135

Onder brede welvaart vallen ook evenementen. Wat betekent het voor de begroting als u niet commerciële partijen vrijstelling verleent van de leges voor evenementen die mogelijk op provinciale wegen plaatsvinden of daar bewegwijzering bebording moeten plaatsen?

Antwoord 135

Voor de begroting heeft het vrijstellen van leges voor evenementen op provinciale wegen nauwelijks effect. In totaal ontvangen GS jaarlijks gemiddeld 25 aanvragen voor evenementen en gemiddeld 30 voor wegwedstrijden, die na behandeling ervan resulteren in circa € 10.000,- aan legesinkomsten. De verkeersmaatregelen plaatsen en betalen de organiserende partijen zelf. Voor evenementen en wedstrijd buiten onze wegen, maar waarvoor op onze wegen wel verkeersmaatregelen nodig zijn, ontvangen we jaarlijks zo'n 25 aanvragen. De legesopbrengst daarvan is circa € 3.000,-. Het vrijstellen van de leges betekent derhalve € 13.000,- minder aan legesopbrengst. Overigens is het wel belasten van commerciële evenementorganisaties en andere evenementorganisaties niet, praktisch niet uitvoerbaar, omdat dit volgens de belastingwetgeving niet is toegestaan. Die wetgeving gaat in dit verband uit van het principe van gelijke behandeling.

Vraag 136

Is er voldoende dekking door leges op de aanvragen waarvoor leges moeten worden betaald? Kunt U ook aangeven voor welk % er een dekking is?

Antwoord 136

In algemene zin geldt dat sprake is van kostendekkende leges. Ofwel: de kosten van de vergunningen worden doorberekend aan de aanvrager. Dus dat is kostendekkend. In de praktijk is er uiteraard altijd enige afwijking, omdat er een na-ijl effect is van het voorafgaande jaar. Aanvragen die bijvoorbeeld gedaan zijn in 2023 worden deels in 2024 afgewikkeld, tegen de kosten van 2024, maar tegen het legestartief uit 2023. De datum van het indienen van de aanvraag is immers leidend voor het legestartief. Daarnaast wijken kosten in de praktijk altijd in enige mate af, en daarom worden o.a. de onderliggende kengetallen en uurtarieven jaarlijks geactualiseerd, wat doorwerkt in de legestartieven in het daarop volgende jaar. Bij de Wet Natuurbescherming (onderdeel gebiedsbescherming) is daarnaast sprake van bijzondere omstandigheden. Dit houdt verband met stikstofproblematiek. Zie daarvoor vraag 133.

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Vraag 137

- a) Klopt het dat GS zeer beperkt in stenen belegd maar wel in aandelen en obligaties?
- b) Kunt u de verschillen in bedragen aangeven?

Antwoord 137

De provincie (PS en GS) beleggen conform de Verordening Treasury en het Treasurystatuut het vermogen van de immunisatieportefeuille. Op dit moment (1-10-2023) is ongeveer € 1,9 miljard aan leningen verstrekt aan gemeenten buiten Brabant. Daarnaast is ruim € 212 miljoen belegd in obligaties en is er voor € 545 miljoen aan deposito's afgesloten bij de Schatkist. De provincie belegd

niet in aandelen. Wel zijn er aandelen in bezit ten behoeve van de uitvoering in de publieke taak (zie bijlage 9 a. Deelnemingen, pagina 33 van het bijlagenboek). De nominale waarde bedraagt € 96,3 miljoen. In totaal € 2,657 miljard.

Op pagina 150 van de begroting (onderdeel van de paragraaf Treasury) staat een overzicht van financieringen en investeringen in het kader van de publieke taak. In totaal € 441,3 miljoen. Een deel van deze leningen heeft betrekking op financiering van "stenen", zoals:

Ministerie van Defensie, onderhoudsfaciliteit motoren F35	€ 19,3 miljoen
Efteling, bouw verblijfsaccommodaties Loonsche Land	€ 4,5 miljoen
Safari Resort Beekse Bergen 1 en 2	€ 52,2 miljoen
Woningbouwcorporaties Bergeijk	€ 45,0 miljoen
Eindhoven Airport, verbetering van de terminal	€ 55 miljoen
Totaal	€ 176 miljoen

Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen

Vraag 138

Waarvoor in 2024 beperkt budget verduurzame met led verlichting?

Antwoord 138

Het betreft de meerjarige planning voor het vervangen van de bestaande openbare verlichting door LED. Het vervangingsproject vindt voor een gedeelte plaats in 2023, het restant hiervan in 2024. Tevens zal in reeds geplande infrastructurele projecten LED worden toegepast.

Vraag 139

Noord Brabants Museum zijn de bedragen voor het meerjaren onderhoudsprogramma gelet op de prijsstijgingen afdoende?

Antwoord 139

T.b.v. onderhoud is een voorziening getroffen. Aan deze voorziening wordt jaarlijks een vast bedrag toegevoegd (circa € 0,4 mln.) en de daadwerkelijke onderhoudsuitgaven onttrokken. De voorziening is op basis van de voorziene toevoegingen en het huidige meerjaren onderhoudsplan van afdoende niveau. In Q4 2023 vindt de periodieke actualisatie plaats van het onderhoudsplan waarbij rekening wordt gehouden met de ontwikkelingen van de prijsstijgingen. Indien deze actualisatie onverhoopt leidt tot een toekomstig tekort in de voorziening zal een voorstel voor het oplossen van dit tekort op de bestuurlijke tafel worden gelegd.

Vraag 140

We bezitten in Noord-Brabant ruim 1100 ha bermen, worden deze bermen duurzaam beheerd? Wat wordt er ondernomen om de biodiversiteit van deze bermen te vergroten?

Antwoord 140

De bermen van de provinciale wegen worden zoveel mogelijk ecologisch beheerd. Er mag niet geklept worden en het maaisel wordt afgevoerd. De frequentie en tijdstip van het maaien wordt zoveel mogelijk afgestemd op de plaatselijke situatie, met als doelstelling om de biodiversiteit te verbeteren. Bestaande monoculturen worden waar mogelijk doorbroken door bij nieuwe aanplant te differentiëren in soortkeuze. Teneinde de biodiversiteit te stimuleren wordt gebruik gemaakt van inheems en gebiedseigen plantmateriaal.

Vraag 141

Op vele provinciale wegen zijn er vele honderden rotondes. In de provincies om ons heen worden op veel rotondes beplantingen aangelegd, veelal door plaatselijke hoveniers.

- a) Mag dat in de Provincie Noord-Brabant ook?
- b) Zo nee waarom niet?
- c) Zo ja, waarom geven we hier dan geen actieve informatie door aan de gemeenten?

Antwoord 141

Om de veiligheid en doorstroming op provinciale wegen te beschermen en te verbeteren, volgt de provincie Noord-Brabant de richtlijnen van het CROW voor het duurzaam veilig inrichten van wegen en rotondes. Daarom worden rotondes onderhoudsarm ingericht, om te voorkomen dat de verkeersveiligheid en doorstroming wordt aangetast.

Ons college geeft geen rotondes in adoptie aan derden. We willen aanvragen voor kunst op rotondes of een andere groeninrichting dan de provinciale standaarden echter niet op voorhand weren en daarom bestaat er een vergunningmogelijkheid voor kunst of een alternatieve groeninrichting van rotondes op onze wegen binnen de bebouwde kom. Die mogelijkheid bestaat er alleen voor gemeentebesturen. Particulieren, bedrijven, een lokale buurt-/belangenvereniging of een kunstenaar kunnen de vergunning niet zelf aanvragen. Iedere aanvraag toetsen we aan criteria in het belang van de onderhoudskwaliteit van de weg en de verkeersveiligheid op de weg.

Vraag 142

Een optimale benutting van de bestaande vaarwegen kan de druk op het wegennet verlichten.

- a) Voorziet het bestaand beleid hierin?
- b) Wat gaat de provincie doen voor een betere benutting van de bestaande vaarwegen?

Antwoord 142 a

Ja, het bestaand beleid voorziet hierin. Binnen het beleidskader Mobiliteit wordt het aantrekkelijk maken van alternatieve vervoersmogelijkheden naast wegtransport benoemd als onderdeel van het vervoerssysteem dat we nastreven in Brabant. Hierdoor wordt het wegennet ontlast.

Antwoord 142 b

De provincie is betrokken in het Goederenvervoercorridorprogramma waarin samen met andere overheden (het Rijk, Rijkswaterstaat, verschillende provincies), maar ook met grote goederenknooppunten zoals Tilburg en Moerdijk o.a. gewerkt wordt aan het vergroten van het

aandeel vervoer per binnenvaart. Daarnaast zet de provincie zich in om verladers (de opdrachtgevers voor het vervoer) aan te zetten om hun ladingen via binnenvaart (en spoor) te laten vervoeren. Dit gebeurt door MCA Brabant, het kennis- en expertisecentrum voor multimodaal vervoer in Brabant, dat door de provincie gesubsidieerd wordt.

Paragraaf 5 Treasury

Vraag 143

U geeft aan in de geprognostiseerde inkomensstroom (pagina 146) dat er zekere inkomsten uit beleggingen zijn. Aandelen zijn niet zeker. Wat houden deze beleggingen in?

Antwoord 143

In deze grafiek staan alleen dividend – inkomsten m.b.t. onze deelneming in Enexis. Deze inkomsten zijn weliswaar niet 100% zeker, maar over het algemeen is de inschatting (raming) lager dan de werkelijkheid. Er zijn geen beleggingen in aandelen vanwege rendementsdoelstellingen. Dat is volgens de wet verboden. De geprognosticeerde inkomensstroom betreft:

1. Rente-inkomsten van leningen aan gemeenten;
2. Rente-inkomsten van leningen in het kader van de publieke taak + aandeelhouderslening aan Enexis;
3. Verwachte dividendinkomsten Enexis (wordt wel als zeker aangemerkt);
4. Inkomsten op “nog te realiseren beleggingen” in 2024 als gevolg van aflossingen van leningen die herbelegd worden.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Vraag 144

Hoe kunnen we de financiële kant van de omgevingsdiensten versterken zonder de knip te trekken?

Antwoord 144

Voor structurele wettelijke taken ontbreken nu structurele middelen. Oorzaken liggen niet bij de omgevingsdiensten, maar bij externe omstandigheden en doordat in de provinciale begroting eerder onvoldoende structurele middelen zijn opgenomen. Het is onvermijdelijk om dat heen bij te trekken. Zie de eerdere [Statenmededeling](#).

Vraag 145

Pagina 154. De NDA laat een verslechterd beeld zien van de natuur. Een NDA gebaseerd op eigen regelgeving wel, een NDA gebaseerd op EU regelgeving geeft GEEN verslechterd beeld van de natuur. Waarom er dan toch eigen regelgeving op na houden?

Antwoord 145

De natuurdoelanalyses (NDA's) zijn een verplichting uit de wet Stikstofreductie en natuurverbetering (2021) en er is geen regelgeving voor vanuit de EU, zie antwoord 68.

Vraag 146

Pagina 157. De omgevingsdiensten zijn een bron van zorg, met name de omgevingsdienst Zuidoost-Brabant baart financiële zorgen, wat gaat de provincie doen om de ODZOB weer financieel gezond te krijgen?

Antwoord 146

Uiteraard houden wij de financiële situatie van de omgevingsdiensten en met name die van de ODZOB nauwlettend in de gaten. Door middel van onze rol in het besturen van deze dienst oefenen wij onze invloed om de financiële situatie weer op orde te krijgen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om uniformering van afspraken rondom gerelateerde werkzaamheden, en het verbeteren van de gemiddelde declarabiliteit per persoon. Die laatste staat onder druk, hoofdzakelijk door een te hoog ziekteverzuim. De ODZOB heeft een plan gemaakt om tot een gezondere, fitte organisatie te komen. Daarnaast zijn de uurtarieven verhoogd zodat de ODZOB kostendekkend kan functioneren. In de verhoging zit ook een incidenteel deel van maximaal € 3 per uur voor maatregelen om de organisatie fitter te maken. Hierdoor hebben wij er vertrouwen in dat de ODZOB op afzienbare termijn weer een gezonde financiële huishouding heeft.

Vraag 147

Pagina 160. Monumentenbeheer is geen kerntaak van de provincie. Waarom stoten we de monumenten niet af?

Antwoord 147

Dit betreft een vraag in relatie tot politieke afwegingen en daarmee geen technische vraag. U kunt dit inbrengen bij de behandeling van de begroting 2024 in uw Staten.

Algemeen Financieel beleid

Vraag 148

Pagina 9. De inkomsten door opcenten verdwijnen met de tijd. Deze bedienen 20,6% van al onze inkomsten. Wat is hiervoor gereserveerd?

Antwoord 148

Het uitgangspunt is dat er een belastinggrondslag/capaciteit terugkomt wat eenzelfde omvang aan inkomsten kan genereren. Afhankelijk van het tarief dat uw Staten vaststellen komt er dus eenzelfde opbrengst voor terug.

Technische vragen fractie Partij voor de Dieren

Programma 1 Bestuur en veiligheid

Vraag 149

Weerbaarheid en veiligheid: In het jaaroverzicht SSiB 2022 staat bijna een ton als onvoorziene uitgaven genoteerd.

Graag een specificering van deze uitgaven.

Antwoord 149

De onvoorziene kosten in 2022 betroffen kosten voor het uitvoeren van de nieuwe verplichting tot een WPG Audit, aanschafkosten voor materiaal en onvoorziene onderhoudskosten aan voertuigen.

Vraag 150

Er is een bedrag van € 1,5 mln nog niet geraamd in de begroting van 2024 terwijl dit in 2023 aan budget was opgenomen.

Is dit bedrag teruggevloeid naar de algemene reserves? Wat is ermee gebeurd?

Antwoord 150

De geraamde lasten Brede Welvaart en Gezondheid voor 2024 liggen € 1,5 mln. lager dan in 2023. Dit komt doordat de middelen hiervoor tot en met 2023 tijdelijk beschikbaar zijn gesteld. Er is dus geen sprake van een specifiek besluit waardoor de middelen zijn teruggevloeid naar de vrije begrotingsruimte.

Programma 2 Ruimte en wonen

Vraag 151

V.w.b. werklocaties werkt de provincie via project Grote Oogst verder aan de verduurzaming van bedrijventerreinen. De factsheet 'Grote Oogst' gezien hebbende: Hoe ver is het project gevorderd (graag per bedrijventerrein de voortgang)?

Antwoord 151

Er is ten tijde van deze beantwoording een memo gedeputeerde in routing richting PS, waarbij PS wordt geïnformeerd over de voortgang van het project Grote Oogst. Maar dat is niet de voortgang per terrein. Over de voortgang per terrein is nu nog weinig te informatie te geven, aangezien pas vanaf medio februari gestart is met de uitvoering van de Plannen van Aanpak. Verder verwijzen we graag naar het antwoord op vraag 33.

Vraag 152

Hoeveel heeft het project Grote Oogst de provincie vanaf de start van het project tot nu toe in totaal gekost, en is dat binnen de verwachting voor het budget?

Antwoord 152

Tot nu toe besteed in de fase van uitvoering (vanaf februari 2023): € 3 miljoen euro via de Bijdrageregeling en € 53k voor het opzetten van de leergang en overige kosten. Bedragen zijn binnen budget.

Vraag 153

Graag een toelichting op de werking van de indicator 'Gezondheid' bij het verbeteren van de omgevingskwaliteit.

Antwoord 153

Op basis van het Kader Gezondheid is de afspraak gemaakt om per begrotingsprogramma een indicator op te nemen waarbij wordt aangegeven hoe het begrotingsprogramma bijdraagt aan het behalen van de gezondheidsdoelstellingen. V.w.b. begrotingsprogramma 02 Ruimte en Wonen wordt bij de gezondheidsindicator aangegeven dat dit voor dit begrotingsprogramma onder andere wordt gedaan bij de uitwerking en uitvoering van het Beleidskader Leefomgeving. Hierin wordt via de stelregels en de afweging via Diep, Rond en Breed het onderwerp gezondheid integraal in betrokken. Gezondheid wordt in de opgaven wonen en werken via de verstedelijkingsopgaven en verduurzaming van de bedrijventerreinen meegenomen. Bijvoorbeeld via bevorderende maatregelen zoals vergroening tegen hittestress.

Programma 3 Water en bodem

Vraag 154

Op welke verschillende manieren ziet u erop toe dat de Brabantse waterschappen de waterkwaliteit ter hand nemen om de fysische en chemische waterkwaliteit in lijn met KRW te krijgen?

Antwoord 154

In haar toezichthoudende rol heeft de provincie jaarlijkse voortgangsgesprekken op hoofdlijnen over de verschillende waterdossiers, waaronder waterkwaliteit. In het kader van de maatwerkovereenkomsten zijn er afspraken gemaakt over uitvoering van maatregelen. Daarnaast zijn er ambtelijk en bestuurlijk diverse overlegstructuren waarin de voortgang van de waterkwaliteitsmaatregelen besproken worden. Overleg vindt plaats zowel op provinciaal niveau als met de samenwerkende Maaspertijen.

Vraag 155

Welke concrete afspraken zijn er gemaakt met de waterschappen om onze KRW-doelen te behalen?

Antwoord 155

Met elk waterschap is een maatwerkovereenkomst (MOK) groenblauwe opgaven (2022-2027) afgesloten waarover Provinciale Staten zijn geïnformeerd. In de MOK's zijn de groenblauwe

opgaven opgenomen waar provincie en waterschap samen uitvoering aan willen geven en die zijn opgenomen in het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) van de provincie en het Waterbeheerprogramma van het desbetreffende waterschap. In de MOK hebben provincie en waterschap afgesproken al datgene te doen wat binnen hun mogelijkheden en verantwoordelijkheden ligt om de afgesproken prestaties in de MOK te realiseren, gericht op maximaal doelbereik in 2027 voor de KRW. Een voorbeeld van die prestaties zijn kilometers beekherstel, aanleg van natuurvriendelijke oevers, opheffen van vismigratieknelpunten en hydrologisch herstelmaatregelen van de Natte Natuurparels. We noemen dit ook wel de KRW-inrichtingsmaatregelen. Daarnaast draagt het waterschap ook bij aan een vitale bodem via het programma BodemUP en aan het vasthouden van water in het kader van Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) t.b.v. de grondwateraanvulling.

Vraag 156

De geraamde inkomsten aan grondwaterheffingen worden met € 3,8 mln verhoogd. Wat gebeurt er met deze inkomsten, vloeien die naar de algemene reserve? Of worden lasten van programma 3 Water en bodem daar (deels) uit gedekt?

Antwoord 156

De inkomsten van de grondwaterheffing worden volledig gebruikt voor financiering van het Regionaal Water en Bodemprogramma. Deze inkomsten vanuit de grondwaterheffing mogen alleen gebruikt worden voor het tegengaan van de negatieve effecten van grondwateronttrekkingen (o.a. verdrogingsbestrijding) en vloeien niet naar de algemene reserve, maar zijn gekoppeld aan de voorziening Grondwaterheffing voor dit doel.

Programma 4 Natuur en milieu

Vraag 157

In een in 2019 opgeleverd onderzoek naar de ontsnipperingsopgave in de provincie Noord-Brabant (Onderzoek Opgave ontsnippering in de provincie Noord-Brabant, Bureau Zet/Sovon, 8 februari 2019) zijn in totaal 1.064 unieke knelpuntlocaties geïdentificeerd. Voor 965 knelpunten is een voorziening/oplossing benoemd. Om een stimulans te geven aan de aanleg van voorzieningen door gemeenten en waterschappen heeft de provincie een subsidieregeling opengesteld.

Wat behelst deze subsidieregeling?

Is dit co-financiering?

En hoe vaak hebben gemeentes en waterschappen hier de afgelopen 2 jaar gebruik van gemaakt?

Waarom wordt er in de periode 2024 (slechts) ingezet op het realiseren van 50 faunapassages?

En waarom wordt er over de periode van 2024-2027 ingezet op 350 passages?

Zijn in 2027 de 965 knelpunten opgelost?

En zo nee, hoeveel zijn er dan nog op te lossen?

Antwoord 157

De subsidieregeling is opengesteld voor de aanleg van faunapassages op/onder de infrastructuur van gemeenten en waterschappen met als doel de faunaverbindingen te herstellen en het aantal verkeersslachtoffers onder fauna terug te dringen. Met de subsidieregeling worden gemeenten en

waterschappen gestimuleerd om faunapassages aan te leggen door bij te dragen in de kosten daarvan. Zie ook [Subsidieregeling faunavoorzieningen](#)

Het betreft een subsidie van maximaal van 75% van de subsidiabele kosten tot een maximum van €57.500,- per project/faunapassage.

Sinds 2022 t/m heden zijn er 30 aanvragen ingediend waarvan er 1 is afgewezen en 1 is ingetrokken en waarvan een aantal nog in behandeling zijn.

De indicator is cumulatief, ofwel 25 faunapassages per jaar optellend tot 200 in 2030. Dat betekent dat we ervan uitgaan dat er in 2027 125 faunapassages zijn aangelegd. Deze raming is gebaseerd op de beschikbare middelen en de ervaringen van de afgelopen jaren. Dat betekent dat in 2027 niet alle knelpunten opgelost zullen zijn. Het initiatief om gebruik te maken van de regeling ligt bij gemeenten zelf, het Coördinatiepunt Landschapsbeheer ondersteund gemeenten bij hun aanvraag. Uitgaande van de planning zouden dan in 2027 nog 840 knelpunten resteren.

Vraag 158

"Indicator: In 2030 is de stand van de populaties kwetsbare en bedreigde planten en dieren minimaal behouden t.o.v. 2022."

Op basis van welke motivatie is als ijkpunt voor het jaartal 2022 gekozen?

Hoeveel planten en dieren zijn bedreigd in hun voorbestaan als het ijkpunt 1990 (ontwikkeling EHS) zou zijn?

Antwoord 158

De verwijzing in de Indicator houdt verband met de vaststelling van het nieuwe Beleidskader natuur in 2022 en de daarin geformuleerde ambitie per 2030. Voor het aantal kwetsbare en bedreigde planten en dieren gaan wij uit van het bestaande beleid voor biodiversiteit en leefgebieden en in het kader waarvan meer dan 1000 soorten zijn geïdentificeerd. Zie ook: [Biodiversiteit en leefgebieden](#)

Vraag 159

"Met het Schone Lucht Akkoord hebben we afgesproken dat we een passende bijdrage leveren aan de landelijke doelstelling van 50% gezondheidswinst uit binnenlandse bronnen in 2030 ten opzichte van 2016."

Hoeveel gezondheidswinst is ondertussen gehaald, ook specifiek voor Brabant?

Antwoord 159

Het RIVM heeft in 2021 een eerste Schone Lucht Akkoord (SLA) doorrekening gemaakt waarbij de gegevens laten zien hoeveel maanden mensen gemiddeld korter leven door luchtvervuiling. Als de maatregelen van het luchtbeleid worden uitgevoerd, waaronder de SLA-maatregelen, dan wordt de lucht in Nederland de komende jaren schoner. Dat betekent dat mensen naar verwachting gemiddeld langer leven door de maatregelen.

Het RIVM heeft het gezondheidseffect (korter leven) in 2016 berekend. In de doorrekening voor het doeljaar 2030 zijn de effecten verwerkt van de maatregelen die de Rijksoverheid en van de

aanvullende maatregelen uit het Schone Lucht Akkoord. De effecten zijn vervolgens doorgerekend naar wat met die maatregelen, het levensduurverlies door luchtkwaliteit in 2030 zou zijn in Nederland en Noord-Brabant. De doorrekening van 2021 naar het doeljaar 2030 is een prognose.

Het RIVM is op dit moment bezig met de tweede Schone Lucht Akkoord doorrekening.

Landelijk

2016: 8 gemiddeld levensduurverlies in maanden.

2021 (voor doeljaar 2030): Met de scenario's in het voorgenomen rijksbeleid en aanvullend SLA-beleid: 4,48 gemiddeld levensduurverlies in maanden. Dit betekent een gezondheidswinst van 44%.

Noord-Brabant

2016: 8,62 gemiddeld levensduurverlies in maanden.

2021 (voor doeljaar 2030): Met de scenario's voorgenomen rijksbeleid en aanvullend SLA-beleid: 4,71 gemiddeld levensduurverlies in maanden. Dit betekent een gezondheidswinst van 45%.

Vraag 160

"We blijven inzetten op (...) een pilot voor combiluchtwassers, aanleg van walstroom op Moerdijk en een bijdrage voor roulerende meetpunten."

Is de pilot voor combiluchtwassers, dezelfde pilot als genoemd in de Begroting 2023?

Wat is de stavaza van de pilot?

Antwoord 160

Ja, dit is hetzelfde project. Momenteel zijn de vier test-locaties operationeel en metingen worden actief gedaan. Naar aanleiding van de metingen onderzoeken we of er verbeteringen mogelijk zijn.

Vraag 161

Binnen faunazaken zijn in 2024 € 0,5 miljoen minder lasten geraamd dan in 2023. Dit komt doordat in 2023 extra middelen beschikbaar waren voor de bestrijding van invasieve exoten en preventieve maatregelen wolvenschade.

Op welke wijze wordt in 2024 tegemoet gekomen in middelen voor preventieve maatregelen wolvenschade?

Antwoord 161

In 2022 en 2024 is zijn subsidieregelingen opengesteld voor de bestrijding van invasieve exoten en voor preventieve maatregelen wolvenschade. Van beide regelingen is vooralsnog weinig gebruik gemaakt waardoor het grotendeels nog resterende budget voor deze doelen in 2024 opnieuw zal worden opengesteld.

Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Vraag 162

"Om en bijscholing van Brabants talent".

Moeten Brabanders die zich om of bij willen scholen in een bepaald gebied aantonen dat ze (beginnend) talent hebben hiervoor om in aanmerking te komen voor financiering?

Antwoord 162

Nee. Brabanders kunnen zich aanmelden zonder drempels voor om- en bijscholing op Brabant Leert. Als een Brabander geholpen wil worden met loopbaanadvies om te helpen de vragen in kaart te brengen en de juiste keuze te maken kan een Brabander bij het Leerwerkloket terecht dat verbonden is aan Brabant Leert.

Vraag 163

"Bezoeken aan Azië en deelstaten in Duitsland liggen in de lijn der verwachting".
Naar welke Aziatische landen worden bezoeken verwacht?
Kunt u al aangeven wat de intentie/het doel van die bezoeken is?

Antwoord 163

Dit is een bezoek aan Japan, waar de provincie jaarlijks de Brabantse Innovatie Dagen organiseren om Brabantse bedrijven en kennisinstellingen hun innovaties te laten presenteren en in contact te komen met mogelijke Japanse samenwerkingspartner.
Mogelijk dat er ook een bezoek gebracht wordt aan Vietnam en/of Maleisië en Singapore omdat we signaleren dat deze landen top innovatie regio's zijn, die zich bezig houden met innovatieve ontwikkelingen binnen dezelfde thema's als waar we in Brabant mee bezig zijn. We verwachten dat er veel toegevoegde waarde zit om hier concretere samenwerkingen tot stand te brengen. Het doel is dan ook om ons netwerk uit te breiden en concrete connecties te maken.

Vraag 164

Een impuls aan de circulaire economie/samenleving. "In 2030 is 50% van ons primaire grondstofverbruik verminderd."
Wat is de nulmeting van het primaire grondstofverbruik? M.a.w., wat is de beginsituatie van waaruit we in 2030 50% reductie gerealiseerd willen hebben?
aHoeveel grondstofverbruikreductie is tot nu toe (volgens de meest actuele cijfers) gerealiseerd?
M.a.w., wat is de huidige stand van zaken; liggen we op peil om in 2030 50% te bereiken?
Wat wordt precies verstaan onder 'primaire' grondstoffen; hoe verhoudt zich dit tot eventuele 'secundaire' grondstoffen (zijn dat juist hergebruikte grondstoffen)?

Antwoord 164

De provincie heeft in 2020 eenmalig een grondstoffenstroom analyse laten uitvoeren door Haskoning. Het rapport geeft een indicatie van het grondstoffengebruik van bedrijven, organisaties en consumenten in 2019 waarbij uitgekomen wordt op een waarde van 98MTon aan grondstoffen en materialen gebruik.
Het meten van grondstoffenverbruik is echter zeer complex. Wil je vergelijkingen maken tussen jaren en tussen provincies dan is het van groot belang dat er op een eenduidige manier gemeten wordt. De provincie heeft ervoor gekozen om geen eigen monitoringssysteem te ontwikkelen maar mee te gaan met de ontwikkelingen die op dit vlak plaats vinden op Rijksniveau. Hier wordt gewerkt aan een monitoringssysteem dat jaarlijks data moet genereren ten behoeve van de integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER). Uit dit landelijke systeem is ook data per provincie te genereren. In februari dit jaar is de eerste ICER rapportage gepubliceerd. Op basis van dit in ontwikkeling

zijnde monitoringssysteem is het grondstoffengebruik van de provincie Noord Brabant tussen 2015 en 2020 gelijk gebleven. De onzerheidsmarge in de meetmethode is nog dusdanig groot dat geen conclusies getrokken kunnen worden over effecten de inzet op circulaire economie. Komend jaar wordt door Rijk en provincies gewerkt aan het optimaliseren van het monitoringssysteem. Onder primaire abiotische grondstoffen worden verstaan: metalen, mineralen en fossiele grondstoffen (olie en gas). Binnen de circulaire economie zal lineair verbruik van deze grondstoffen moeten worden gereduceerd en circulair gebruik worden bevorderd.

Vraag 165

Output indicator: "vergroten bewustwording binnen het thema maakindustrie. Op welke manier wordt die bewustwording gemeten? Wanneer is de KPI behaald?

Antwoord 165

Doelstelling is om 250 bedrijven een stap te laten zetten in circulariteit. Bedrijven worden concreet bezocht, haken aan op ketenprojecten en nemen deel aan evenementen die worden georganiseerd vanuit het gezamenlijk opgerichte triple helix platform Circular Value Center. Het aantal bedrijven dat deelneemt aan activiteiten wordt bijgehouden door de BOM. KPI is behaald bij doelstelling van 250 eind 2023.

Vraag 166

"Brabant scoort gemiddeld op de BWI" Welke regio's scoren hoger op de BWI en wat doen zij meer om dit te bereiken?

Antwoord 166

Ook in 2023 scoren we nog steeds gemiddeld op deze index (in de categorieën hoog - gemiddeld - laag).

Brabant heeft echter het beste van twee werelden. Het is namelijk de economische groeimotor van Nederland (samen met o.a. Groot-Amsterdam), maar kent een veel hogere brede welvaart dan de andere economisch sterke regio's. In de laatste [publicatie](#) van UU en RaboResearch (2023) scoorden alle vier de Brabantse regio's boven het landelijk gemiddelde. Ter vergelijking: Groot-Amsterdam, 's-Gravenhage en Groot-Rijnmond, sterke economische regio's, behoren tot de meest slecht scorende regio's op gebied van brede welvaart. Regio's die het hoogste scoren op brede welvaart, zoals Zuidwest-Overijssel en Gooi- en Vechtstreek, scoren met name goed op huisvesting en inkomen. Vergroten van woningaanbod zou Brabantse regio's zonder meer een hogere positie op de index opleveren.

Vraag 167

Welke concrete KPI's worden ingezet om 3 gezonde levensjaren erbij voor elke Brabander te behalen?

Antwoord 167

KPI's kunnen en worden niet ingezet voor de ambitie om 3 gezonde levensjaren erbij voor elke Brabant te realiseren.

Binnen programma Economie, Kennis en Talentontwikkeling zetten we o.a. in via Innovatiecoalities [Regeneratieve Geneeskunde](#) en Medische Technologie om een bijdrage te leveren aan het oplossen van de uitdagingen rondom gezondheid en gezonder ouder worden. Voorbeelden van concrete projecten binnen deze Innovatiecoalities zijn o.a. ontwikkeling van sportinnovatie t.b.v. meer burgers te laten bewegen of sporten, stimuleren van innovatie en startups in kader van preventie en remote patiënt monitoring en het ontwikkelen van flexibele elektronica door het MKB en startups rond innovatieve medische en gezondheidstoepassingen. We steunen tevens de ontwikkelingen van personalised medicine in door het ondersteunen van [TOMi](#) (Therapie Op Maat instituut). Binnen Brabant werken we aan deze projecten met een breed scala aan relevante partners.

Per Innovatiecoalitie benoemen we KPI's waarmee we de voortgang en realisatie van de Innovatiecoalitie volgen en meten.

Programma 6 Energie

Vraag 168

De doelstelling 'wind op land' is verdubbeld doordat we niet voldeden aan de eerdere doelstelling. "Volgens berekeningen van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) is deze verdubbelopgave via de RES-uitvoering mogelijk."

Was de eerdere doelstelling volgens het PBL ook mogelijk?

Zo ja, gezien die eerdere doelstelling toch niet is gehaald: waarop is de verwachting gebaseerd dat we de verdubbelde opgave wél gaan behalen?

Antwoord 168

Ja, de eerdere doelstelling was volgens het PBL ook mogelijk. De landelijke opgave Wind op Land 2020 is, inclusief de verdubbelingsopgave, in 2022 gehaald.

Vraag 169

Verduurzaming gebouwde omgeving. Is kwantitatief aan te geven hoeveel gebouwen (wellicht onderverdeeld in woningen en andere gebouwen), in absolute aantallen en/of percentages van de totale Brabantse gebouwde omgeving, (mede) dankzij provinciale inzet zijn verduurzaamd?

Antwoord 169

Nee. Die gegevens hebben wij niet beschikbaar. Het effect dat provinciaal beleid heeft op de totale *verduurzaming van de gebouwde omgeving in Noord-Brabant is lastig te bepalen.*

Ter illustratie: via het Ontzorgingsloket Maatschappelijk Vastgoed van de provincie wordt bijgedragen aan verduurzaming van de gebouwde omgeving. In dat traject wordt advies gegeven aan eigenaren van maatschappelijk vastgoed. Echter, de ontzorging stopt na advisering. De een-op-een relatie van advies tot daadwerkelijke verduurzaming berekenen is intensief en zou ook gepaard gaan met vele aannames. Vele andere factoren hebben invloed op verduurzaming, zoals beleid van andere overheden zoals het rijk en gemeenten, energieprijzen, woningcorporaties en de beslissingen van huiseigenaren. Daarnaast kijkt de data op provinciaal niveau een aantal jaar terug. De meest recente cijfers tot 2021 laten een zeer kleine daling in het energieverbruik in de gebouwde omgeving

zien. Hierin is bijvoorbeeld het effect van de gestegen energieprijzen sinds de start van de oorlog in Oekraïne nog niet terug te zien. Wij willen u voor de beschikbare informatie verwijzen naar de [monitor Energieagenda](#) en de [klimaatmonitor](#).

Vraag 170

Verduurzaming gebouwde omgeving. Is (indicatief) aan te geven hoeveel energiebesparing en CO₂-reductie is gerealiseerd (mede) dankzij provinciale inzet op verduurzaming van de gebouwde omgeving?

Antwoord 170

Zie het antwoord op vraag 169.

Vraag 171

Een toekomstbestendige energie-infrastructuur, lokale oplossingen. Om aan de problematiek van netcongestie te ontkomen, slaan bedrijven in Veghel de handen ineen om een eigen energienetwerk aan te leggen (<https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/4350593/stroomnet-zit-vol-daarom-leggen-deze-bedrijven-hun-eigen-netwerk-aan>).

Is er een overzicht te geven van Brabantse lokale initiatieven met als doel het opzetten van een eigen lokaal energienetwerk?

Speelt de provincie hierin een rol? Zo ja, welke?

Antwoord 171

Nee, wij hebben nog geen beeld van alle initiatieven op de meer dan 500 bedrijventerreinen binnen Brabant. Wel heeft een aantal lokale initiatieven zich gemeld, zoals Kempisch Bedrijvenpark, Automotive en High-Tech Campus Eindhoven, De Brand Den Bosch, enz. Daarnaast heeft de provincie directe bemoeienis met bedrijventerreinen uit de provinciale aanpak Grote Oogst en met de omgeving Frankenthalerstraat Breda (busremise). Via de Taskforce netschaarste, bestaande uit de provincie, VNO-NCW, de BOM en Enexis, zal een verdere inventarisatie plaatsvinden van de initiatieven die er (gaan) lopen op de Brabantse bedrijventerreinen. Daarnaast zal de Taskforce in afstemming en samenwerking met desbetreffende gemeenten en regionale ontwikkelmaatschappijen, lokale energyhubs proberen te realiseren. Deze samenwerking is de afgelopen maanden opgestart en zal de komende tijd worden geïntensiveerd. Ervaringen en kennis uit deze projecten zal breed worden gedeeld met andere partijen binnen Brabant.

Programma 7 Landbouw en voedsel

Vraag 172

“De pilot Real Time meten en monitoren heeft als doel om de meetapparatuur in de praktijk te valideren en te optimaliseren, om te vertalen hoe dit kan worden toegepast in het kader van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.”

Klopt het dat het naar verwachting nog minstens 8 jaar duurt voordat vergunningen kunnen worden verleend op basis van doelvoorschriften i.p.v. middelen, dus met gebruik van real time meten en monitoren, aangezien hiervoor o.a. uiteindelijk ook landelijke wetgeving op aangepast moet worden?

Indien wordt verwacht dat dit eerder operationeel kan zijn; hoeveel eerder en waarop is die verwachting gebaseerd?

Antwoord 172

Het klopt dat een systeemwijziging een aantal jaren vraagt. Waar de 8 jaar op gebaseerd is, is niet duidelijk. Het is in Brabant (en Gelderland en Limburg) nu al wettelijk mogelijk om Omgevingsvergunningen op basis van doelvoorschriften te verlenen. In het Kader van natuurvergunningen gelden andere voorwaarden waardoor dit mogelijk is. Er wordt al door Rijk en provincies veel inzet gepleegd om te komen tot doelsturing in combinatie met realtime meten en monitoren door het inrichten van praktijkpilots de komende periode in aanvulling op al lopende pilots. Het is niet zo dat de techniek nog volledig ontwikkeld moet worden, de inzet is erop gericht om brede toepassing mogelijk te maken. De ervaring (op basis van WUR advies) leert dat het uitvoeren van een gedegen meetprogramma 2 a 3 jaar vraagt waarvan het meten minimaal 1 jaar in beslag neemt. Parallel hieraan wordt gewerkt aan juridische onderbouwingen voor doelsturing en inrichten van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Dit moet eind 2024 leiden tot eerste resultaten als basis voor verdere uitrol.

Vraag 173

In de media lezen we dat de provincie voor alle Natura2000-gebieden grondbanken gaat oprichten, waardoor boeren kunnen extensiveren.

Graag een toelichting over de nieuwe grondbanken voor de N2000-gebieden.

Hoe verhoudt zich dit tot de Beleidsregel grond voor Natuurinclusieve landbouw, "waarbij provinciale grond (met kwalitatieve verplichtingen en aangepaste pachtprijs), ten behoeve van extensivering naar twee grootvee-eenheden (gve) per hectare, via erfpacht beschikbaar wordt gesteld"?

Kan op deze provinciale hulp, in de vorm van het gunstig aanbieden van grond aan omschakelende boeren, ook een beroep worden gedaan door boeren die willen omschakelen van veehouderij naar akkerbouw (bijv. teelt van plantaardige eiwitten voor humane consumptie)?

Antwoord 173

Wij zijn voornemens door middel van het instellen van grondbanken de beleidsopgaven rond de N2000-gebieden te faciliteren. De inrichting van deze grondbanken is mede afhankelijk van de te realiseren doelen en zal de komende maanden worden uitgewerkt.

Vraag 174

Bedrijfsvoering met minder dieren is één van de stikstofreducerende maatregelen waarmee veehouders kunnen voldoen aan de normen.

Hoeveel agrarisch ondernemers hebben tot nu toe een beroep gedaan op de mogelijkheid om met minder dieren te voldoen aan de stikstofnormen?

Antwoord 174

Eén veehouder heeft een mededeling gedaan om met minder dieren te gaan voldoen tot 2028 en daarna te stoppen met veehouderijactiviteiten.

Programma 8 Basisinfrastructuur mobiliteit

Vraag 175

"Ontwikkelingen en onzekerheden. De (structurele) doorwerking van hoge indexatie van OV-concessies en ontwikkelingen rondom Studenten OV-kaart (SOV) kunnen invloed hebben op de financiën van het OV. Krapte op de arbeidsmarkt voor de vervoerders kan invloed hebben op de dienstregeling in het OV. Ontwikkelingen in wet- en regelgeving stikstof en vergunningverlening hebben invloed op de uitvoering en kosten van (onderhouds)projecten. Dat er geen sprake is van achterstallig onderhoud op specifieke wegvakken, kan niet worden gegarandeerd.

Onzekerheid en vertraging in de doorlooptijden bij behandeling door de Raad van State heeft invloed op de haalbaarheid en zekerheid van de planningen van projecten.

De ontwikkeling van de situatie in Oekraïne geeft risico's op prijsstijgingen en problemen met levering van materialen.

Netschaarste kan ervoor zorgen dat de ZE-ambities niet realiseerbaar zijn."

Op welke manier kan de provincie op elk afzonderlijk risico anticiperen en hoe wordt dat gedaan?

Wat is ervoor nodig om dat beter te kunnen doen?

Antwoord 175

We zijn ons bewust van de risico's en de mogelijke consequenties. We hebben de Staten begin 2022 reeds [geïnformeerd](#) over het herstellen van het evenwicht in de mobiliteitsbegroting en hoe we dat aanpakken in een gezonde balans. Jaarlijks geven we het inzicht via de programmering mobiliteit en waar bijsturen nodig is.

Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling

Vraag 176

"Fietsstimulering via werkgevers: 275 werkgevers in 2024 en 300 in 2025 die fiets stimuleren in hun organisatie via Sjees gangmakers."

Op de website van Sjees is te lezen dat een ondernemer aan een parkeerplek gemiddeld € 700 per jaar kwijt is en voor een fiets maar € 70 (<https://onsbrabantfiest.nl/pakketten>).

Hoeveel ondernemers maken hier gebruik van en hoeveel parkeerplaatsen sparen zij uit? En worden die daadwerkelijk weggehaald ten gunste van betere fietsvoorzieningen bij die ondernemers?

Er is ook een fietsbeloningssysteem waarbij fietsers punten kunnen verdienen en kortingen kunnen krijgen.

Waar is te zien hoeveel fietsende werknemers daarvan gebruik maken?

Wat kost dat in totaal?

Welke financiële ruimte is er over?

Antwoord 176

De provincie heeft geen informatie over het aantal parkeerplekken die daadwerkelijk vervangen zijn door fietsparkeerplekken bij de ondernemers die gebruik maken van de pakketten via de Sjees campagne.

Het is niet duidelijk op welk fietsbeloningssysteem hier bedoeld wordt. De provincie heeft in het verleden een programma met een fietsapp gehad genaamd B-Riders. Dit programma is al een aantal

jaren niet meer in gebruik. We willen komend jaar in SmartwayZ-verband verkennen of het meerwaarde biedt om het bestaande fietsstimuleringsprogramma te verrijken met een fietsapp. Er is op dit moment voor dit specifieke doel geen budget gereserveerd.

Paragraaf 7 Ontwikkelbedrijf en grondbeleid

Vraag 177

In 2024 heeft de provincie circa 1.900 ha verpacht c.q. in gebruik gegeven gronden. Wat is de stand van zaken t.a.v. de gronden die de provincie verpacht;

- a) Waar liggen deze gronden? Liggen ze veelal dicht tegen te realiseren NNB gronden aan? Of juist niet?
- b) Wat voor gronden zijn het? Welke bestemmingen liggen op deze gronden? Zijn dit alleen gronden met een agrarische bestemming?
- c) Hoeveel van deze gronden zouden geschikt kunnen zijn om in te zetten ruilgrond om het NNB in te richten?
- d) En hoeveel reguliere pachtovereenkomsten, geliberaliseerde pachtovereenkomsten of eenjarige pachtovereenkomsten heeft de provincie?
- e) De provincie staat geen glyfosaat meer op haar pachtgronden toe. Geldt dit ook voor alle reguliere pachtgronden? En hoeveel van deze glyfosaatvrije pachtgronden zouden verpacht kunnen worden voor natuurinclusieve landbouw? En zijn daar al stappen toe ondernomen?

Antwoord 177

- a. De Provincie verworft uitsluitend gronden voor een specifiek doel en waarvoor gelabeld budget beschikbaar is gesteld/GS opdracht voor hebben gegeven. We onderscheiden daarbij doelgronden en ruilgronden. Doelgronden zijn gronden die zijn gelegen op de plek waar het doel gerealiseerd moet worden (bijvoorbeeld onder een aan te leggen weg of binnen de begrensde NNB). Ruilgronden worden ingezet om doelgronden in eigendom te krijgen. Omdat ruilingen succesvol te maken zijn de ruilgronden veelal gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de doelgronden. Specifiek liggen verreweg de meest ruilgronden voor de NNB binnen enkele kilometers van de NNB. Recent is uiteraard ook de strategische grondbank opgericht, dat zijn gronden die aantrekkelijk zijn voor een doel van de provincie, maar nog geen specifieke bestemming hebben. Deze vormen dus de uitzondering op de hierboven gestelde algemene lijn.
- b. De ruilgronden, alsmede doelgronden die nog niet zijn ingericht, hebben vrijwel altijd een agrarische bestemming. Binnen het Natuurnetwerk wordt vervolgens in een planologische bestemming Natuur voorzien. Een uitzondering is het Glastuinbouwgebied Deurne dat de planologische bestemming glastuinbouwgebied heeft, maar nu nog in agrarisch gebruik is.
- c. Alle gronden in eigendom die mogelijk ingezet kunnen worden voor de realisatie van het NNB zijn in de nabijheid van de doelgronden gelegen en worden hiervoor ingezet. Gronden die verderweg zijn gelegen, zijn aangekocht voor een ander doel, bijvoorbeeld infrastructurale werken, en zijn vanwege de afstand minder geschikt om als ruilgrond voor NNB in te zetten. Mochten ruilgronden uiteindelijk niet nodig zijn voor het doel waarvoor ze zijn verworven, worden ze niet verkocht. Eerst wordt bekeken of ze niet voor een ander provinciaal doel kunnen worden ingezet. Verkoop vindt pas plaats als het in eigendom houden van deze gronden géén provinciaal doel meer dient.
- d. De provinciale gronden worden in beheer uitgegeven totdat ze worden ingezet voor het doel waarvoor ze zijn aangekocht. Doorgaans is de doorlooptijd een beperkt aantal jaren voordat het

project is afgerond. Het beheer van de gronden heeft tot doel om de gronden geschikt te houden of te maken voor het doel. Zo wordt grond in het NNB beheerd onder de voorwaarden dat géén mest mag worden aangewend en geen bestrijdingsmiddelen morgen worden gebruikt, hiermee wordt voorgesorteerd op de inrichting als natuur. Ruilgronden worden juist in courante staat gehouden, met de kanttekening dat ze wel duurzaam beheerd worden. Dit laatste komt tot uiting in de gunningscriteria van de verpachting, alsmede in de gebruiksbepalingen.

De provincie heeft géén reguliere pachtovereenkomsten. Er wordt slechts gebruikt gemaakt van geliberaliseerde verpachting omdat daarmee de nodige flexibiliteit kan worden geborgd.

Afhankelijk van de looptijd en planning van het project wordt daar waar mogelijk meerjarig verpacht. De meeste pachtovereenkomsten zijn daarom éénjarig (veel projecten bevinden zich momenteel in het eindstadium). Het aantal eenjarige pachtovereenkomsten voor zowel doel- als ruilgronden bedraagt 288, het aantal meerjarige pachtovereenkomsten bedraagt 25. Afhankelijk van de projectfase worden ook gebruiksovereenkomsten (looptijd < 1 jaar) als beheerinstrument ingezet of erfpacht (Voedselbossen, Ondernemend Natuurnetwerk, Natuurinclusieve Landbouw).

- e. Het verbod op het gebruik van glyfosaat is een algemeen verbod dat geldt voor alle gronden die in eigendom zijn van de provincie, ongeacht de wijze van beheer. Om de natuurinclusieve landbouw te stimuleren is een specifieke regeling beschikbaar. Kortweg kan de provincie op grond hiervan gronden aankopen die vervolgens in erfpacht worden uitgegeven aan natuurinclusieve ondernemers.

Bijlagenbundel bij de Begroting 2024

Vraag 178

Het opcententarium van Noord-Brabant ligt onder het landelijk gemiddelde, er is sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Bij een maximaal tarief vastgesteld door het Rijk, bedragen de potentiële extra opbrengsten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting € 195,9 mln.

Hoeveel zou de onbenutte belastingcapaciteit zijn c.q. de potentiële extra opbrengsten bedragen indien wij een gemiddeld tarief zouden hanteren?

Antwoord 178

Als we een gemiddeld tarief heffen van 87,4 opcenten daalt de onbenutte belastingcapaciteit naar ca. € 179,7. (138,3- 87,4 X 3,53 mln.). De extra opbrengst die we realiseren bij het verhogen van de provinciale opcenten naar gemiddelde tarief bedraagt € 16,2.

Vraag 179

De groei van de inkomsten uit de financieringsfunctie staat door de lage rente al een aantal jaren onder druk.

Kunt u toelichten waarom er nog uitgegaan wordt van een lage rente?

Antwoord 179

Om rente-inkomsten te generen worden ieder jaar leningen verstrekt. Dat gebeurt om 2 redenen:

- a. Om zo een zo gelijkmatig mogelijk vervalschema te krijgen van aflossingen die ieder jaar belegd kunnen worden;

- b. Omdat wij geen rentevisie hebben, beleggen we ook in de jaren dat de rente minder hoog is;

Een aantal beleggingen hebben dus een lagere renteopbrengst dan als je die zou krijgen als je nu zou uitlenen.

Ontwerpbesluit II - Verordening opcentenheffing 2024

Vraag 180

Hoeveel auto's van autoleasebedrijven zijn in Brabant ingeschreven? Hoeveel inkomsten heeft de provincie via de opcenten op de motorrijtuigenbelasting van leaseauto's?

Antwoord 180

Lease auto's kunnen op twee manieren zijn ingeschreven in de provincie Noord-Brabant. Op basis van het vestigingsadres van de lease maatschappij en op basis van het adres van de berijder. Het gaat om ca. 110.000 lease auto's geregistreerd op het vestigingsadres van de leasemaatschappij en om ca. 39.000 auto's geregistreerd op het adres van de berijder. Peildatum van de genoemde aantallen is 1 juli 2023. De daadwerkelijke opcenten kunnen wij niet berekenen, omdat de informatie over de lease auto's niet verder gespecificeerd zijn naar gewichtsklasse en de evt. halftarief en volledige vrijstelling die van toepassing is. Het gemiddeld aan opcenten dat in rekening wordt gebracht is ca. € 200 aan provinciale opcenten per auto. Als je dit gemiddelde toepast op het aantal lease auto's gaat het om ca. € 29,8 mln.

Toelichting op de 1e begrotingswijziging 2024

Vraag 181

De toelichtende tekst lijkt niet in de tabelcel te passen. Graag de gehele tekst publiceren.

Antwoord 181

		bedragen in €				
		2024	2025	2026	2027	2028
Voorstel						
Landbouw en Voedsel						
De benodigde aanvullende dekking voor cofinanciering Europese Programma's voor het jaar 2024 bedraagt € 8,2 mln. Vanuit bestaande reserves van de beleidsprogramma's Economie, Water & Bodem en Natuur & Milieu kan € 5,9 mln. gedekt worden. De benodigde middelen ad € 2,3 mln. voor het programma Landbouw en Voedsel kunnen niet binnen het beleidsprogramma gedekt worden en worden voorgesteld om, in afwachting van besluitvorming over de (financiële) uitwerking van het bestuursakkoord, vanuit de algemene middelen te dekken.						
31 Algemeen financieel beleid		-	-	-	-	-
	Lasten					
	Mutaties reserves	10.563.934 N	-	-	-	-
	Stelposten	2.310.974 V	-	-	-	-
	Baten					
	Mutaties reserves	8.252.960 V	-	-	-	-

Vraag 182

Ten behoeve van cofinanciering van Europese landbouwsubsidies wordt € 5,9 mln uit de reserves van Economie, Water & Bodem, en Natuur & Milieu gehaald.

Hoe is deze € 5,9 mln verdeeld over de drie beleidsprogramma's?

Antwoord 182

Het bedrag van € 5,9 mln. betreft cofinanciering van de Europese Programma's OPZuid, Interreg en GLB/NSP. De cofinanciering voor het GLB/NSP komt uit de reserves van Water & Bodem, en Natuur & Milieu maar niet uit de reserves van Economie. Met de cofinanciering worden EU-middelen gemobiliseerd voor de Brabantse beleidsopgaven. Zie ook antwoord op vraag 183.

Vraag 183

Welke inhoudelijke verantwoording is er voor het dekken van € 5,9 mln uit de reserves van Economie, Water & Bodem, en Natuur & Milieu, gezien de Europese landbouwsubsidies voor een belangrijk deel zijn gericht op directe inkomenssteun van agrarisch ondernemers, en gezien het feit dat uit evaluaties van eerdere tranches van Europese landbouwsubsidies blijkt dat de impact op de ecologische doelen teleurstellend is (zie o.a.

https://www.eca.europa.eu/nl/publications?ref=SR20_13)?

Antwoord 183

De directe inkomenssteun wordt uitgevoerd door het Rijk. De provinciale inzet van de EU-middelen samen met de 5,9 mln euro wordt grotendeels gebruikt voor projectmatige steun voor investeringen, kennisoverdracht en innovatie. Dit m.n. om de negatieve effecten van de landbouw op het milieu en de natuur te verlagen en natuurversterking in brede zin. Zo wordt er vanuit Water en Bodem ingezet op KRW herinrichtingsmaatregelen en op steun aan investeringen voor KRW-doelrealisatie (wasplaatsen voor tegengaan erfemissie), en vanuit Natuur & Milieu op bosrevitaliseringsprojecten en biodiversiteitsherstel als onderdeel van de Brabantse bossenstrategie (agroforestry). Dit sluit aan bij het klimaatakkoord en het NPLG". Zie ook antwoord op vraag 184.

Vraag 184

(Enigszins overlappend met bovenstaande vraag): Gezien het provinciale beleid rond natuurinclusieve landbouw onder het programma Landbouw en Voedsel valt, op basis van welke overweging(en) wordt er toch geput uit reserves van andere programma's?

Antwoord 184

Veel initiatieven die we met de Brabantse invulling van het GLB overwegen te steunen dragen integraal bij aan meerdere beleidsprogramma's doordat ze tegelijk bijdragen aan m.n. verlaging van milieuemissies, behoud van biodiversiteit en duurzamere verdienmodellen. Dat geldt ook voor het stimuleren van natuur-inclusieve landbouw. De drie programma's trekken daarin samen op met een gezamenlijke inleg uit de reserves voor de cofinanciering wanneer dit de effectiviteit ervan verhoogt. Zodra de Brabantse invulling van het GLB in deze bestuursperiode meer in detail is uitgewerkt informeren we het PS-college met een statemededeling hierover.

Technische vragen fractie VVD

Programma 1 Bestuur en Veiligheid

Vraag 185

Wat zijn de huidige handhavingsprioriteiten van de SSiB?

Antwoord 185

De speerpunten van SSiB zijn de aanpak van afvaldumpingen, wildcrossen en stroperij.

Vraag 186

Hoeveel groene boa's werkten de laatste vijf jaar bij SSiB? (Graag gespecificeerd per jaar en per fulltime / parttime)

Antwoord 186

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal boa's	6	13	13	15	15
Aantal fte	5,4	13	13	14,1	14,1

Vraag 187

Waaruit bestaat en bestond de (standaard)uitrusting voor groene boa's van de SSiB de laatste 5 jaar? (Graag gespecificeerd per jaar en per 'item' (bijv. wapenstok, handboeien, drones, auto, nachtkijker)

Antwoord 187

De standaarduitrusting van de SSiB boa's bestaat en bestond uit een portofoon, wapenstok, pepperspray en handboeien. Daarnaast hebben de boa's de beschikking over een dienstauto, en kan men specifiek gebruik maken van overige middelen als een drone, nachtkijkers en wildcamera's.

Vraag 188

Hoeveel controles hebben de groene boa's van de SSiB de laatste 5 jaar geconstateerd en geregistreerd?

Antwoord 188

Hieronder worden de aantallen processen-verbaal en waarschuwingen weergegeven, zoals ze door SSiB zijn gerapporteerd. In 2018 is hierover enkel op totaalniveau geregistreerd. Vanaf 2019 is door de stuurgroep SSiB de keuze gemaakt om het op het abstractieniveau van de speerpunten te rapporteren en zo de administratieve last voor SSiB te beperken. In 2023 is ervoor gekozen om deze per gebied weer te geven en zo gericht te kunnen verantwoorden. Deze uitsplitsing vindt u in het [jaaroverzicht](#) SSiB 2022.

	2018	2019	2020	2021	2022
Afvaldumpingen					
Aantal PV's		27	38	12	40
Aantal waarschuwingen		10	12	97	
Wildcrossen					
Aantal PV's		34	78	41	37
Aantal waarschuwingen		105	41	26	

	2018	2019	2020	2021	2022
(Vis)stroperij					
Aantal PV's		39	68	14	*
Aantal waarschuwingen		69	14	71	
Totaal					
Aantal PV's	78				
Aantal waarschuwingen	11				

*de in het jaaroverzicht 2022 genoemde getallen voor stroperij, omvatten slechts een deel. Uit de overige registratie is niet te herleiden wat de exacte aantallen in 2022 zijn.

Vraag 189

Hoeveel aanhoudingen hebben de groene boa's van de SSiB de laatste 5 jaar verricht?

Antwoord 189

Het aantal en de aard van aanhoudingen wordt niet gerapporteerd.

Vraag 190

Hoe vaak heeft de SSiB de laatste 5 jaar een handhavingsactie georganiseerd?

Antwoord 190

Het aantal en de aard van handhavingsacties is in de loop der jaren niet eenduidig geregistreerd, waardoor een goede vergelijking niet mogelijk is. Om toch een beeld te geven, geven we inzicht in de data zoals ze wel gerapporteerd zijn. Deze zijn dus niet volledig en bevatten bijvoorbeeld niet de gezamenlijke acties waaraan SSiB als deelnemer meedoet. Los van de eigen acties, stimuleert SSiB ook de partners om gezamenlijke acties op te zetten.

	Handhavingsacties georganiseerd door SSiB
2018	7 acties gericht op wildcrossen 6 acties gericht op Natura2000 gebieden 14 acties gericht op stroperij, dumpingen en toegangsbepalingen
2019	40 acties totaal
2020	90 acties gericht op wildcrossen (incl. acties onder leiding van het Motorcross Expertteam (MET) o.l.v. politie) 86 acties algemeen in Natura2000 gebieden
2021	7 acties gericht op het broedseizoen 29 acties gericht op wildcrossen (excl. acties MET) 80 acties algemeen
2022	15 acties gericht op wildcrossen De overige gegevens over 2022 zijn niet goed in beeld, omdat dit onvoldoende geregistreerd is.

Vraag 191

Hoeveel drugsdumpingen zijn er de afgelopen 5 jaar geregistreerd? Hoeveel heeft het opruimen van dit afval gekost?

Antwoord 191

Volgens de nationale rapporten zijn in de provincie Noord-Brabant de volgende drugsafvaldumpingen geregistreerd (synthetisch, dus geen hennepkweekafval):

2022: 29
2021: 47
2020: 55
2019: 90
2018: 109

Wij hebben geen inzicht in de kosten van het opruimen van dit afval.

Programma 6 Energie

Vraag 192

Verzoek om een overzicht van activiteiten/pilots van provincie en stakeholders voor decentrale energie netwerken/opwekking i.r.t. windmolens in de provincie met betrekking tot omzeilen netcongestie (oftewel pilots "voor de meter") door rechtstreeks te connecten met bijv. een industrieterrein. Verzoek om duiding hierbij. Als er pilots zijn, waar vinden die plaats, zijn er houtskoolschetsen op gebied van beleid, etc. etc.

Antwoord 192

Op dit moment zijn er geen projecten binnen Brabant waarbij elektriciteit van windturbines rechtstreeks geleverd wordt aan een bedrijventerrein. Via de Taskforce netschaarste wordt deze mogelijkheid wel onderzocht voor een aantal situaties.

Vraag 193

Verzoek een overzicht van onderzoek(opdrachten), beleid/strategiën van de provincie t.a.v. ontwikkelingen op kernenergie opwekking in de provincie. Zijn er bijvoorbeeld locaties in beeld gebracht, onderzoeken gedaan, etc. etc.? Verzoek om duiding hierbij.

Antwoord 193

Er wordt door de provincie geen onderzoek gedaan naar mogelijke locaties voor kernenergie. Het is de bevoegdheid van enkel het rijk om hiervoor locaties aan te wijzen. Vooralsnog zijn dit binnen Nederland, Borsele en de Maasvlakte. We zijn in overleg met het ministerie van EZK en andere belangstellende provincies om te bezien in hoeverre de ontwikkeling van SMR-reactoren binnen Nederland kan worden ondersteund.

Vraag 194

Verzoek om een overzicht van onderzoek/beleidsdocumenten/strategiën/concepten of pilots om windenergie te winnen op de Noordzee t.b.v. de opdracht voor de provincie en gemeenten in de 4 RES'sen. M.a.w. in hoeverre is er gekeken om een deel van de te winnen energie uit wind te halen op de Noordzee i.p.v. op land in de provincie Brabant? Verzoek om duiding hierbij.

Antwoord 194

Provincies hebben zich met de ondertekening van het Klimaatakkoord gecommitteerd aan 35 TWh elektriciteitsproductie op land in 2030 via wind- en zonprojecten. Het rijk heeft de verantwoordelijkheid voor 49 TWh (= 21 GW) elektriciteitsproductie op zee via windenergie in 2030 (zie onderstaande tabel uit het Klimaatakkoord, hoofdstuk C5 Elektriciteit). De opgave voor de elektriciteitssector is in eerste instantie om in 2030 de CO₂-emissie met 20.2 Mton te verminderen. Dit is onderdeel van de algemene 49% reductiedoelstelling van het kabinet voor Nederland. Concreet wordt hierbij gestreefd naar het opschalen van de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare bronnen tot 84 TWh. Daarnaast heeft Nederland de aangescherpte Europese doelstelling van minimaal 55% CO₂-reductie in 2030 aangenomen. Hoe dit verder moet worden ingevuld, is nog niet bekend. De afspraken zoals die in het Klimaatakkoord zijn vastgelegd, houden in dat er geen sprake is van of wind op land of wind op zee maar van wind op land èn wind op zee

	49% basispakket	55%-pakket
Wind op zee	49 TWh	
Hernieuwbaar op land (> 15 kW)	35 TWh	
Overige hernieuwbare opties (incl. CO ₂ vrij regelbaar vermogen)	PM	
Totaal	84 TWh	120 TWh

Technische vragen fractie PvdA

Algemeen

Vraag 195

Zijn alle indicatoren uit de vorige begroting overgenomen in de Begroting 2024. Zo niet, welke indicatoren zijn vervallen en waarom zijn deze vervallen?

Antwoord 195

Voor begrotingsprogramma's 1, 3, 8 en 9 zijn er geen indicatoren vervallen.

Voor wat betreft de overige begrotingsprogramma's valt het volgende te vermelden:

Programma 02: onderstaande prestaties zijn niet opgenomen in de begroting:

- *'Uitvoering geven aan nieuwe Omgevingswet'*. Toelichting: de Omgevingswet wordt per 1 januari 2024 van kracht. Het project en de werkzaamheden om deze in te bedden in de organisatie zijn uitgevoerd en geen specifieke prestatie meer voor 2024.
- *'Uitvoering geven aan verstedelijkingsstrategie en vaststellen Verstedelijkingsakkoorden'*. Toelichting: de bestuursopdracht loopt af in 2023. Het vervolg is afhankelijk van uitwerking Bestuursakkoord 2023-2027.
- *'Faciliteren transformatie landelijk gebied'*. Toelichting: dit maakt per 2024 onderdeel uit van BPLG

Programma 04: voor het beleidsterrein Natuur is een nieuw beleidskader vastgesteld en een uitvoeringsagenda vastgesteld. Als gevolg hiervan is de totale set aan KPI's aangepast. Dit heeft geleid tot wijzigingen van bestaande KPI's, introductie van nieuwe en in beperkte mate zijn er KPI's geschrapt. Voor beleidsterreinen Milieu en VTH zijn er geen wijzigingen doorgevoerd c.q. geschrapt.

Programma 05: de prestatie *'We versterken het organiserend vermogen in triple helix samenwerkingen op verschillende niveaus: in steden en op regionaal niveau'* is niet terug te vinden. Toelichting: de prestatie is in 2024 net iets anders geformuleerd om wat meer duiding te geven nl. "We zorgen voor een organisatorisch sluitende keten voor de ondersteuning van innovatieve starters, groeiers en scale-ups".

Programma 06: onder de doelstelling 'Verminderen broeikasgassen' is de prestatie 'Bevorderen naleving van de wettelijke energiebesparingsverplichtingen bij bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag' ingekort tot 'Bevorderen naleving van de wettelijke energiebesparingsverplichtingen bij bedrijven' en onder Verduurzaming gebouwde omgeving is de prestatie 'We ontwikkelen een aanpak voor de verduurzaming van (maatschappelijk) vastgoed' nader uitgewerkt/geconcretiseerd in een vijftal initiatieven die gericht zijn op verduurzaming van vastgoed.

Programma 07: de prestatie is geschrapt in Begroting 2023 Verstrekken VABIMPULS vouchers. VABIMPULS liep tot eind 2023.

Programma 10: het beleidskader Levendig Brabant is vastgesteld tussen vorige - en huidige Begroting. Als gevolg hiervan is de totale set aan KPI's aangepast. Dit heeft geleid tot wijzigingen van bestaande KPI's, introductie van nieuwe - en het schrappen van KPI's.

Vraag 196

Op diverse plaatsen in de begroting lezen we dat (het uitblijven van duidelijkheid van individuele) SPUK-regelingen met het rijk effect hebben op de begroting. Alle specifieke uitkeringen tezamen vormen een (welhaast structurele) post op de begroting van de provincie. Is het mogelijk om afspraken te maken met het Rijk om minder afhankelijk te zijn van het moment van uitbetalen van individuele regelingen?

Antwoord 196

Een SPUK is een specifieke uitkering van het rijk om een bepaald beleid van de Rijksoverheid uit te voeren. Het gaat daarbij om tijdelijke middelen die vanuit verschillende departementen via een beschikking worden verstrekt. Het heeft dus niet het structurele karakter als dat van de algemene uitkering die vanuit één departement (BZK) wordt verstrekt.

Pas als er een beschikking van de SPUK is kunnen de middelen op de begroting worden geraamd. Helaas vindt besluitvorming vaak pas plaats in een lopend jaar.

Via het IPO zijn we actief betrokken bij verbeteringen in het uitkeringsstelsel die op grond de financiële verhoudingswet door het Rijk worden verstrekt. Daarnaast zijn we per regeling via het IPO betrokken in de voorwaarden. De belangen van de verschillende departementen en BZK lopen soms uit één waardoor besluitvorming over een uitkering (SPUK of decentralisatie uitkering) soms traag tot stand komt. Mogelijk wordt de besluitvorming beter als er wijzigingen in het uitkeringsstelsel komen. Hiervoor is wel een aanpassing van de Financiële Verhoudingswet nodig. Via het IPO zijn we hier eveneens in betrokken.

Programma 2 Ruimte en Wonen

Vraag 197

Er zijn in de afgelopen jaren in de provincie vele flexwoningen gebouwd. Daarnaast had de provincie, net als in het huidige bestuursakkoord, de ambitie om zelfstandig ook te zorgen voor flexwoningen. Klopt het dat de inzet daartoe niet terug te vinden is in de begroting voor 2024 en zo ja, waarom niet?

Antwoord 197

Er zijn inderdaad ambities mbt flexwoningen zoals te lezen is in de inleiding van 02 Ruimte en Wonen. Vooralsnog zijn er in 2024 echter nog geen middelen beschikbaar om concrete prestaties mbt flexwoningen te kunnen benoemen in de begroting 2024. In het Bestuursakkoord 2023-2027 zijn ambities mbt flexwoningen voor deze bestuursperiode benoemd. Op basis van uitwerking van het nieuwe bestuursakkoord en de (financiële) keuzes die bij de Perspectiefnota worden gemaakt zal bij het eerst daarop volgende S&V moment de begroting worden aangepast.

Programma 3 Water en Bodem

Vraag 198

Bij de samenwerkingsovereenkomst realisatie heropening Roode-Vaart – waarbij de gemeente Moerdijk en de provincie Noord-Brabant risicodragende partijen zijn – speelt een juridisch geschil

tussen de gemeente Moerdijk en de bouwcombinatie. Daarnaast is er een geactualiseerde kostenraming. Eind 2023 meer zicht op de financiële impact van deze ontwikkelingen.

- a) Heeft u in beeld of er nog bijzonderheden of risico's zijn waarmee nog rekening moet worden gehouden?
- b) Heeft u de kostenraming gebaseerd op middelen of een eenheidstarief?
- c) Heeft u in de begroting rekening gehouden met de nog komende financiële impact eind van dit jaar?

Antwoord 198 a

Met betrekking tot het juridisch geschil vindt er nog een behandeling door de Raad van Arbitrage voor Bouwgeschillen plaats. Op basis van de uitspraak kan worden beoordeeld welke gevolgen dit heeft voor de provincie Noord-Brabant. Met betrekking tot de kostenraming is een risicofactor inflatie van toepassing.

Antwoord 198 b

Het betreft een bedrijfseconomische kostenraming. De kostenraming is deterministisch opgesteld volgens de Standaard Systematiek Kostenramingen 2018 (SSK-versie 2018) van het CROW.

Antwoord 198 c

Binnen de middelen voor de Zuidwestelijke Delta van het Regionaal Water en Bodemprogramma 2022-2027 is dekking voor een financiële impact. Op basis van de uitspraak van de Raad van Arbitrage voor Bouwgeschillen is een beoordeling nodig of de beschikbare middelen voldoende zijn.

Programma 4 Natuur en Milieu

Vraag 199

p.43 Realisatie faunapassages. Worden de faunapassages die aangelegd worden als onderdeel van nieuwe infrastructurele projecten (of bij grootschalig onderhoud / herinrichting van infrastructuur) bekostigd uit het budget van Natuur of van Mobiliteit?

Antwoord 199

Uitgangspunt is dat de aanleg van faunapassages tot de (financiële) verantwoordelijkheid van de betreffende wegbeheerder behoort. In de afgelopen bestuursperiode was afgesproken om het budget voor faunapassages in de eigen provinciale infrastructuur voor de helft ook uit natuurmiddelen te financieren. Voor faunapassages bij infrastructuur van gemeenten en waterschappen is er een stimuleringsregeling van jaarlijks € 250.000 beschikbaar uit natuurmiddelen. In de afgelopen bestuursperiode waren daar incidenteel extra natuurmiddelen voor beschikbaar.

Vraag 200

p.45 Bossen aanleggen en revitaliseren. Is de beoogde CO₂-reductie agv nieuw aangelegd bos en revitalisering van bestaande bossen gekwantificeerd? Zo niet, is het wel mogelijk?

Antwoord 200

In het kader van het NPLG en het Klimaatakkoord berekent het rijk CO₂-opslag van nieuw bos en bosrevitalisatie. Dit zijn grofmazige berekeningen op basis van generieke factsheets over bostypen en beheer van de WUR. Deze factsheets worden de aankomende jaren verfijnd naar bostypen en de laatste wetenschappelijke inzichten.

Vraag 201

p.46 Indicator "Biodiversiteit beschermd". Heeft de indicator betrekking op Noord-Brabant op of de landelijke stand van de populaties?

Antwoord 201

De indicator heeft betrekking op Noord-Brabant.

Programma 7 Landbouw en Voedsel

Vraag 202

P.80 waarom is de indicator "Areaal landbouwgrond (ha) met een positieve bijdrage aan de kwantiteit en de kwaliteit van het bodemsysteem" niet opnieuw opgenomen in de indicatoren - deze indicator stond wel in de Jaarstukken 2022 (PS05/23).

Antwoord 202

Deze zogenaamde outcome indicator beoogde inzicht te geven in het areaal waar wij via projecten bijdragen aan het bodemsysteem. In de betreffende projecten hebben we vooral zicht op de deelname van het aantal boeren (bijvoorbeeld de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij, BodemUp en Brabant Bemest Beter). We maakten daarbij vervolgens een inschatting van de oppervlakte die het daarbij betrof. Inmiddels denken we dat die inschattingen onvoldoende accuraat zijn. Niet alleen is het areaal van de deelnemende boeren niet altijd bekend, ook zijn er velen die aan meerdere trajecten deelnemen. We voeren niet alle trajecten zelf uit, waarmee het onderscheid moeilijk te maken is, rekening houdend met de AVG. Daarom zijn wij voornemens in de nog op te stellen uitvoeringsagenda Landbouw en Voedsel 2024-2027 en de perspectiefnota tot een nieuwe indicator te komen om hier betekenisvol de staten over te informeren.

Programma 8 Basisinfrastructuur en mobiliteit

Vraag 203

U schrijft dat de (structurele) doorwerking van hoge indexatie van OV-concessies en ontwikkelingen rondom OV-studentenkaart invloed kunnen hebben op de financiën van het OV. Wat is de (financiële) omvang van deze ontwikkelingen?

Antwoord 203

De financiële consequentie van een hoge indexatie van OV-concessies wordt veroorzaakt door het feit dat de concessies op basis van landelijke afspraken geïndexeerd worden tegen de actuele Landelijke Bijdrage Index (LBI) en de budgetten op de provinciale begroting tegen de gemiddelde

CBS-index van de afgelopen 4 jaar. Daardoor is in 2022 een gat ontstaan van € 6 mln per jaar dat structureel doorwerkt. De Staten zijn hierover [geïnformeerd](#). In Burap-II 2023 wordt expliciet instemming gevraagd voor een voorstel voor het jaar 2023 (zie voorstel 1i in het Statenvoorstel). In de Begroting 2024 is een voorstel voor het jaar 2024 opgenomen (zie voorstel 2a in het Statenvoorstel), zoals reeds aangekondigd in het Bestuursakkoord 2023-2027 om extra middelen beschikbaar te stellen ter overbrugging van dit knelpunt. De structurele dekking is verdere uitwerking van het bestuursakkoord. Uitgangspunt is dat een structurele taak structureel gefinancierd wordt.

Overigens kan ook in 2023 en verder de LBI verschillen van de provinciale indexatie.

De ontwikkelingen rondom de OV-studentenkaart hebben te maken met 1) de lagere studentenaantallen in het OV en 2) het peilmoment als basis voor de nieuwe afspraken over de verdeling. De gesprekken hierover lopen nog, maar we houden in rekening met € 3 mln per jaar (ook structureel) maar in het slechte geval kunnen de ramingen ook wel eens richting de 10 mln per jaar gaan.

Vanuit het Rijk wordt er € 300 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor het OV. Daarmee wordt beoogd de gestegen kosten en de achterblijvende reizigersaantallen op te kunnen van en zo een stijging van de kosten van kaartjes en een verdere verschraving van het regionale openbaar vervoer door het wegvallen van haltes en buslijnen te voorkomen.

Programma 10 Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd

Vraag 204

Brabant C, ondersteuning projecten van (inter) nationaal niveau: in 2024 besluit over een vervolg. Kunt u aangeven over welke projecten u het heeft als er gesproken wordt over ondersteuning van internationale projecten?

Antwoord 204

De projecten van internationaal belang worden ondersteund vanuit de Subsidieregeling Hedendaagse Cultuur Provincie Noord-Brabant paragraaf 11 en 12. Deze paragrafen worden in mandaat uitgevoerd door Brabant C, op de site van Brabant C kunt onder [internationaal project](#) kennismaken van deze projecten

Technische vragen fractie PVV

Algemeen inleidend hoofdstuk

Vraag 205

Kan inzichtelijk worden gemaakt hoe het thema Brede Welvaart concreet wordt doorvertaald in het programma Samenleving? Hoe worden de extra gezonde levensjaren concreet vastgesteld en op basis van welke criteria?

Antwoord 205

De provinciale inzet op het thema brede welvaart wordt, evenals in de voorgaande bestuursperiode, vastgelegd in een uitvoeringsagenda die de komende periode in samenspraak met onze partners zal worden opgesteld. Het programma Samenleving waar u naar verwijst bestaat overigens niet meer. Voor het vaststellen van ervaren gezonde levensjaren erbij maken wij gebruik van de landelijke cijfers die iedere 4 jaar worden gepubliceerd op [Gezonde levensverwachting | Volksgezondheid en Zorg \(vzinfo.nl\)](https://gezondelevensverwachting.nl). De laatste meting dateert van 2022.

Programma 3 Water en bodem

Vraag 206

p30, "daarnaast t/m PFAS)":

- a) Kunt u aangeven per groep: Medicijnresten, gewasbeschermingsmiddelen, plastics, hormonen en anderen zorgwekkende stoffen (zoals PFAS) hoeveel % dat uitmaakt van het water?
- b) Kunt u per groep de % stijging in beeld brengen over de afgelopen 50 jaar?
- c) Kunt u aangeven per groep bij welk % het schadelijk is voor mensen?
- d) Kunt u aangeven of er groepen zijn die elkaar versterken qua schadelijkheid? Zo ja welke?
- e) Kunt u aangeven waar de groep hormonen vandaan komt?

Antwoord 206 a

Dit is niet per stofgroep aan te geven. Het is per individuele stof verschillend. Het is afhankelijk van de mate van gebruik, de mate van afbreekbaarheid in afvalwateringzuiveringsinstallaties, het milieu, en de mate waarin de stof geadsorbeerd wordt door organische stof en vaste deeltjes in het water (zogenaamd zwevend stof). In het algemeen kan gesteld worden dat deze stoffen aangetroffen worden in de orde van nanogrammen tot microgrammen per liter oppervlaktewater. Lagere gehalten zijn vaak nog niet meetbaar in de laboratoria. Het lijkt heel gering maar leidt toch tot normoverschrijdingen met gevolgen voor zowel mens, als fauna in het oppervlaktewater.

Antwoord 206 b

Dit is niet per stofgroep aan te geven. Het is per individuele stof verschillend. Trends over een dergelijke periode zijn sowieso moeilijk te geven. Daarnaast zijn er voor veel van dergelijke stoffen pas de laatste jaren analysetechnieken beschikbaar of worden pas recent door de mens in het milieu geloosd. Stoffen die we nu aantreffen kunnen dus in het verleden ook al aanwezig zijn geweest, maar werden niet gemonitord.

Antwoord 206 c

Dit is niet per stofgroep aan te geven. Het is per individuele stof verschillend. Ook normen zijn stofspecifiek.

Antwoord 206 d

Dit is niet per stofgroep aan te geven. Het is per individuele stof verschillend. De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor combitoxiciteit (de som van stoffen is schadelijker dan de stoffen individueel). Er wordt daarbij niet gekeken hoe een individuele stof de toxiciteit van een andere versterkt. Er zijn echter geen normen voor combitoxiciteit.

Antwoord 206 e

De groep hormonen komt zowel vanuit de landbouw als vanuit menselijk gebruik (o.a. de anticonceptiepill).

Vraag 207

p30, Vermindering inbreng stoffen. Zijn er landen die wel waternormen hebben voor PFAS, bestrijdingsmiddelen, medicijnresten en plastics? Zo ja welke normen hebben die?

Antwoord 207

Vanuit de Europese commissie ligt er een voorstel klaar voor normering van PFAS en een aantal medicijnen. Voor bestrijdingsmiddelen zijn er al normen, voor plastics nog geen.

Programma 4 Natuur en Milieu

Vraag 208

p43: Heeft u een overzicht van de faunaslachtoffers? Als de 200 faunapassages zijn aangelegd, hoeveel minder faunaslachtoffers levert dat op?

Antwoord 208

Faunaslachtoffers worden niet volledig gemonitord. Enkel de grotere soorten (valwild) worden geregistreerd door vrijwilligers van Stichting Afhandeling en monitoring Fauna-aanrijdingen. Dit is een klein deel van het werkelijke aantal. Hoeveel minder slachtoffers de faunapassages opleveren is daarmee niet exact te voorspellen. Onderzoeken tonen aan dat goed aangelegde faunapassages vele verkeersslachtoffers voorkomen voor de duur dat de passage functioneert.

Vraag 209

p49, Stimuleren in vergroening van de wijk: Met hoeveel m² vergroot de bebouwde kom? Met hoeveel m² vergroot de bebouwing in Brabant tot 2023 ten opzichte van 50 jaar geleden?

Antwoord 209

Voor het stimuleren van vergroening van de wijk kijken we vanuit het beleidskader Natuur puur naar m² groen. We willen weten hoeveel groen er nu in een wijk is en hoeveel groen erbij komt of eraf gaat in de komende jaren. Dit zou al voldoende indicatie moeten geven of er sprake is van

vergroening in een wijk of niet. We zijn nog bezig met de juiste definitie van een goed onderbouwde indicator en hiervoor staan ons bronnen beschikbaar zoals gegevens van het CBS of de groenindex van waarstaatjegemeente.nl. Mogelijk dat hierbij de relatie met de veranderende omvang van de bebouwde kom nog wel een rol ter referentie krijgt.

Programma 7 Landbouw en Voedsel

Vraag 210

p80, Kton stikstof per jaar:

- a) Hoeveel Kton aan lucht zit er boven Brabant?
- b) Kunt u met percentages aangeven uit welke stoffen de lucht boven Brabant bestaat?
- c) Kunt u aangeven met een percentage wat de hoeveelheid stikstof is die door de landbouw wordt uitstoten t.a.v. van de gehele lucht boven Brabant?
- d) Kunt u met een percentage aangeven wat de hoeveelheid stikstofuitstoot is die door het Brabantse stallenbesluit wordt verminderd t.a.v. van de gehele lucht boven Brabant?
- e) Kunt u aangeven hoeveel Kton stikstof door de landbouw in Brabant en Nederland wordt opgenomen?

Antwoord 210

a) + b) + c)

De lucht is overal om ons heen en bestaat uit verschillende luchtlagen. Daarom is deze vraag niet te zo specifiek te beantwoorden.

Als wordt gesproken over luchtkwaliteit dan is Stikstof (N₂) een kleur- en reukloos gas dat overal om ons heen is. Ongeveer 78% van alle lucht bestaat uit stikstof. Stikstof is van zichzelf niet schadelijk voor mens en milieu. Maar er zijn chemische verbindingen van stikstof in de lucht die wel schadelijk kunnen zijn voor mens en milieu. Dit zijn bijvoorbeeld stikstofoxiden (NO_x, een verbinding van stikstof en zuurstof) en ammoniak (NH₃, een verbinding van stikstof en waterstof). De hoeveelheid stikstofoxiden en ammoniak in de lucht heet de concentratie. Stikstofoxiden (NO_x) komen vooral in de lucht terecht door uitlaatgassen van het verkeer en de uitstoot van industrie.

Ammoniak (NH₃) komt met name van dieren in de veeteelt. Een klein deel komt uit overige bronnen zoals industrie, de bouw en het verkeer. Boeren gebruiken mest van dieren en kunstmest om hun land te bemesten. Een deel van die mest verdampt als ammoniak en komt zo in de lucht.

Ons gebruik van de fysieke leefomgeving heeft soms ongewenste bijwerkingen. Bijvoorbeeld luchtverontreiniging. Luchtverontreiniging kan effect hebben op de gezondheid van mensen en de natuur. De Omgevingswet bevat instrumenten en regels die de kwaliteit van de binnen- en buitenlucht bewaken en beschermen. Lucht | Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)

Meer informatie kunt u vinden op Stikstof | RIVM of op Brabants overzicht stikstof data. Zie ook Vragen en antwoorden over stikstof en ammoniak | RIVM

d) Kunt u met een percentage aangeven wat de hoeveelheid stikstofuitstoot is die door het Brabantse stallenbesluit wordt verminderd t.a.v. van de gehele lucht boven Brabant?

Wat betreft de Brabantse stalmaatregel IOV als onderdeel van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof is gebleken dat deze (ruimtelijk) nog niet goed in de prognose is toebedeeld. Daarom zal er een verdiepend onderzoek plaatsvinden op de rapportage luchtverontreinigende stoffen van de

Klimaat- en energieverkenning. De resultaten zullen naar verwachting na de zomer van 2023 verwerkt kunnen worden in de prognose voor 2030. Naar verwachting betekent dit dat de prognose voor de depositie op Noord-Brabantse Natura 2000-gebieden richting 2030 verder daalt dan thans in de prognose naar voren komt. (bron: Brabants overzicht stikstofdata.

e) Kunt u aangeven hoeveel Kton stikstof door de landbouw in Brabant en Nederland wordt opgenomen?

Dit is het beste aan te duiden door aan te geven wat de stikstof balans is in Nederland Stroomschema voor stikstof en fosfor in de landbouw, 2021 | Compendium voor de Leefomgeving (clo.nl).

Algemeen Financieel beleid

Vraag 211

p114: Wat veroorzaakt het enorme verschil in rentebaten financieringsfunctie in 2023 t.o.v. 2022?

Antwoord 211

Het verschil bedraagt € 30 miljoen (€ 40,4 naar € 70,8 miljoen). Dit verschil kan worden verklaard door de volgende onderdelen:

- Extra rente over de lopende rekening bij de Schatkist i.v.m. hoger rentepercentage over het geheel 2023 + € 12 miljoen
- Extra rente i.v.m. extra verstrekte leningen in 2022 en 2023 van € 7,8 miljoen
- Een boekverlies op de verkoop van obligaties in 2022 van € 5,7 miljoen (dit boekverlies was gedekt door de reserve en wordt bovendien gecompenseerd door hogere rente op nieuwe obligaties)
- Extra rente op deposito's bij de schatkist die in januari 2023 zijn afgesloten van € 4,7 miljoen.

Vraag 212

p114: Wat is de achtergrond van de post dividend (61m€) in 2023?

Antwoord 212

Dit betreft het dividend van Enexis over de winst van 2022. In 2022 is Fudura verkocht tegen € 1,3 miljard. De boekwinst was € 1,1 miljard en de extra dividend daardoor van € 100 miljoen, waarvan € 30,8 miljoen bovenop de "normale" dividenduitkering van € 30 miljoen.

Vraag 213

p114: Wat zijn 'overige algemene dekkingsmiddelen'? Graag een uitputtend antwoord.

Antwoord 213

Aan de batenkant bestaan de overige algemene dekkingsmiddelen uit de voordelige afwikkelingsverschillen die door subsidieafwikkelingen zijn ontstaan, gedurende een jaar. Daarom is dit bedrag bij aanvang van het begrotingsjaar nog nihil. Voorbeelden hiervan zijn in 2023 de afwikkeling van subsidie aan Natuurmonumenten voor de realisatie van Natuurnetwerk Brabant en de

afwikkeling van subsidie aan Staatsbosbeheer voor projecten gericht op het uitvoeren van PAS-herstelmaatregelen en Natura 2000-maatregelen.

Aan de lastenkant gaat het om de verplichte stortingen in voorzieningen, en werkbudget verbonden partijen en nieuwe investeringsmogelijkheden.

Vraag 214

p115 tabel:

- a) Waar in de begroting zitten deze kosten?
- b) Hoe verhouden zich OKB en overhead tot elkaar?
- c) Waar werd voorheen overhead inzichtelijk gemaakt en geboekt?

Antwoord 214

- a. Deze lasten (en baten) zijn onderdeel van het begrotingsprogramma Algemeen financieel beleid.
- b. Het OKB betreft het totaal van de organisatiekosten. Dat betreft de totale (overige) personeelskosten en overige bedrijfsvoeringskosten van de provinciale organisatie. Vanuit het totale OKB worden de kosten vervolgens toegerekend aan de programma's (1 t/m 10) en aan de overhead. Onder de overhead wordt dus een deel van de totale lasten van het OKB gepresenteerd, dit betreft de personele en de materiele kosten die aan de overhead worden toegerekend. Zie toelichting voor toedeling organisatiekosten (pagina 18 van de Bijlagenbundel Begroting 2024) en de toerekening van organisatiekosten (pagina 19 van de Bijlagenbundel begroting 2024)
- c. De overhead was ook afgelopen jaren onder Algemeen financieel beleid opgenomen.

Paragraaf bedrijfsvoering

Vraag 215

p118: Er worden in de passage over de WOO doelstellingen voor 2024 genoemd die onlogisch overkomen. Bijvoorbeeld gegevens actief openbaren over de bereikbaarheid vh bo, PS vergaderstukken e.m. Kunt u hier helder schetsen om wat voor zaken het dan gaat die nu niet gepubliceerd worden?

Antwoord 215

Volgt

Vraag 216

p119: Tijdig afhandelen van facturen. "90% vd facturen wordt binnen een termijn v 20 dagen betaald." Dit zegt niets over tijdig afhandelen van facturen. Hoeveel % van de facturen wordt binnen de betaaltermijn van de factuur betaald?

Antwoord 216

Volgt

Vraag 217

p119: Tijdige afhandeling subsidies. Waarover gaat dit? (Afhandelen van aanvragen? Uitbetalen? Controle en definitieve beschikking?)

Antwoord 217

Volgt

Paragraaf weerstandsvermogen

Vraag 218

p135: "Restrisico is gebaseerd op individuele risico-inschatting":

a) Wat wil dat zeggen?

b) Wat is ORR?

Antwoord 218

Ad a) Dat betekent dat we niet voor alle risico's een standaard bedrag of percentage aanhouden voor het bepalen van het restrisico. Elk risico is afzonderlijk bepaald.

Ad b) Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte, bestaande uit Ruimte voor Ruimte Beheer BV en Ruimte voor Ruimte II CV, zoals opgenomen op pagina 39 van de bijlagebundel

Paragraaf treasury

Vraag 219

Hoeveel geld staat er van de geleende middelen uit bij startups, hoeveel bij scale-ups? Op welke wijze worden risico's ook na verstrekking van de lening gevolgd? Welke voorwaarden t.a.v. risicogedrag worden in de leningenvoorwaarden opgenomen? Kunt u de volledige procesbeschrijving aanleveren?

Antwoord 219

Binnen de bestaande portefeuille zijn voor een bedrag van € 4,1 miljoen leningen verstrekt rechtstreeks aan start-ups, er zijn geen middelen rechtstreeks uitgeleend aan scale-ups.

Gelet op het innovatieve karakter is het voorcalculatorisch risico voor alle uitzettingen bepaald op 100%. De gekapitaliseerde rente wordt eveneens voor 100% toegevoegd aan de algemene risico-reserve, het volledig uitstaande bedrag is dus afgedekt. Daarnaast zijn op grond van alle overeenkomsten van geldlening zekerheidsrechten (pandrechten) gevestigd op alle roerende zaken die zijn aangeschaft ten behoeve van of ontwikkeld tijdens uitvoer van het project.

In de overeenkomsten van geldlening alsmede de subsidiebeschikkingen zijn rapportageverplichtingen opgenomen op grond waarvan voortgang van het betreffende project kan worden getoetst. Daarnaast zijn bepalingen opgenomen ten aanzien van de besteding van de middelen, alsmede de verplichting de overlegde projectplannen deugdelijk uit te voeren.

De financiële positie wordt jaarlijks getoetst aan de hand van de op grond van de overeenkomst van geldlening in te dienen jaarrekening. Tevens geldt er in alle gevallen een meldingsplicht bij financiële moeilijkheden. Ten slotte bevat iedere overeenkomst van geldlening opeisingsgronden in geval van onder meer niet nakomen van enige verplichting uit de overeenkomst, beslaglegging of (verzoek tot) faillietverklaring of surseance.

Daarnaast zijn er middelen verstrekt aan start-ups via door ons ingestelde fondsen voor een totaalbedrag van € 115,6 miljoen.

Vrijwel alle middelen fonds aan start-ups uitgezette middelen zijn voor 100% van het uitstaande bedrag gedekt in de risicoreserve. De gehele verantwoordelijkheid voor de uitzettingen hebben wij bij de fondsbeheerder gelegd. Evenals voor de rechtstreekse financiering, gelden voor deze uitzettingen ook strikte eisen aan rapportages en melding, zij rapporteren onder andere halfjaarlijks over de voortgang aan de hand van de door ons opgestelde KPI's.

Ten slotte is er indirect -via fonds- aan scale-ups nog een bedrag van € 12 miljoen beschikbaar gesteld. Beheer en monitoring van deze geldleningen gaan ook hier via de fondsbeheerder, wij ontvangen voortgangsrapportages.

Bijlagenboek bij begrotingboek

Vraag 220

p19: Wat is de samenhang tussen de 2 tabellen? Hoe verhouden zich taakvelden tot programma's?

Antwoord 220

De samenhang is dat in beiden gepresenteerde tabellen de totale organisatiekosten van ruim € 150 miljoen worden toegerekend aan onderliggende niveaus. De toerekening naar taakvelden is een andere specificatie van de financiële begroting dan de toerekening naar programma's. De taakvelden worden landelijk opgesteld vanuit het ministerie BZK met als doel de provincies onderling beter te kunnen vergelijken. De programma-indeling is een door PS gekozen specifieke indeling voor de provincie Noord-Brabant. De totalen van beiden toerekeningen zijn uiteraard gelijk.

Vraag 221

p55: Wie/wat is GO-cartridge?

Antwoord 221

Go-Cartridge is een zelfstandig bedrijf dat werkgelegenheid zou gaan bieden aan SW-geïndiceerden en op basis van commerciële producten goede doorgroekansen had.

Vraag 222

p55: Waartoe is de lening aan min EZK van 1,2 m€ tegen 6,5% rente?

Antwoord 222

Deze lening is verstrekt samen met de ministeries van Defensie en EZK aan Onelogistics ten behoeve van de voorbereidingen van een warehouse voor de opslag, het beheer en verzending van F-35 onderdelen op het Logistiek Centrum Woensdrecht (LCW). De lening bedroeg oorspronkelijk € 5 miljoen en het provinciaal aandeel was dus een derde deel is € 1.666.666,-.

Vraag 223

p55: Graag specificatie van de post 'startersleningen': wie zijn de ontvangers van deze leningen en waarvoor precies?

Antwoord 223

De 'Startersleningen' is een faciliteit die door de provincie beschikbaar is gesteld aan Stichting Volkshuisvesting Nederland (Svn). Svn maakt het hiermee mogelijk dat starters een eerste huis kopen. De provincie financiert deze leningen alleen samen (50%) met gemeenten in de provincie die ook deelnemer zijn. De provincie is geen actieve deelnemer meer in deze regeling. Dat wil zeggen dat er geen nieuwe starterslening meer worden uitgegeven via de provinciale inleg. Er vinden alleen nog aflossingen plaats.

Vraag 224

p54-60: Graag zou ik het overzicht van de leningen aangevuld willen zien met start- en eindjaar, oorspronkelijke leenbedrag, risicocategorie/percentage (kans op verzuim). Wilt u dit in excel aanleveren? Alvast dank.

Antwoord 224

Tijdens de behandeling van de jaarstukken 2022 is reeds de toezegging gedaan dat de gevraagde informatie met ingang van de jaarstukken 2023 zal worden opgenomen.

Vraag 225

p56: Bedragen lening Lightyear: hoe verhouden zich deze bedragen tot die uit de burap?

Antwoord 225

In de BURAP II - 2023 is in het investeringsschema ook de gekapitaliseerde (=bijgeschreven) rente opgenomen. In de begroting 2024 is dat niet het geval. De begroting 2024 is juist. Er wordt op deze lening geen rente meer berekend en bijgeschreven

Vraag 226

p86: Er staat een erg laag bedrag aan restrisico bij de leningen aan overheden. Hoewel het theoretische verhaal is dat een gemeente niet om kan vallen, zijn er momenteel veel gemeentes die financiële issues hebben. Zo zijn de solvabiliteit (<50%) en netto schuld quote (>100%) van Amsterdam resp. beneden en boven de normwaarden, met daarbij een onverminderde verdere investeringsambitie (met nog meer leningen). Op welke wijze worden leningaanvragen van decentrale overheden beoordeeld? Wordt er boekenonderzoek gedaan? Wordt de financiële gezondheid en de draagkracht beoordeeld? Worden financiële kengetallen meegewogen?

Graag ontvangen wij tevens het volledige proces voor de beoordeling van leningaanvragen.

Antwoord 226

Een gemeente die een lening aanvraagt via onze Vermogensbeheerder wordt gescreend op basis van de criteria die in artikel 2.2 van het [Treasurystatuut Noord – Brabant 2022](#) zijn opgenomen.

Artikel 2.2 Uitgangspunten uitzetten van middelen via een belegging

Met betrekking tot de het uitzetten van middelen, via een belegging in de immunisatieportefeuille, nemen Gedeputeerde Staten de volgende uitgangspunten in acht:

- a. De maximale looptijd van een belegging is 30 jaar;
- b. Er worden geen middelen via een belegging uitgezet bij een artikel 12-gemeente als bedoeld in artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet of een gemeente die onder preventief toezicht staat;
- c. Bij het uitzetten van de middelen via een belegging worden de meest kostenefficiënte instrumenten toegepast, waarbij ook de kosten voor het interne beheer in overweging worden genomen;
- d. Het uitzetten van de middelen via een belegging voldoet te allen tijde aan het gedefinieerde risico beleid en de gedefinieerde risicobudgetten, zoals opgenomen in paragraaf 4.

Bijgaand (bijlage 1) sturen wij u de volledige procesbeschrijving van deze beoordeling van lening aanvragen.

Technische vragen fractie 50PLUS

Programma 1 Bestuur en Veiligheid

Vraag 227

Blz 13: de indicator bezoekers Riskfactory geeft geen senioren aan? Dat was toch het plan?

Antwoord 227

Dat is inderdaad het plan en alle acht hierbij betrokken partijen zijn hierover positief. De discussie hierover is echter nog niet afgerond, mede vanwege de inzet/capaciteit die dat van de betrokken partijen vraagt.

Vraag 228

Blz 16: de indicator geeft aan dat er in 2024 nul experimenten van participatie bij geplande beleidsprocessen gaat plaatsvinden. In de tekst staat echter 3 experimenten. Graag uitleg.

Antwoord 228

Volgt

Programma 4 Natuur en Milieu

Vraag 229

Blz 46: Invasieve exoten kunnen een bedreiging vormen voor de inheemse populaties. Hoe gaat men de verspreiding en vestiging tegen?

Antwoord 229

De aanpak van invasieve exoten is afhankelijk van soort en de mate waarin die al voorkomt. Soorten die nog niet gevestigd zijn worden zo snel mogelijk geëlimineerd. Voor soorten die zich al zodanig hebben verspreid dat eliminatie niet meer mogelijk geldt een beheeraanpak die erop is gericht om verdere verspreiding tegen te gaan. De aanpak van invasieve exoten is beschreven in het [Plan van aanpak Invasieve exoten Noord-Brabant](#). In het Bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant' staat dat we bekijken of dit plan voldoende is om schade te voorkomen.

Programma 5 Economie, kennis en talentontwikkeling

Vraag 230

Blz 63: de startup Lightyear is failliet. Wat is de status quo van de afwikkeling, en wat gaat dat de Provincie kosten?

Antwoord 230

Lightyear heeft een doorstart gemaakt, er is een strategiewijziging geweest. Lightyear gaat zich voornamelijk richten op de ontwikkeling en verkoop van zonnedaken (zie FD 3-10-2023).

De provincie heeft in het verleden samen met Invest-NL een lening van in totaal € 25 miljoen verstrekt aan Lightyear. Ons aandeel is 30%, € 7,5 mln. De totale lening is omgezet in aandelen. De

provinciale kosten zullen dus max. € 7,5 mln. bedragen waarvan in 2022 reeds € 3,22 mln. als verlies is genomen.

Programma 6 Energie

Vraag 231

Blz 73: Wat is de status quo van de Delta Rhine Corridor? Wanneer en waar gaat men starten met de aanleg?

Antwoord 231

De eerste globale plannen zijn gepubliceerd op 26 mei 2023 als start van de projectprocedure. Op deze globale plannen heeft GS een reactie gegeven op 27 juni 2023. De Gasunie als hoofdinitiatiefnemer, in samenspraak met Ministerie van EZK, wil in 2027 starten met aanleg. Oplevering is voorzien in 2028-2029. Waar men gaat starten is nog niet duidelijk.

Vraag 232

Blz 73: hoe ver is men met de uitvoering van het 380kV station? Wanneer is de aanleg gereed?

Antwoord 232

De verwachte oplevering van het station is gepland in 2028-2030. Het is een project waar het rijk op dit moment, in het kader van de RCR (Rijks Coördinatie Regeling), bevoegd gezag en trekker van is.

Programma 7 Landbouw en voedsel

Vraag 233

Blz 81: Men praat over 1.500 veehouderijen van de 4.400 bedrijven in Brabant die hun activiteiten gaan stoppen. Over hoeveel dieren praat men dan, en hoeveel procent is dat van het totale aantal dieren. Graag splitsen in koeien, kalveren, varkens en kippen.

Antwoord 233

Het aantal van 1500 is een schatting. In die schatting is uitgegaan van ruim 700 melkveebedrijven, ruim 500 varkensbedrijven, bijna 200 kalverbedrijven enkele tientallen pluimvee- en geitenbedrijven en beperkt overige bedrijven. Van de aantallen dieren is geen schatting bekend. De verwachting is wel dat dit gemiddeld genomen kleinere bedrijven zijn.

Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling

Vraag 234

Blz 101: Welke ondersteuning gaat de Provincie bieden om bewonersinitiatieven te helpen opstarten. Denk daarbij aan Automaatje?

Antwoord 234

De Staten zijn hierover geïnformeerd via de [voortgangsrapportage gedeelde mobiliteit](#).

De provincie biedt hulp bij de opstart van allerlei vormen van vrijwilligersvervoer waaronder ook ANWB AutoMaatje. ANWB AutoMaatje rijdt nu in 27 van de 56 Brabantse gemeente en de provincie heeft geholpen bij de opstart van 5 initiatieven. Een aantal initiatieven was al eerder opgestart en niet alles loopt via gemeenten en de provincie. Daarnaast lopen er ook diverse projecten met dorpsbussen en dorpsauto's waar de provincie bij betrokken is. De komende jaren wordt deze aanpak doorgezet.

Paragraaf bedrijfsvoering

Vraag 235

Blz 119: Indicator is de Quotumwet. Vallen hier ook de 50plussers onder, die vanwege hun leeftijd moeilijk aan de bak komen?

Antwoord 235

Volgt

Openstaande vraag n.a.v. presentatie Algemeen financieel beleid begrotingsdag

Vraag 236 (ChristenUnie-SGP)

Hoe komt het dat de overlopende passiva in 2027 sterk daalt? Dit in relatie tot het kengetal schuldquote?

Antwoord 236

De overlopende passiva maken onderdeel uit van de geprognosticeerde balans zoals gepresenteerd op pagina 26 van het bijlagenboek bij de begroting 2024. Zoals de naam aangeeft wordt hierin getracht een prognose te geven van de activa en passiva in de komende jaren. Hoe verder vooruit, hoe lastiger deze inschatting te maken is. De vaste activa en passiva zijn redelijk zeker in te schatten. De vlottende activa en passiva zijn meerjarig lastiger in te schatten, omdat het verloop hiervan nog dusdanig onzeker is. Deze post laat dus enige fluctuatie zien in de geprognosticeerde balans. Dit heeft ook invloed op het meerjarige gepresenteerde kengetal schuldquote.

Openstaande vragen n.a.v. presentatie programma 7 begrotingsdag 6 oktober 2023

Vraag 237 (CDA)

Wat is de tijd die bedrijven krijgen om geld dat ze hebben geleend terug moeten betalen?

Antwoord 237

Dat is een periode van 26 jaar. We hebben daar de periode gelijk aan erfpacht aangehouden.

Vraag 238 (CDA)

Hoe zit het met de time to market maatregelen en opkopen van bedrijven, waar zit het andere deel van de middelen?

Antwoord 238

Er zijn niet op een andere plaats nog middelen gereserveerd. De middelen zijn bedoeld om een verminderde ammoniakreductie door landbouwbedrijven te compenseren, vanwege het dossier Time to Market en het verschuiven van de datum voor de stallendeadline van 1 januari 2024 naar 1 juli 2024. De vorm waarin de middelen zullen worden gebruikt is nog onderwerp van uitwerking, mede vanwege staatsteunaspecten.

Vraag 239 (JA21)

Waarom houden de bedrijven in de korte keten het niet vol? En wat doen we eraan?

Antwoord 239 (JA21)

Er zijn diverse knelpunten bij het opzetten van een korte keten. De meeste boeren zijn expert in het produceren van voedsel, maar niet in het verkopen. Dit vraagt andere kennis en competenties. Een voorbeeld hiervan zijn de marketing en het goed brengen van het verhaal van je product en je bedrijf, afgestemd op de doelgroep. Ook met het regelen van de logistiek en distributie van de producten hebben veel ondernemers weinig ervaring. En omdat er op kleinere schaal gewerkt worden, zijn de kosten vaak relatief hoog.

Maar juist ook bij het opschalen en professionaliseren zijn er mogelijke knelpunten. In dat geval zijn er investeringen nodig, bijvoorbeeld op het gebied van ICT en/of logistiek, terwijl de toekomstige inkomsten nog onzeker zijn.

Vanuit de vraagkant gezien kan een hogere kostprijs een belemmering zijn. Voor horeca en cateringpartijen kan het lastig zijn om met meerdere partijen samen te werken, en zij willen over het algemeen graag ontzorgd worden. Hetzelfde geldt voor een deel van de individuele consumenten, die gemak belangrijk vindt en bijvoorbeeld op één centrale plek al zijn boodschappen doet.

De provincie participeert in het landelijk netwerk korte ketens, samen met het rijk. Dit is vooral een kennisnetwerk. In dat verband is dit al eerder geagendeerd.

De provincie heeft eerder, o.a. via het Landbouw Innovatiebureau Brabant (LIB) initiatieven ondersteund, veelal in de beginfase.

Vraag 240 (50PLUS)

Welke biologische reductie middelen stimuleren we bij de emissiereductie van stallen?

Antwoord 240 (50PLUS)

We hebben via het LIB subsidies verleend aan Kopros en Animal Life Plus. Dit zijn beperkte subsidies gericht op de verdere ontwikkeling en validatie.

Vraag 241 (ChristenUnie-SGP)

Hebben de emissiearme systemen ook negatieve invloed op het productie vermogen van de bedrijven (voerconversie kg/dier)?

Antwoord 241 (ChristenUnie-SGP)

Bij voeradditieven kan er sprake zijn van beïnvloeding van het productievermogen. Bij de ontwikkeling van dergelijke additieven speelt dit uiteraard een belangrijke rol. Voeradditieven die een te hoge invloed hebben op het productievermogen kunnen niet rekenen op veel draagvlak bij de veehouders.